

Mišljenja studenata sestrinstva i fizioterapije o radu s osobama s autizmom

---

Maraš, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:336069>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

**Mišljenja studenata sestrinstva i fizioterapije o radu s
osobama s autizmom**

Lana Maraš, 0336047856

Varaždin, kolovoz 2023. godine

**Sveučilište
Sjever**

Odjel za sestrinstvo

**Mišljenja studenata sestrinstva i fizioterapije o radu s
osobama s autizmom**

Završni rad br. 1710/SS2023

Student

Lana Maraš, 0336047856

Mentor

doc.dr.sc. Zlatko Bukvić

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za sestrinstvo

STUDIJ Preddiplomski stručni studij sestrinstva

PRISTUPNIK Lana Maraš

MATIČNI BROJ 0336047856

DATUM 08.07.2023.

KOLEGIJ Zdravstvena njega osoba s invaliditetom

NASLOV RADA Mišljenja studenata sestrinstva i fizioterapije o radu s osobama s autizmom

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU The perspectives of nursing and physiotherapy students on working with autistic people

MENTOR Zlatko Bukvić

ZVANJE doc.dr.sc.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. Valentina Novak, pred., predsjednica

2. doc.dr.sc. Zlatko Bukvić, mentor

3. izv.prof.dr.sc. Rosana Ribić, član

4. Željka Kanižaj Rogina, pred., zamjenski član

5.

Zadatak završnog rada

BROJ 1710/SS/2023

OPIS

Autizam je neurorazvojni poremećaj karakteriziran ograničenim interesima i stereotipnim ponašanjima te ograničenjima u socijalnoj komunikaciji i interakciji povezan s multikauzalnim rizičnim faktorima nastanka. Znakovi autizma i razvojnog odstupanja mogu se primijetiti već u najranijem djetinjstvu i razlikuju se po intenzitetu. S ciljem edukacije i rehabilitacije važno je osiguravanje rane intervencije i profesionalne potpore iz različitih sustava podrške. Svojim djelovanjem, medicinske sestre i ostali zdravstveni radnici imaju važnu ulogu u stvaranju uvjeta za zadovoljenje zdravstvenih potreba kroz provođenje preventivnih aktivnosti i cjeloživotne zdravstvene potpore. Njihova uspješnost u radu povezana je s posjedovanjem profesionalnih kompetencija i motivacije za rad s ovom specifičnom populacijom korisnika zdravstvenih usluga.

Za potrebe ovoga rada bit će provedeno istraživanje na uzorku studenata sestrinstva i fizioterapije.

Ciljevi rada:

1. Iskazati mišljenja studenata sestrinstva i fizioterapije o radu s osobama s autizmom.
2. Istražiti spremnost i želju studenata sestrinstva i fizioterapije za rad s osobama s autizmom.
3. Edukacija javnosti o autizmu.

ZADATAK URUČEN

23.08.2023.

[Handwritten signature]

Predgovor

Zahvaljujem se poštovanom mentoru Zlatku Bukviću na pomoći koju ste mi pružili tijekom pisanja završnog rada.

Zahvalu upućujem i svim profesorima i predavačima Sveučilišta Sjever koji su me vodili kroz godine studiranja.

Želim zahvaliti svojim prijateljima i dečku koji su me podržavali tijekom svih godina studiranja. Hvala vam što ste uvijek bili tu za mene, slušali moje ideje, davali mi povratne informacije i ohrabrivali me da nastavim dalje. Bez vaše podrške, ovo putovanje bi bilo mnogo teže.

Također bih željela izraziti najveću zahvalnost svojim roditeljima. Hvala vam na neizmjerne podršci koju ste mi pružili tijekom cijelog studiranja. Vaša podrška, ljubav i vjerovanje u mene bili su neizmjerne važni. Hvala vam što ste me podržavali u teškim trenucima, ohrabrivali me kad sam se suočavala s preprekama i vjerovali u mene čak i kad sam sumnjala u sebe. Bez vas, ovo ne bi bilo moguće.

Sažetak

Autizam je razvojni poremećaj čiji se simptomi počinju javljati već u ranom djetinjstvu. Najčešće se javlja tijekom prve do treće godine života djeteta, te su zahvaćene psihičke funkcije, i traje tijekom cijelog života. Moguće je da se manifestacija autizma javi kasnije, između četvrte i pete godine života, što se često naziva sekundarnim autizmom. Češće zahvaća dječake nego djevojčice, a incidencija je 4-6 oboljelih osoba na 10 000 djece. U proteklih deset godina primijećen je porast učestalosti pojave poremećaja iz autističnog spektra, prema istraživanjima, a procjenjuje se da se pojavljuju kod oko 1% opće populacije.

Cilj istraživanja bio je istražiti mišljenja studenata sestrinstva i fizioterapije o radu s osobama s autizmom na Sveučilištu Sjever u Varaždinu. Ispitanici su procijenili razne aspekte rada s osobama s autizmom, istaknuli važnost edukacije i prepoznali ključne vještine kao što su empatija, strpljenje i kreativnost. Studenti izražavaju interes za rad s osobama s autizmom, ali također osjećaju nesigurnost i potrebu za podrškom u suočavanju s brojnim izazovima u radu s osobama s autizmom.

Medicinske sestre igraju ključnu ulogu u pružanju podrške osobama sa autizmom. Njihova uloga obuhvaća pružanje emocionalne podrške osobama i njihovim obiteljima, praćenje specifičnih potreba svake osobe, kao i suradnju sa multidisciplinarnim timom kako bi se osigurao što kvalitetniji tretman i terapija. Uloga medicinskih sestara i zdravstvenih djelatnika u radu s osobama s autizmom doprinosi njihovom profesionalnom razvoju i omogućava ostvarivanje potencijala pacijenata. Empatičan pristup medicinskih sestara olakšava komunikaciju i stvaranje povjerenja. Kontinuirana edukacija medicinskih sestara je ključna za njihov profesionalni rast i kvalitetnu njegu osoba s autizmom, što također unaprjeđuje njihove vještine i dovodi do veće kvalitete života.

Ključne riječi: Autizam, medicinska sestra, fizioterapeut, zdravstvena njega, podrška, empatija

Abstract

Autism is a developmental disorder the symptoms of which begin to appear in early childhood. It most often starts in children between the ages 1 and 3, and the person's psychological functions are impacted and last their entire life. It is possible for the first manifestation of autism to occur later, between the ages 4 and 5, in which case it is often referred to as secondary autism. Autism affects boys more often than girls, and the incidence is 4-6 children per 10,000. In the past ten years, research has noted an increase in the frequency of the occurrence of disorders from the autistic spectrum, and it is estimated that they occur in about 1% of the general population.

The aim of this research project was to investigate the opinions of nursing and physiotherapy students at the University of the North in Varaždin about working with people with autism. The respondents reflected on various aspects of working with people with autism, emphasized the importance of education and recognized the significance of empathy, patience and creativity as key skills in the process. Students expressed an interest in working with people with autism, but also recognized their own insecurity and the need for support when tackling the many challenges of working with people with autism.

Nurses play a key role in supporting people with autism. Their role includes providing emotional support to people with autism and their families, monitoring the specific needs of each person, as well as cooperating with a multidisciplinary team to ensure the best possible treatment and therapy. The role of nurses and health professionals in working with people with autism contributes to their professional development and enables the realization of the patients' potential. The nurses' empathic approach facilitates communication and builds trust. Continuous education of nurses is essential for their professional growth as well as for the quality of care they give to people with autism. The quality of care people with autism receive in turn also improves their skills and leads to a higher quality of life.

Keywords: Autism, nurse, physiotherapist, health care, support, empathy

Popis korištenih kratica

ASD   Autism spectrum disorder

IQ   Kvocijent inteligencije

EEG   Elektroencefalografija

CT   Rendgenska tomografija

Sadržaj

1.	Uvod	1
2.	Autizam.....	2
3.	Etiologija.....	3
4.	Klinička slika.....	4
4.1.	Socijalno ponašanje.....	4
4.2.	Govor.....	4
4.3.	Ponašanje.....	5
4.4.	Autoagresija i agresija.....	5
4.5.	Igra	6
4.6.	Emocije.....	6
4.7.	Inteligencija	7
5.	Rehabilitacija i terapijski pristupi osobama s autizmom	8
5.1.	Likovna terapija	9
5.2.	Terapija igrom.....	9
5.3.	Terapija glazbom	9
5.4.	Kineziterapija.....	10
6.	Uloga medicinske sestre u radu s osobama i djecom s autizmom.....	11
6.1.	Zdravstvena njega osoba s autizmom	11
6.2.	Problemi u zdravstvenoj njezi osoba s autizmom.....	12
6.3.	Sestrinske dijagnoze i problemi kod osoba s autizmom	13
6.3.1.	Izazovi u komunikaciji	13
6.3.2.	Socijalna izolacija	14
6.3.3.	Strah	14
6.3.4.	Poremećaj spavanja.....	15
6.3.5.	Poteškoće u samozbrinjavanju	15
6.3.6.	Opstipacija.....	15
6.3.7.	Oštećenje usne šupljine	16
6.3.8.	Poteškoće u održavanju osobne higijene	16
6.3.9.	Poteškoće u prehrani	16
7.	Istraživanje	17
7.1.	Cilj istraživanja	17
7.2.	Metode i ispitanici.....	17
7.3.	Rezultati istraživanja	17
7.4.	Rasprava	59
8.	Zaključak.....	66
9.	Literatura.....	67
10.	Popis tablica	68
11.	Popis grafova.....	70
12.	Popis slika	72

1. Uvod

Autizam je neurološki i razvojni poremećaj obilježen poremećenim društvenim međudjelovanjem, komunikacijom, ponavljanim i stereotipnim obrascima ponašanja, te nejednolikim intelektualnim razvojem. Iako se može dijagnosticirati u bilo kojoj dobi, opisuje se kao "razvojni poremećaj" jer se simptomi općenito pojavljuju u prve dvije godine života. Uzrok autizma nije poznat. Istraživači ne znaju primarne uzroke, ali studije otkrivaju da osobni geni mogu djelovati zajedno s aspektima njihove okoline i utjecati na njegov razvoj. Zdravstveni djelatnici, odnosno, cijeli multidisciplinarni tim sudjeluje u dijagnosticiranju autizma, procjenom ponašanja i razvoja osobe. Važno je potražiti procjenu što je prije moguće, kako bi se što prije otkrio. Što se ranije dijagnosticira, prije se može započeti s liječenjem i terapijom. Iako je to doživotni poremećaj, tretmani i terapije mogu poboljšati simptome i svakodnevno funkcioniranje osobe te njezin napredak. [1] Društveni, emocionalni, komunikacijski ili izazovi u ponašanju, ili njihova kombinacija, česti su među osobama s poremećajima iz autističnog spektra (ASD ili autizam). Upravo zbog toga medicinska sestra ima izuzetno važnu ulogu u pružanju podrške i skrbi kod osoba s autizmom. [2] Medicinske sestre imaju znanje i vještine potrebne za pružanje kvalitetne zdravstvene skrbi pa mogu procijeniti njihovo zdravstveno stanje, pratiti napredak i reagirati na njihove osobne potrebe. One moraju biti educirane o autizmu zbog boljeg razumijevanja specifičnih potreba i izazova s kojima se osobe s autizmom suočavaju. To im omogućuje prilagodbu njege i komunikacije, kako bi osigurale odnos povjerenja i sigurnost s pacijentom. Sposobnost njihova suosjećanja i empatije pomaže im da stvore osjećaj povjerenja i podrške, što je ključno za pacijente s autizmom pa se tako postiže zdravstvena skrb na najvećoj razini. Medicinska sestra pruža obitelji osobe s autizmom važne informacije, savjete i podršku kako bi se lakše nosili s izazovima koji ih prate tijekom cijelog života. Isto tako imaju ključnu ulogu u društvu u promicanju inkluzije osoba s autizmom. Medicinska sestra redovito prati napredak osobe s autizmom i evaluira učinkovitost intervencija. Cjelokupna zdravstvena skrb za osobe s autizmom temelji se na holističkom i individualnom pristupu kako bi se postigli što bolji rezultati i veća kvaliteta samog života.

U nastavku rada nalazi se istraživanje pod nazivom: „Mišljenje studenata sestinstva i fizioterapije o radu s osobama s autizmom“. Cilj ovog istraživanja bio je istražiti mišljenja, spremnost i želju za radom studenata sestinstva i fizioterapije s osobama s autizmom.

2. Autizam

Autizam je razvojni poremećaj čiji se simptomi počinju javljati već u ranom djetinjstvu. Najčešće se javlja tijekom prve do treće godine života djeteta, zahvaća psihičke funkcije i traje tijekom čitavog života. [3] Moguće je da se manifestacija autizma javi kasnije, između četvrte i pete godine života, što se često naziva sekundarnim autizmom. [4] Češće zahvaća dječake nego djevojčice, a incidencija je 4-6 oboljelih osoba na 10 000 djece. [3] Prema istraživanjima proteklih deset godina primijećen je porast učestalosti pojave poremećaja iz autističnog spektra, a procjenjuje se da zahvaćaju kod oko 1% opće populacije.

Glavni simptomi autizma uključuju poteškoće u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji, kao i odstupanja u razvoju govora. Osim toga, osobe s autizmom često pokazuju nedostatak emocija prema ljudima i predmetima, te izražavaju stereotipne i bizarne obrasce ponašanja. Stručna literatura opisuje karakteristične simptome koji se javljaju kod osoba s autizmom, te je za postojanje istog potrebno imati jedno ili više takvih obilježja koje mogu upućivati na sumnju. Osobe s autizmom mogu biti osjetljive na senzorne podražaje kao što su zvukovi, vizualni dojmovi i dodiri, no često imaju poteškoća u integraciji tih podražaja u smislenu cjelinu, što ih često potiče na povlačenje u svoj unutarnji svijet u kojem se osjećaju sigurno. Kako bi se sumnja sa sigurnošću potvrdila potreban je stručnjak, specijalist za dječju psihijatriju. Uzrok autizma do danas još uvijek nije poznat, no u literaturi se spominju teorije koje traže naznake u organskim ili psihološkim čimbenicima. Najčešće spominjana teorija je da više uzroka utječe na nastajanje autizma. Glavni ciljevi liječenja i rehabilitacije osoba s autizmom su poticanje samostalnosti, socijalizacije, normalnog razvoja djeteta te oslabljenje negativnog ponašanja (autoagresija, agresija, stereotipije). U liječenju se primjenjuju razne metode, a smatra se da je najbolji tretman upravo onaj koji uključuje individualni pristup djetetu i odraslima s autizmom. Ustanove u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama primjenjuju karakteristične programe rehabilitacije koji obuhvaćaju edukativne, specijalne, pedagoške te razne oblike psihoterapije prilagođene za djecu i odrasle osobe. Ključnu ulogu ima što ranije prepoznavanje simptoma koji se javljaju kod autizma, kako bi se što ranije moglo počelo s individualnom rehabilitacijom. Kod rehabilitacije osoba i djece s autizmom, ključnu ulogu imaju stručnjaci iz različitih područja koji čine cjelovit tim. Taj multidisciplinarni tim obuhvaća psihologe, medicinske sestre/tehničare, radne terapeute, edukacijske rehabilitatore, logopede, pedijatre i druge stručnjake. Cilj rehabilitacije je postizanje najveće moguće razine samostalnosti u svim aspektima života te unaprjeđenje socijalizacije, uz istovremeno smanjenje ili eliminaciju negativnih oblika ponašanja. [5]

3. Etiologija

Etiologija autističnog poremećaja još uvijek predstavlja kompleksno područje koje zahtijeva daljnja istraživanja kako bi se dobila cjelovita slika. Unatoč tome, pretpostavlja se da je uzrok autizma rezultat složenog međudjelovanja različitih uzročnih čimbenika koji doprinose kliničkoj manifestaciji. Iako postoji određeni dokaz o rizičnim čimbenicima tijekom prenatalnog, perinatalnog i postnatalnog razdoblja koji bi mogli imati ulogu u nastanku poremećaja. Specifični uzroci i mehanizmi još uvijek nisu u potpunosti razjašnjeni i otkriveni. U anamnezi pacijenata često se spominju komplikacije tijekom trudnoće, hormonalni poremećaji, prethodne virusne ili bakterijske infekcije te izloženost određenim lijekovima. Također, traumatičan porođaj, asfiksija i reanimacija novorođenčeta mogu biti povezani s ranim oštećenjem središnjeg živčanog sustava koje može rezultirati razvojem autističnih simptoma. Važno je napomenuti da se slični rizični čimbenici mogu pojaviti i kod zdrave djece, kao i kod djece s mentalnom retardacijom. Autizam se ponekad može pojaviti u vezi s drugim stanjima kao što su kongenitalna rubeola, infantilni spazam i intrauterine infekcije poput citomegalovirusa i herpes simplex virusa. Brojna istraživanja su pokazala značajan utjecaj tih čimbenika na razvoj autizma. Unutar obiteljskih studija primijećeno je da se poremećaj javlja gotovo 100 puta češće među braćom i sestrama u usporedbi s općom populacijom. Rezultati brojnih istraživanja kod blizanaca ukazuju na veću incidenciju autizma kod monozigotnih blizanaca u usporedbi s dizigotnim blizancima. Incidencija autizma kod dizigotnih blizanaca iznosi otprilike 3%, što je usporedivo s incidencijom kod braće i sestara, dok je kod monozigotnih blizanaca taj postotak između 50% i 80%. Iako genetski čimbenici igraju važnu ulogu u razvoju autizma, nisu jedini uzrok poremećaja. Autizam se može pojaviti i u kombinaciji s drugim poznatim genetskim anomalijama, kao što su fenilketonurija i tuberozna skleroza. Trenutačna istraživanja na području genetike i psihijatrije uglavnom se oslanjaju na epidemiološke studije o genetskom utjecaju i utjecaju okolišnih čimbenika na razvoj poremećaja. No, očekuje se da će napredak u molekularnim tehnikama pružiti preciznije rezultate u budućnosti. Unatoč tome, još uvijek nije moguće potpuno odgovoriti na pitanja o različitim kliničkim prezentacijama autizma, te o glavnim uzročnicima koji bi ga mogli uzrokovati. Važno je napomenuti da autizam dijeli neke zajedničke karakteristike s drugim dječjim psihijatrijskim poremećajima, poput prisutnosti kognitivnih deficita koji su često povezani s poremećajem. Većina djece s autizmom nema vidljive tjelesne anomalije niti pokazuje strukturalne deficite u središnjem živčanom sustavu, barem tijekom djetinjstva. Sve navedene spoznaje ukazuju na raznolikost etioloških čimbenika koji doprinose razvoju autizma, a daljnja istraživanja će nam pomoći u razumijevanju ovog složenog poremećaja. [6]

4. Klinička slika

Simptomi autizma mogu se primijetiti već u dojenačkoj dobi, a variraju od blagih do teško onesposobljavajućih, a svaka je osoba drugačija. Stoga je važno pratiti djetetov razvoj te pokazuje li bilo koji od sljedećih ranih znakova autizma. U dojenačkoj dobi može se pojaviti odbijanje bočice ili dojke, prihvaćanje samo određene hrane, plačljivost, poremećaj kod spavanja, pretjerani nemir ili mirnoća, autoagresija, smanjena zainteresiranost za igračke, smanjena emocionalna povezanost s roditeljima. Autori navode nedostatak kontakta oči u oči kao jedan od važnih simptoma koji mogu ukazivati baš na autizam. [3]

4.1. Socijalno ponašanje

Psihijatar Kanner (1943.) kod osoba s autizmom navodi nesposobnost normalnog uspostavljanja odnosa s ljudima i stvarima. Naravno ovi simptomi kod svake osobe mogu biti različiti i različitog intenziteta. Kod djece se primjećuje čudno ponašanje i osamljivanje, odbijanje kontakta i suradnje s drugima, no samo ponašanje uveliko ovisi o osobnim intelektualnim i govornim sposobnostima. Djeca s većim kvocijentom inteligencije (IQ) imaju bolje razvijene govorne vještine te se samim tim i lakše adaptiraju u svom okruženju. Osobe najčešće ne odbijaju svjesno svoju okolinu već se u određenim situacijama ona čini nerazumljiva što dovodi do frustracije i povlačenja. [3]

4.2. Govor

Poteškoće u govoru, zaostali razvoj govora ili njegov izostanak često se spominju kao jedni od prvih znakova autizma. Roditelji djece se često javljaju prvi put liječniku ako kod djece primjećuju neki od poremećaja govora, dok drugi simptomi koji bi mogli ukazivati na autizam nisu toliko izraženi. Govor je jedan od najčešćih pokazatelja da se radi upravo o autizmu. Kod neke djece se može razviti govor, a zatim iznenada ili postepeno, govor nestane ili osiromaši. [5] Do pete godine većina djece još uvijek nema potpuno razvijen ekspresivni govor, a kod nekih se može pojaviti eholičan, specifičan govor koji se razlikuje od drugih poremećaja. Rutter je u svom istraživanju iz 1965. godine zaključio da djeca koja su intelektualno sposobnija obično imaju bolje razvijen govor i bolje ga razumiju. No, kod djece s autizmom, može se primijetiti da se ponavljaju samo zadnje riječi rečenica, cijele rečenice ili dijelovi nekog razgovora koje su ranije čuli, ali izvan konteksta i bez glavne svrhe komunikacije. Spontani govor kod djece s autizmom često je gramatički neispravan i nije primjeren dobi djeteta. Mali broj djece ipak usvoji gramatički ispravan govor, no čak i kod njih se ističu problemi u komunikaciji. Govor može biti i stereotipan te se upotrebljava

izvan konteksta. Osim u sadržaju, primjećuje se i poremećaj u ritmu, visini, intonaciji i naglasku, pa su rečenice nepotpune. Ističe se i govor bez emocija. Dijete se ne smije široko niti iskazuje tople, radosne izraze lica do dobi od 6 mjeseci. [7] Djecu s autizmom treba učiti konkretnim pokazivanjem koje ne bi smjelo biti previše komplicirano već sažeto, upravo zbog njihovih teškoća s učenjem neverbalne i verbalne komunikacije. Ne razvijaju gestu i mimiku kao sredstvo komuniciranja, već iskazuju svoje potrebe krikovima, plačem ili nekim drugim oblikom ponašanja. Djeca imaju poteškoća i s razumijevanjem ponašanja drugih osoba, ali reagiraju drugačije od uobičajenog. Osobe s autizmom pokazuju svoje emocije, no ponekad one nisu u skladu s dešavanjima oko njih, te ih izražavaju na neobičan način. [3]

4.3. Ponašanje

Promjene ponašanja kod djece s autizmom najčešće su uočljive već u najranijoj dobi baš kao i drugi simptomi koji se mogu pojaviti. Najučestalije promjene koje možemo primijetiti kod dojenčeta su poremećaj u spavanju, pretjerani nemir, poremećaji u prehrani te pretjerana mirnoća. Djeca s autizmom često dugotrajno plaču ili izražavaju strah koji može prerasti u paniku. Kod zdravog djeteta već se u trećem mjesecu pojavljuje prvi smijeh, dok kod djece s autizmom on izostaje, te je često izražena emocionalna hladnoća. Pojavljuju se i takozvani stereotipni pokreti koji su veoma neuobičajeni i stalno se ponavljaju. Dijete plješeće rukama, kuca prstima o predmete ili pak leprša rukama. Ovi pokreti se mogu ponavljati i godinama, uz povremene promjene u radnji ili pak zamjenom jedne stereotipne radnje za drugu. Ako se dijete stalno upozorava i brani mu se izvođenje pokreta, dijete može biti veoma uznemireno i osjećati strah. [5] Javlja se i privrženost specifičnim rutinama ili ritualima. [8] Dijete može imati burne reakcije i na najmanje promjene u njegovoj rutini. [7] Brojna istraživanja pokazuju da dugotrajno i uporno učenje i odgoj djece s autizmom može rezultirati brojnim pozitivnim promjenama u socijalizaciji i osamostaljivanju što je veoma korisno u odrasloj dobi. Osobe s autizmom, iako imaju očuvane receptore za osjete, doživljavaju ih drugačije. Mogu biti preosjetljivi ili premalo osjetljivi na neke podražaje kao što su glasni zvukovi na koje često reagiraju zatvaranjem ušiju. Strah je kod osoba s autizmom izraženiji. Najčešće se javlja upravo zbog nemogućnosti shvaćanja vanjskog svijeta u kojem se nalaze te zbog poteškoća u komunikaciji. [9]

4.4. Autoagresija i agresija

Autoagresija i agresija se često spominju kao oblici ponašanja koji se često mogu primijetiti kod osoba s autizmom, pogotovo kod djece. Agresija je neprikladno, ali često vrlo učinkovito

sredstvo za postizanje ciljeva djeteta. Neki autori tvrde da je agresija oblik samostimulacije koji se javlja kada dijete nema drugih aktivnosti, dok drugi naglašavaju da je to djetetova reakcija na frustraciju, konfuziju, stresne ili emotivne događaje, te naučeni način privlačenja pažnje ili izbjegavanja neželjene situacije. [9] Dok je auto agresija oblik agresivnog ponašanja koji se manifestira kao agresija usmjerena prema samom sebi. Osoba s autizmom se može udarati, grebati ili štupati pa čak i gristi. Literatura ne daje previše saznanja zbog čega dolazi do autoagresije i agresije, no vjeruje se da je povezano sa sniženim pragom bola kod osoba s autizmom ili se radi o biološkim i socijalnim faktorima. Neke osobe s autizmom ponekad koriste agresiju kao neadekvatno sredstvo komunikacije. Agresivno ponašanje je biološki uvjetovano ali i nekim dijelom naučeno. Upravo su ovi načini ponašanja najteži i teško kontroliraju terapijom. [5]

4.5. Igra

Igra djeteta s autizmom je veoma neobična i čudna, ali je i dalje prisutna kod sve djece. Dijete često provodi vrijeme igrajući se samo sa sobom, izbjegavajući interakcije s drugom djecom i odraslima u svom okruženju. Tijekom igre, može se primijetiti kako djetetovo ponašanje uključuje gledanje vlastitih ruku, okretanje, približavanje i udaljavanje od sebe. Često može pljeskati ili poskakivati, a te radnje ponavlja na dosljedan način. Nema kreativne, maštovite igre koje su smislene, već se igraju na način da slažu predmete po visini, boji ili obliku u isti red, ponekad se igraju predmetima koje nisu igračke. No djeca s autizmom koja imaju veće intelektualne sposobnosti mogu razvijati i viši nivo igre pa se čak mogu i igrati vrlo kreativno, s drugom djecom. Kakva god bila igra je jako važna za razvoj djece jer se kroz nju uči, obogaćuje i veseli. [3]

4.6. Emocije

Na početku otkrivanja autizma kao poremećaja smatralo se da je to emocionalan razvojni poremećaj, te da osobe koje ga imaju nemaju emocije, to jest da su emocionalno hladne. No, istraživanje je pokazalo upravo suprotno. Osobe s autizmom traže kontakt i vole ga, no često imaju poteškoća u komunikaciji s drugima. Osobe mogu također biti emocionalno vezane za ljude koji su im dragi i bliski. No usprkos tome, javlja se i slabije prepoznavanje, razumijevanje i izražavanje vlastitih i tuđih emocija pa stoga i teškoće u kontroliranju vlastitih emocija i impulsa. Veoma su osjetljivi na promjene u svojoj svakodnevnici i burno reagiraju na njih što se čak može očitovati autoagresijom ili agresijom. [10]

4.7. Inteligencija

Inteligencija kod osoba s autizmom varira individualno i može biti u rasponu od prosječne do teško intelektualno oštećene razine. Na testovima inteligencije, ova djeca često postižu slabije rezultate u područjima koja se odnose na govor i govorne funkcije, dok pokazuju bolje rezultate na neverbalnim testovima poput slaganja dijelova u cjelinu i prepoznavanja sličnosti. Iako je poznato da se autizam često javlja u kombinaciji s intelektualnim teškoćama, svaka dijagnoza se mora postaviti pojedinačno. To je važno jer određivanje intelektualnog statusa djeteta igra ključnu ulogu u odabiru tretmana i prognozi poremećaja. [5]

5. Rehabilitacija i terapijski pristupi osobama s autizmom

Metode rehabilitacije i terapije djece i odraslih s autizmom obuhvaćaju terapiju kojom se nastoje ukloniti ili barem ublažiti simptomi autizma i edukativne metode kojima je cilj osposobiti dijete ili odraslu osobu za izvršenje svakodnevnih aktivnosti i suočavanje sa svakodnevnim izazovima koje ova dijagnoza donosi. Osobe s autizmom trebaju terapiju i rehabilitaciju kako bi prevladali izazove svog stanja i kako bi mogli živjeti kvalitetan, produktivan život. Gledajući na autizam iz perspektive rehabilitacije, postoji potreba za usvajanjem i prilagodbom inovativnih metoda za kliničku praksu te razumijevanja i upravljanja složenim komunikacijskim potrebama. [11] Ovo naglašava važnost povećanja svijesti među zdravstvenim i obrazovnim djelatnicima za komunikacijske potrebe svakog pojedinca koje su veoma specifične. Širina i značaj mogućih izazova s kojima se pojedinci mogu suočiti, zahtijeva određivanje funkcionalnog profila svake osobe, pripremu ciljanih obrazovnih i rehabilitacijskih programa za rješavanje njihovih specifičnih potreba i pružanje najmanje restriktivnog okvira kako bi se uspješno upravljalo dugotrajnim procesom intervencije i svojim promjenjivim potrebama tijekom cijelog života. [12] Komunikacijske interakcije temelj su izgradnje samostalnosti pacijenta i mogućnosti pronalaženja vlastitog mjesta u društvu, kao i sposobnosti komuniciranja s njim, ako ne verbalno, onda uz korištenje alternativnih metoda. Rehabilitacijska terapija za autističnu djecu i odrasle je vrsta primijenjene analize ponašanja. Multidisciplinarni tim blisko surađuje s obiteljima osoba s autizmom kako bi povećali kvalitetu same terapije. Tehnike koje se provode su znanstveno potvrđene tijekom desetljeća, od 1960-ih kada su prvi put razvijene. Predstavljaju najučinkovitije metode za liječenje osoba s autizmom u modernoj psihologiji. [13] Medicinske intervencije su prvenstveno usmjerene na otklanjanje ili minimiziranje uzroka poremećene aktivnosti SŽS-a, kao i na poboljšanje stanja bolesnika. Psihološka podrška potrebna je kako bi se procijenila razina funkcioniranja osobe na različitim područjima, te pratili postignuti napredak. Rad psihologa u terapiji autističnog spektra koristi se u vrlo važnom području, a to je unaprjeđenje obrazovnih kompetencija i suzbijanje učinaka kroničnog stresa, kao i socijalne isključenosti obitelji koje skrbe o djeci s poremećajima iz autističnog spektra. [14]

Utjecaj specijaliziranih ustanova na pacijente s spektrom autizma može se podijeliti na:

- Medicinski: diferencijalna dijagnoza (liječnički razgovor, pregled, izravno promatranje), simptomatološka, specijalistički pregledi, uključujući: EEG, CT, imunološki panel, metabolički panel, genetski testovi, endoskopski pregledi, biomedicinska terapija, eliminacijske dijetete, detoksikacija, suplementacija, jačanje imunološkog sustava, farmakoterapija [14]

- Psihološki: psihometrijski testovi, direktno promatranje, analiza video materijala, funkcionalna dijagnostika, terapijski programi za rad u kući, psihoedukacija, programi opće rehabilitacije, treninzi, radionice, grupe podrške i obiteljska psihoterapija [14]
- Obrazovno/pedagoški: obrazovna nivelacija, općeobrazovni programi, izvođenje programa temeljenih na različitim metodama rada [14]
- Komunikacija: pravilna logopedska terapija, olakšana komunikacija, trening neverbalne komunikacije [14]
- Socijalno: hitna pomoć, 24-satna skrb, životna i financijska potpora, pravna potpora obitelji [14]
- Terapeutski: neurorehabilitacija, manualne tehnike, integracijska terapija (grupna glazbena terapija, art terapija, kreativna terapija, radna terapija, relacijska terapija (hipoterapija, terapija kontakt sa životinjama), senzorna terapija, senzorna integracija, glazbena terapija i brojne druge [14]

5.1. Likovna terapija

Ovaj terapijski postupak ne primjenjuje samo kod autizma, nego i kod drugih psihičkih poremećaja kod djece i odraslih. Čak se koristi i kao metoda dijagnostike. Istraživanja su pokazala da likovna terapija potiče i znatno pospješuje razvojne procese osoba s autizmom. Mnoga djeca s autizmom pa čak i odrasli koriste likovno izražavanje kao sredstvo komunikacije, time mogu izreći svoje osjećaje i prenijeti poruke. Crteži su često stereotipni te se ponavljaju uvijek na isti način. [3]

5.2. Terapija igrom

Terapija igrom se veoma razlikuje od obične igre s vršnjacima, ona je ciljana i vodi je terapeut. Ona služi za upoznavanje vanjskog i unutarnjeg svijeta, te potiče djecu na izricanje osjećaja i osobnih doživljaja. [3]

5.3. Terapija glazbom

Terapija glazbom se najčešće provodi u svrhu relaksacije. Ona mora biti ciljana te odabrana za svaku osobu ili dijete individualno, ne smije biti preglasna niti iritirajuća jer to može uznemiriti osobu. Osobe s autizmom ako i ne govore, vole pjevati ili se izražavati kroz glazbu. Dapače, oni se također mogu baviti glazbom baš kao i drugi. [3]

5.4. Kineziterapija

Kineziterapija svakim danom postaje sve važnija i važnija. Provođenje raznih vježbi uvelike utječe na smanjenje hiperaktivnosti kod djece, a kod odraslih utječu na uklanjanje ili smanjenje autoagresije i agresije te je dokazano da vježbe smanjuju i stereotipije. [3]

Slika 1: Kineziterapija

Izvor: Autizam i terapija pokretom kod djece (kineziterapija) | Porodica | Zdravlje porodice

6. Uloga medicinske sestre u radu s osobama i djecom s autizmom

6.1. Zdravstvena njega osoba s autizmom

Zdravstvena njega osoba s autizmom zahtijeva kontinuiranu podršku tijekom cijelog života za sve dobne skupine. Bazirana je na individualnom i holističkom pristupu prilikom pružanja podrške, prilagođavanjem svih sestrinskih intervencija osobi s autizmom i njenoj dobi. Da bi intervencije bile učinkovite nužno je provesti temeljitu procjenu same osobe, uvid u obiteljsku anamnezu i sve raspoložive resurse podrške. Naglasak se stavlja na vještinu komunikacijskih vještina medicinske sestre/tehničara. Ona je vrlo važna kod same procjene provedbe intervencija. Ovladavanje metodama koje unaprjeđuju kvalitetu komunikacije je ključan preduvjet za pružanje sigurne i učinkovite skrbi za osobu s autizmom. Osiguravanje zadovoljavanja životnih potreba te podržavanje interesa i osobnih vrijednosti tijekom različitih životnih faza, ključno je za postizanje visoke kvalitete života osoba s autizmom. Na taj način smanjujemo rizik od socijalne izolacije i potičemo osobu na inkluziju u društvo. Iako je važno postići takvu podršku, medicinske sestre i tehničari se suočavaju s brojnim izazovima, naročito kada je riječ o dječjoj populaciji s autizmom i njihovoj okolini. Nemogućnost uspostavljanja zadovoljavajuće komunikacije često dovodi do negativnih posljedica koje mogu utjecati na sposobnost prilagodbe osobe u svakodnevnom okruženju. Osobe s autizmom često imaju teškoće u shvaćanju socijalnog konteksta, igri, imaginaciji i velikom otporu čak i prema malim promjenama u rutini. Kvalitetan pristup zdravstvenog tima omogućuje prilagodbu i usklađivanje potreba osobe s autizmom i s potrebama njene obitelji kako bi pružali najbolje moguće zdravstvene usluge. Edukacija obitelji o autizmu je važna, kako bi roditelji i ostali članovi obitelji mogli bolje razumjeti težinu autističnog poremećaja i aktivno sudjelovati u liječenju djeteta ili člana obitelji. [2]

U svim fazama liječenja, medicinska sestra igra značajnu ulogu u zdravstvenoj skrbi. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, intervencije medicinske sestre usmjerene su na edukaciju i osvješćivanje o mentalnom i fizičkom zdravlju osoba s autizmom i njihovih obitelji. Suradnjom s obitelji postupno se uklanjaju negativne navike i potiče aktivno sudjelovanje u terapijama, koje u velikoj mjeri mogu pridonijeti osobi. Kod hospitalizacije, važno je uzeti u obzir osjetljivost osoba s autizmom na promjene u okolini. Stoga, u stacionarnim zdravstvenim ustanovama treba osigurati uklanjanje nepotrebnih predmeta, a oni koji su u uporabi trebaju biti detaljno opisani kako bi ih osoba mogla upoznati dodirivanjem. Važno je prilagoditi svoje postupke, pokrete i komunikaciju koristeći jednostavne izraze i slike uz adekvatno osvjetljenje. Tijekom cijelog procesa liječenja, potrebno je aktivno uključivanje obitelji u sve medicinsko-sestrinske metode. U svrhu holističkog pristupa zdravstvenoj njezi, važno je zadovoljiti osnovne ljudske potrebe, poštivati individualnost

svake osobe, omogućiti kvalitetnu i učinkovitu komunikaciju te pružiti bezuvjetnu podršku i povjerenje. Ciljevi zdravstvene skrbi su poticanje samostalnosti i poboljšanje kvalitete obiteljskih odnosa i funkcioniranja kod osoba s autizmom kako bi se poboljšala kvaliteta njihovog života. [2]

6.2. Problemi u zdravstvenoj njezi osoba s autizmom

U istraživanju problema primjenjujemo zdravstveni model koji obuhvaća 4 faze: identifikaciju potreba, planiranje, provođenje i evaluaciju. Osobe s autizmom često susreću izazove u komunikaciji s drugima, te je ključno koristiti različite izvore informacija kako bismo dobili potpunu sliku o njihovim potrebama. Ovo uključuje korištenje primarnih, sekundarnih i tercijarnih izvora podataka kako bi dobili bolji uvid i razumijevanje njihovog načina funkcioniranja. Primarni izvori podataka obuhvaćaju direktnu interakciju s osobama s autizmom. To uključuje izravno promatranje njihovog ponašanja i načina same komunikacije te komunikaciju s njima kako bi se stekao pravi dojam o njihovim potrebama i sklonostima. Sekundarni izvori podataka uključuju informacije koje dobivamo od roditelja, obitelji ili od nekih drugih ljudi koji su bliski osobi s autizmom. Oni mogu pružiti dublji uvid u razvoj osobe, prethodne postupke koji su se pokazali korisnima te specifične izazove s kojima se osoba svakodnevno suočava. Tercijarni izvori podataka obuhvaćaju stručne izvore, istraživanja, i literaturu koja se odnosi na autizam. Integracija i korištenje ovih različitih izvora podataka pomažu nam da razvijemo individualizirane pristupe, vještine i podršku za svaku osobu s autizmom, te osiguravamo da njihove potrebe budu ispunjene na najkvalitetniji mogući način. [15] Cilj je da se intervencije prilagode svakom pojedincu s autizmom, kako bi oni bili aktivno uključeni u proces njege te kako bi ona bila što kvalitetnije izvedena. Za izvođenje intervencija veoma je važno da osoba ima povjerenja u zdravstvene djelatnike. Medicinska sestra ima ključnu ulogu u ovom procesu, jer stvaranjem povjerenja s osobama s autizmom, otvara se put prema njihovom svijetu, što omogućuje bolju individualizaciju intervencija. Pritom treba uzeti u obzir sve čimbenike kao što su: dob, individualne potrebe i dostupne resurse. Fokus treba biti usmjeren na smanjenje negativnih obrazaca ponašanja, uz podršku roditelja, obitelji i drugih članova multidisciplinarnog tima. Umjesto zabrane stereotipija, potrebno ih je promatrati kao smislene načine kojim se osobe s autizmom izražavaju i komuniciraju. Izuzetno je važno da medicinska sestra obraća pozornost na obitelj i aktivno ih uključuje u sve aspekte intervencija. Oni trebaju snažnu podršku kako bi razumjeli da njihov član obitelji ima drugačiji način funkcioniranja od drugih, da se razvija sporije i može se ponašati neprimjereno u određenim situacijama, što može rezultirati čak i izolacijom od društva. Stoga, autizam ne utječe samo na pojedinca, već i na cijelu obitelj i njegovu okolinu, što ga čini jednim od najvećih izazova u zdravstvenoj njezi. Najčešći problemi u području zdravstvene njege

uključuju: Izazove u komunikaciji, socijalnu izolaciju, strah, poremećaj spavanja, poteškoće u samozbrinjavanju, opstipaciju, oštećenje usne šupljine, poteškoće u održavanju osobne higijene, poteškoće u prehrani. [11]

6.3. Sestrinske dijagnoze i problemi kod osoba s autizmom

6.3.1. Izazovi u komunikaciji

Komunikacija predstavlja ključnu prepreku kod osoba s autizmom i često je prepoznatljiva već u ranoj dijagnostici. Izazovi u komunikaciji mogu izazvati veliku frustraciju i dovesti do razvoja nepoželjnih ponašanja, kao što su ignoriranje poziva imenom, iznenadno vrištanje, ponavljanje riječi iznova i iznova, približavanje licu drugih ljudi i drugi oblici izražavanja. U svom pristupu medicinska sestra igra iznimno važnu ulogu. Kako bi stekla povjerenje osobe s autizmom, potrebno je pažljivo i suosjećajno pristupiti njihovim individualnim potrebama. Osim verbalne komunikacije potrebno je i prepoznavanje te tumačenje neverbalnih znakova kako bi se ostvarila dublja veza i razumijevanja između zdravstvenih djelatnika i osobe. Njihov izražaj putem gesta, mimike ili tijela može pomoći medicinskoj sestri da razumije što ta osoba želi reći i što ona zapravo osjeća. Upotreba vizualnih pomagala, kao što su slike, simboli ili piktogrami, može značajno olakšati komunikaciju. Osim toga, vizualne metode mogu biti izvrsno sredstvo za stvaranje strukture i predvidivosti u njihovom okruženju, što dodatno smanjuje osjećaj frustracije i nesigurnosti. Važno je pokazati strpljenje, razumijevanje i empatiju kako bi stvorili što bolji odnos. Svaki je pojedinac s autizmom jedinstven, pa mu je važno prilagoditi i vrstu komunikacije i tako izgraditi prilagođen i podržavajući okvir kako bi se osjećali sigurni i shvaćeni. Kroz pažljiv pristup i kreativnu komunikaciju, medicinska sestra može olakšati život osobama s autizmom, omogućiti im da se bolje izraze i doprinose poboljšanju njihove zdravstvene njege. [11]

Slika 2: Komunikacija

Izvor: <https://sveoautizmu.com/blog/upoznajte-se-s-autizmom/kada-krenuti-s-terapijom/>

6.3.2. Socijalna izolacija

Stanje je u kojem osoba izražava subjektivan osjećaj usamljenosti i želi veću povezanost s drugima, ali ne uspijeva ostvariti kontakte zbog poteškoća. Osobe s autizmom mogu pokazivati nekomunikativnost, povlačenje i izbjegavanje očnog kontakta, što može biti povezano s njihovim stereotipijama. U procesu pružanja zdravstvene skrbi, medicinska sestra igra ključnu ulogu u izgradnji suradničkog odnosa i osiguravanju podrške. Važno je graditi odnos povjerenja i poticati osobu na uspostavljanje međuljudskih odnosa, poštujući njezine individualne potrebe i preferencije. Medicinska sestra treba pažljivo pristupiti uključivanju osobe s autizmom u grupne ili radne terapije, kako bi potaknula socijalnu interakciju koja može imati pozitivan utjecaj na daljnji razvoj. To se postiže postupno, uz pažljivo osmišljene prilagodbe kako bi se osigurala sigurnost i udobnost osobe. Pružanje strukturirane podrške i davanje jasnih uputa pomaže u osjećaju sigurnosti tijekom terapijskih aktivnosti. [11]

6.3.3. Strah

Učestala je pojava kod osoba s autizmom, a može se javiti kad su izloženi situacijama koje smatraju neugodnima. Često se manifestira kao strah od nepoznatih ljudi, prostora ili određenih

situacija, preglasnih zvukova ili izlaganjem prejakim svjetlosnim podražajima. Ovakva stanja mogu rezultirati nepoželjnim ponašanjem i povlačenjem iz okoline. Medicinska sestra treba izgraditi povjerenje s osobama s autizmom kako bi prepoznala znakove njihovog neverbalnog izražavanja i pokazivanja znakova straha i tada bi mogla adekvatno reagirati. Korištenje vizualnih pomagala, kao što su slike i geste, može pomoći u smanjenju frustracije i stereotipija. [11]

6.3.4. Poremećaj spavanja

Čest je problem kod osoba s autizmom, koji uključuje neregulirano spavanje, previše ili premalo spavanja, teškoće s snivanjem, somnambulizam i učestalo buđenje noću. Stereotipna ponašanja također mogu utjecati na spavanje jer osobe s autizmom mogu biti vezane za određenu postelju, položaj spavanja, sobu ili neki određeni objekt. Medicinska sestra treba osigurati uvjete za spavanje koje osoba s autizmom preferira kako bi se potaknulo zdravo spavanje te kako bi se otklonila moguća frustracija i osjećaj nesigurnosti osobe. [11]

6.3.5. Poteškoće u samozbrinjavanju

Ova sestrinska dijagnoza uključuje četiri područja: oblačenje, osobnu higijenu, prehranu i izlučivanje. Poteškoće u oblačenju definirane su kao smanjena sposobnost ili nemogućnost osobe da se samostalno odjene ili brine o svom izgledu. Kod osoba s autizmom, oblačenje može biti stereotipno, pa je važno da odjeću ostavimo na istom mjestu. Neki od njih ne razumiju redosljed oblačenja, pa je bitno organizirati odjeću prema koracima oblačenja. Ipak, medicinska sestra treba dopustiti slobodan izbor odjeće, jer je to povezano s individualnim željama pojedinca kao i poticanje osobe na što veću samostalnost. [11]

6.3.6. Opstipacija

Osobe s autizmom mogu dugo zadržavati potrebu za izlučivanjem, a česte su stereotipije povezane s odlaskom na zahod, kao što su poseban položaj ili potreba za kupanjem nakon nužde. Medicinska sestra treba osigurati pravilnu prehranu s dovoljnim unosom hrane i tekućine te osigurati privatnost kako bi se potaknulo redovito izlučivanje. [11]

6.3.7. Oštećenje usne šupljine

Osobe s autizmom često mogu pokazivati oštećenja nastala zbog grickanja unutarnje strane obraza. Ovakva oštećenja povećavaju rizik od infekcija. Kako bi se smanjio rizik, medicinska sestra treba objasniti metode održavanja oralne higijene i osigurati potrebni pribor, poput omotane gaze na špatuli. [11]

6.3.8. Poteškoće u održavanju osobne higijene

Osobe s autizmom često se drže određenih redoslijeda ne samo u izvođenju aktivnosti, već i u načinu na koji provode higijenske postupke, na primjer, uvijek peru zube istim redoslijedom. Medicinska sestra treba osigurati sve potrebne alate za higijenu, pomoći kod teško dostupnih područja i osigurati privatnost svake osobe. A najvažnije od svega poticati samostalnost osobe kako bi bila što neovisnija o tuđoj pomoći. [11]

6.3.9. Poteškoće u prehrani

Osobe s autizmom mogu prihvaćati samo određenu hranu, pripremljenu na isti način, u isto vrijeme i istim uvjetima. Moguće su brojne varijacije u prehranbenim navikama, poput odbijanja hrane, zahtjeva za hranom koja se konzumira rukama ili usitnjena hrana. To može biti izazov za obitelj, dok svako odstupanje može frustrirati osobu s autizmom. Medicinska sestra treba osigurati hranu koju osoba voli te minimalno pomagati u prehrani kako bi se postigla što veća neovisnost, što manje frustracije osobe kako ne bi dovele do autoagresije ili agresije. [11]

7. Istraživanje

7.1. Cilj istraživanja

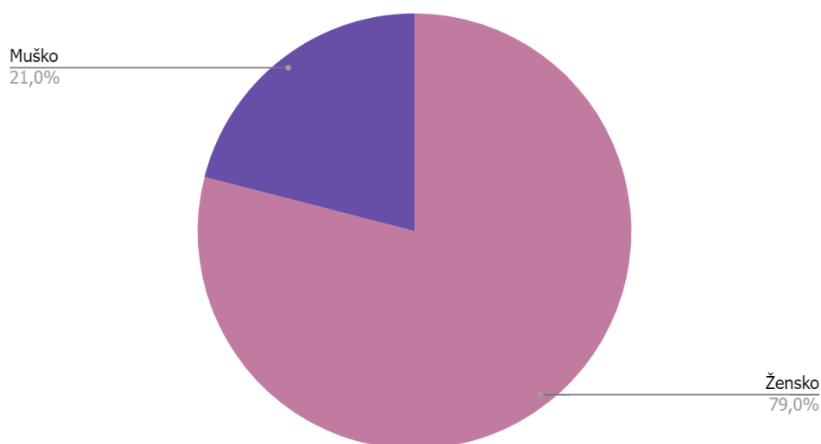
Cilj provedenog istraživanja bio je istražiti mišljenja studenata sestrinstva i fizioterapije o radu s djecom i s odraslima s autizmom i utvrditi razlike u mišljenjima studenata. Ovim istraživanjem također se ispituje spremnost kao i samoprocjena vlastitih vještina i spremnost na izazove koje donosi rad s osobama s autizmom.

7.2. Metode i ispitanici

Istraživanje je provedeno kroz anketu napravljenu putem „Google obrazaca“ te je bila postavljena u grupama na društvenoj mreži u vremenu od 3. srpnja do 3. kolovoza 2023. godine. Sudjelovanje u istraživanju bilo je anonimno i dobrovoljno, a ispitanici su bili studenti prijediplomskog i diplomskog studija sestrinstva, te studenti prijediplomskog studija fizioterapije na Sveučilištu Sjever u Varaždinu. Anketa se sastojala od ukupno 30 pitanja, podijeljenih u dvije grupe. Prvih 5 pitanja odnosilo se na upoznavanje osnovnih podataka o studentima, a 25 ih je bilo usmjereno na iskustva, mišljenja, i samoprocjenu studenata o radu s osobama s autizmom. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 100 ispitanika, 70 studenata sestrinstva i 30 studenata fizioterapije. Odgovori na svako pitanje prikazani su u grafičkom obliku izraženi putem excel-tablica i grafova, te su prikazani u nastavku rada, čime je omogućeno jasnije i detaljnije prikazivanje rezultata istraživanja.

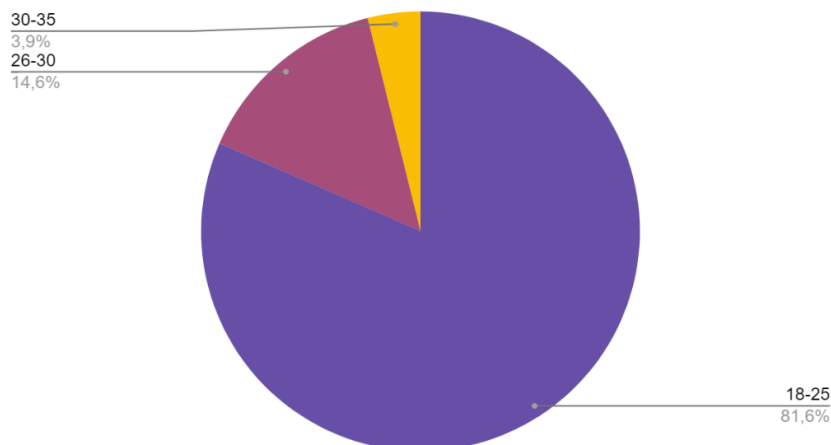
7.3. Rezultati istraživanja

U ovom istraživanju sudjelovalo je 79 (79%) ispitanika ženskog spola i 21 (21%) ispitanik muškog spola. (Graf 7.3.1.)

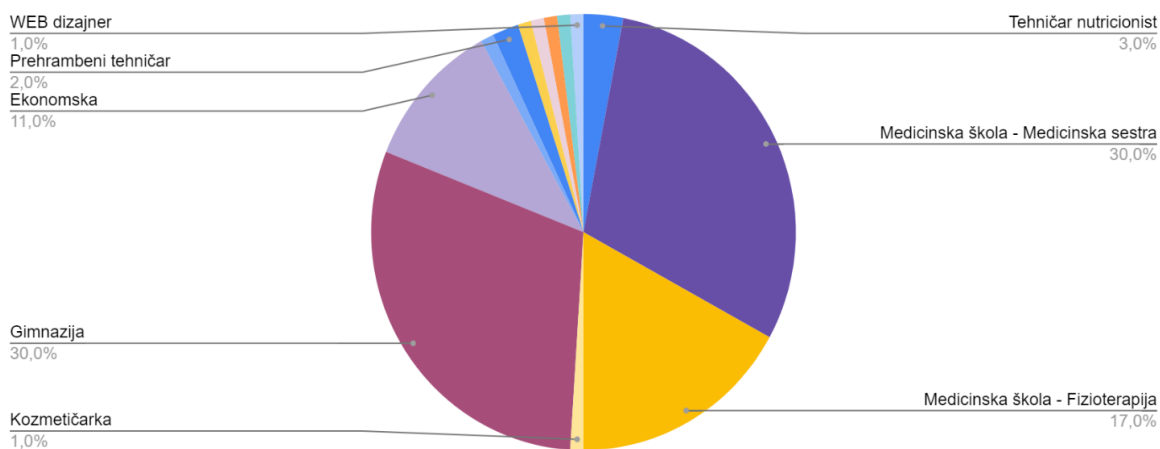
Graf 7.3.1. Prikaz spola ispitanika (Izvor: Lana Maraš)

Rezultati pokazuju da je većina ispitanika, odnosno 82 (82%) bila u dobi od 18 do 25 godina, 14 (14%) ispitanika bilo je u dobi od 26 do 30 godina, a samo 4 (4%) u dobi od 30 do 35 godina. U ovom istraživanju ni jedan sudionik nije imao više od 35 godina. (Graf 7.3.2.)

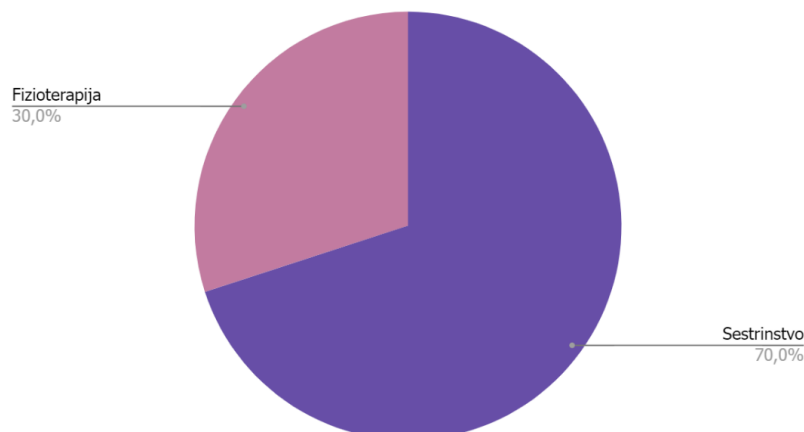
Graf 7.3.2. Prikaz dobi ispitanika (Izvor: Lana Maraš)

Ispitanici su bili različitog srednjoškolskog obrazovanja. Veći broj, odnosno 30 (30%) ispitanih ima završenu gimnaziju, 30 (30%) ima završenu srednju medicinsku školu – smjer medicinska sestra/tehničar, 17 (17%) ispitanika ima također završenu srednju medicinsku školu no smjer fizioterapeutski tehničar. Preostala srednja stručna sprema dijeli se na ekonomsku školu koju ima završeno 11 (11%) ispitanika, tehničar nutricionist 3 (3%) ispitanika, prehrambeni tehničar 2 (2%) ispitanika, kozmetička škola 1(1%) ispitanik, web dizajner također 1 (1%) ispitanik, modni tehničar 1 (1%), ekološki tehničar 1 (1%), komercijalist 1 (1%), škola za primalje 1 (1%), veterinarski tehničar 1 (1%). (Graf 7.3.3.)

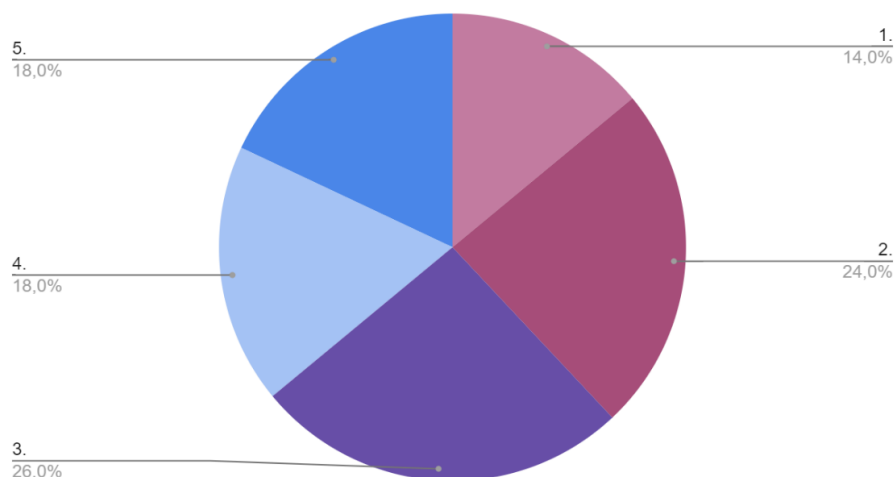
Graf 7.3.3. Prikaz srednjoškolskog obrazovanja ispitanika (Izvor: Lana Maraš)

Ispitanici ovog istraživanja bili su studenti studijskog smjera - sestrinstvo kojih je sudjelovalo 70 (70%) i studenti studijskog smjera - fizioterapija kojih je u istraživanju sudjelovalo 30 (30%). (Graf 7.3.4.)

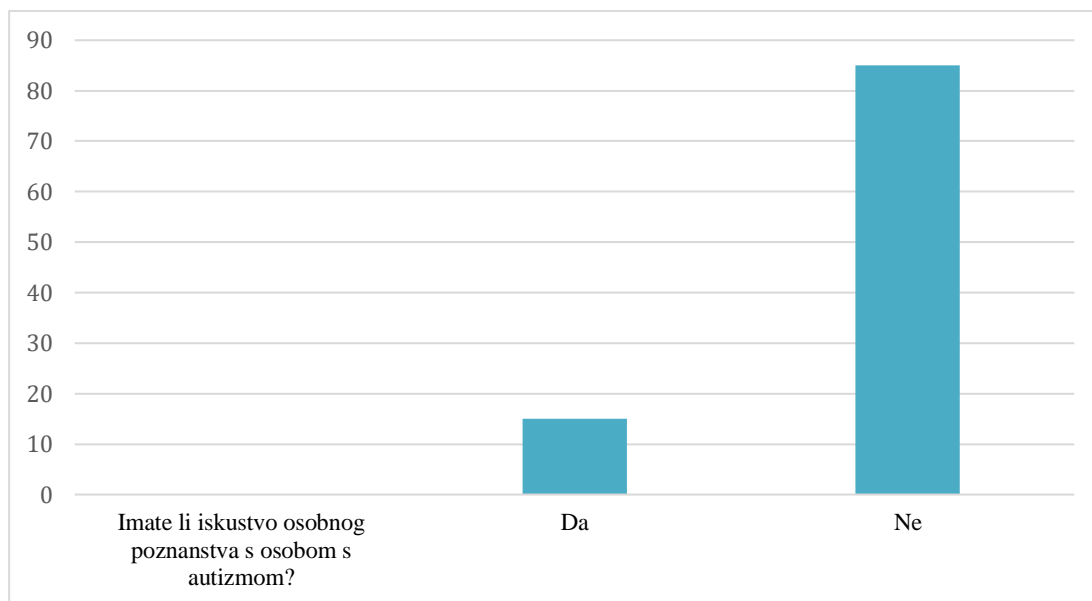
Graf 7.3.4. Prikaz studijskog programa koji pohađaju ispitanici (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 14 (14%) ispitanika na prvoj godini prijediplomskog studija, od kojih su 11 (11%) ispitanika studenti fizioterapije i 3 (3%) studenata sestrinstva. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 24 (24%) studenta, od kojih je 11 studenata iz studijskog smjera sestrinstva i 13 (13%) iz studijskog smjera fizioterapije. Iz treće godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 26 (26%) ispitanika, od kojih je 20 (20%) studenta sestrinstva i 6 (6%) studenata fizioterapije. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 (18%) ispitanika iz studija sestrinstva. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 (18%) ispitanika iz studija sestrinstva. (Graf 7.3.5.)

Graf 7.3.5. Prikaz godine studija ispitanika (Izvor: Lana Maraš)

Rezultati istraživanja pokazali su da od ukupnog broja ispitanih 15 (15%) studenata je imalo iskustvo osobnog poznanstva osobe s autizmom, dok 85 (85%) tvrdi da nije imalo osobno poznanstvo osobe s autizmom. (Graf 7.3.6.)

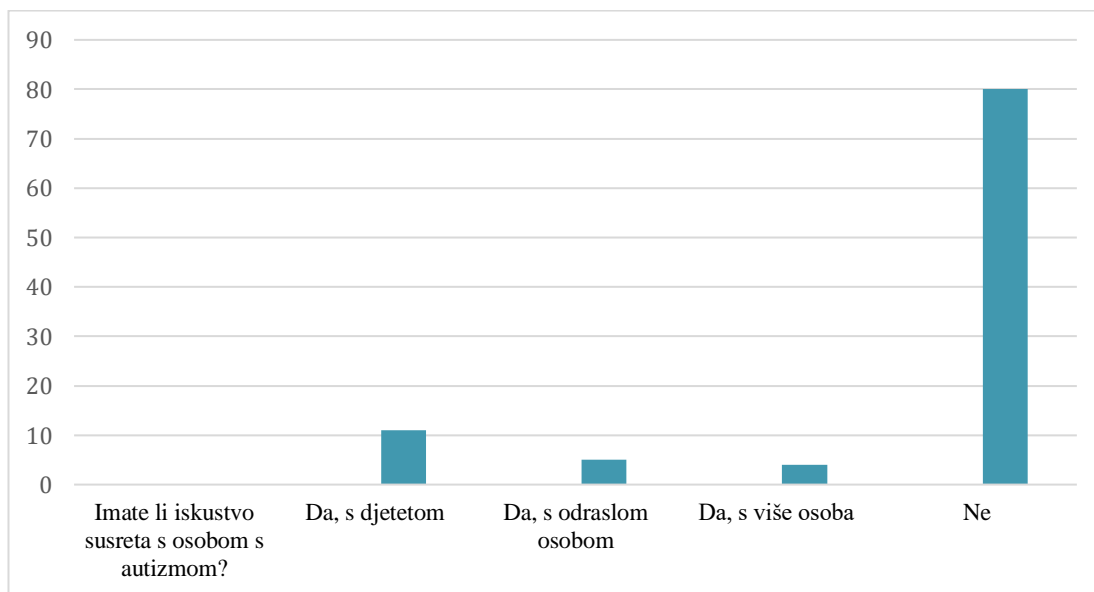
Graf 7.3.6. Prikaz odgovora ispitanih na pitanje: „Imate li iskustvo osobnog poznanstva osobe s autizmom?“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo 3 studenta. Od kojih su 2 navela da nemaju iskustvo osobnog poznanstva s autizmom, a 1 je naveo da ima. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Njih 10 navodi kako nije imalo iskustvo poznanstva osobe s autizmom, dok samo 1 navodi da je imao. S treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Njih 17 navodi kako nije imalo iskustvo poznanstva osoba s autizmom, dok samo 3 navode da su imala. S četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata, 15 ih navodi kako nije imalo iskustva poznanstva osobe s autizmom, dok samo 3 navode da su imala. S pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Od kojih je 16 navelo kako nije imalo iskustvo poznanstva osobe s autizmom, dok su samo 2 navela da imaju iskustvo. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Njih 10 navodi kako nije imalo iskustvo poznanstva osobe s autizmom, samo 1 osoba navodi da je imala. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata, 11 nije imalo iskustvo poznanstva osobe s autizmom, dok samo 2 navode da su imala. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je 6, 4 studenta nisu imala iskustvo poznanstva osobe s autizmom, a 2 su imala. (Tablica 7.3.1.)

Imate li iskustvo osobnog poznanstva s osobom s autizmom?				
	Sestrinstvo		Fizioterapija	
	Da	Ne	Da	Ne
1. godina	1	2	1	10
2. godina	1	10	2	11
3. godina	3	17	2	4
4. godina	2	15		
5. godina	3	16		

Tablica 7.3.1. Prikaz dobivenih rezultata podijeljenih prema studiju na pitanje: „Imate li iskustvo osobnog poznanstva s osobom s autizmom?“ (Izvor: Lana Maraš)

Rezultati pokazuju da 80 (80%) ispitanih studenata nije imalo ni iskustvo susreta s osobom s autizmom, dok je 11 (11%) njih imalo susret s djetetom, 5 (5%) s odraslom osobom, a samo 4 (4%) studenta su imala iskustvo susreta s više osoba s autizmom. (Graf 7.3.7.)

Graf 7.3.7. Prikaz odgovora ispitanih na pitanje: „Imate li iskustvo susreta s osobom s autizmom?“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo 3 studenta. Svi su naveli da nemaju iskustvo susreta s autizmom. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je 11 studenata, 10 ih je navelo da nije imalo iskustvo susreta osobe s autizmom, dok je samo 1 naveo da je imao i to s djetetom. S treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 20 studenata. Od tog broja 12 ih nije imalo iskustvo poznanstva osobe s autizmom, a 8 ih je imalo i to 5 njih s djetetom, 1 s odraslom osobom i 2 s više osoba. S četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata, 16 ih

navodi kako nije imalo iskustvo poznanstva, dok samo 2 navode su imala, 1 student imalo je iskustvo susreta s odraslom osobom, a 1 je imao iskustvo susreta s više osoba. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata, njih 17 studenata navodi kako nije imalo iskustvo poznanstva osobe s autizmom, dok samo 1 navodi da je imao susret s djetetom. U istraživanju je sudjelovalo i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija sudjelovalo je 11 studenata. Njih 10 nije imalo iskustvo susreta osobe s autizmom, a samo 1 osoba je imala iskustvo susreta s djetetom. S druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Njih 10 navodi kako nije imalo iskustvo susreta osobe s autizmom, dok samo 3 navode da su imala, 1 s djetetom, a 2 s odraslom osobom. S treće godine studija sudjelovalo ih je 6, 2 studenta nisu imala iskustvo poznanstva osobe s autizmom, dok je njih 4 navelo da je imalo, 2 s djetetom, 1 s odraslom osobom i 1 s više osoba. (Tablica 7.3.2.)

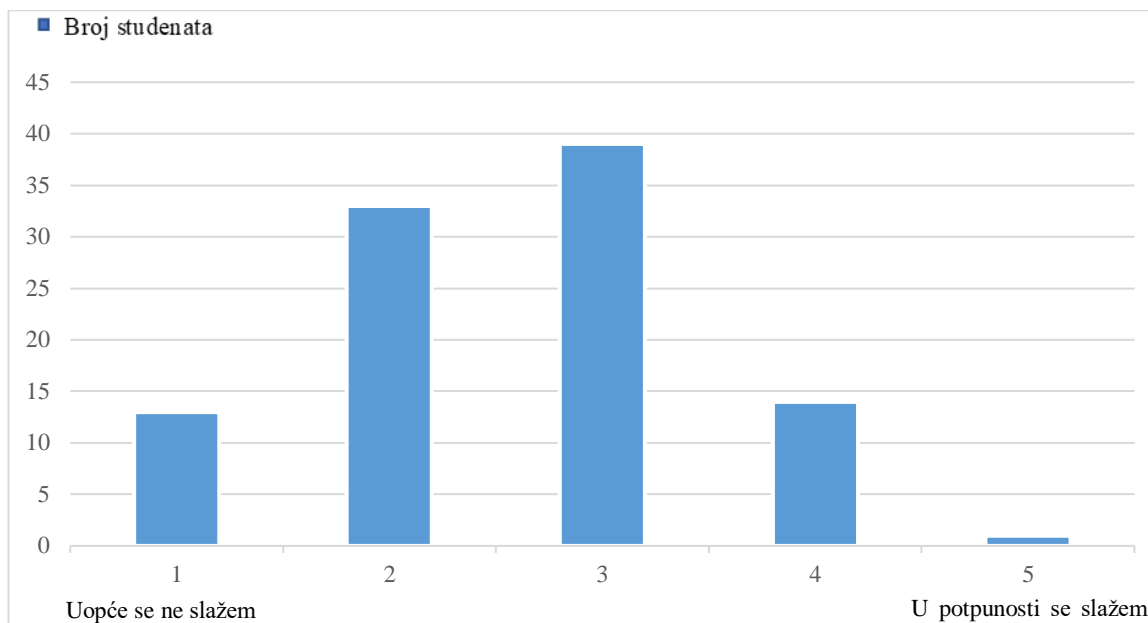
Imati li iskustvo susreta s osobom s autizmom?								
	Sestrinstvo				Fizioterapija			
	Da, s djetetom	Da, s odraslom osobom	Da, s više osoba	Ne	Da, s djetetom	Da, s odraslom osobom	Da, s više osoba	Ne
1.godina	-	-	-	3	1	-	-	10
2.godina	1	-	-	10	1	2	-	10
3.godina	5	1	2	12	2	1	1	2
4.godina	-	1	1	16	-	-	-	-
5.godina	1	-	-	17	-	-	-	-

Tablica 7.3.2. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na pitanje: „Imate li iskustvo susreta s osobom s autizmom?“ (Izvor: Lana Maraš)

Na sljedeća 22 pitanja, ispitanici su, koliko se slažu s tvrdnjom, ocijenili na skali od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem).

U istraživanju 13 (13%) studenata je označilo ocjenu 1 (uopće se ne slažem), 33 (33%) studenata je označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što jasno ukazuje da smatraju kako njihov studijski program ne obuhvaća dovoljno informacija i spoznaja o profesionalnoj potpori osobama s autizmom. Najviše studenata, 39 (39%) označilo je ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem), dok je ocjenu 4 (slažem se) označilo njih 14 (14%). Najmanji broj studenata, to jest samo 1(1%) je označio ocjenu 5 (u potpunosti se slažem). (Graf 7.3.8.)

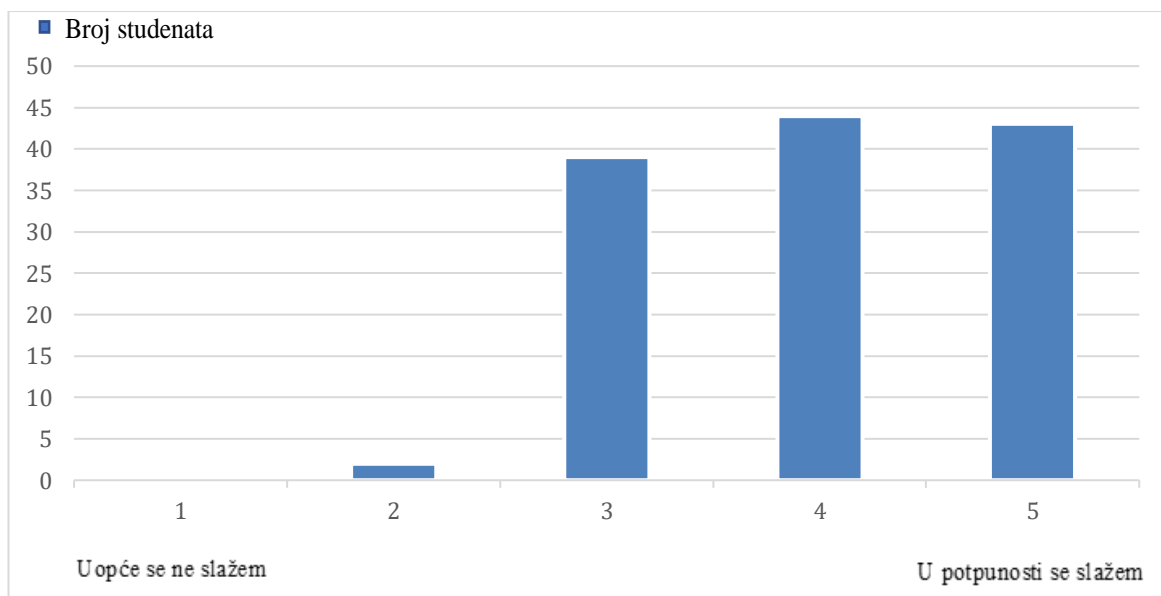
Graf 7.3.8. Prikaz odgovora ispitanih o sadržaju studijskog programa, informacija i spoznaja o profesionalnoj potpori osoba s autizmom (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 3, 4 i 5 nitko nije označio, dvoje su označili ocjenu 1 i jedan ocjenu 2. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 označilo je dvoje studenata, a ocjenu 2 troje. Šest ih je ostalo neutralno, označili su ocjenu 3, niti jedan student nije označio ocjenu 4 i 5. S treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 označila su tri studenta, dok je ocjenu 2 označilo dvoje. Šest ih je ostalo neutralno, označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je također šestero studenata, no ocjenu 5 nije označio nitko. S četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, dok je ocjenu dva označilo petero studenata. Neutralno je ostalo čak 10 studenata, označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, dok ocjenu 5 nije nitko označio. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 označio nitko, dok je ocjenu 2 označilo četvero studenata. Neutralno je ostalo njih čak osmero. Ocjenu 4 označilo je petero studenata, a ocjenu 5 samo jedan. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih je ocjenu 1 označilo četvero, ocjenu 2 troje. Neutralno ih je bilo četvero studenata. Ocjene 4 i 5 označio nitko. Iz druge godine sudjelovalo je trinaest studenata. Ocjenu 1 označilo je dvoje, dok je ocjenu 2 označilo čak osmero studenata. Neutralno ih je ostalo troje studenata, a ocjene 4 i 5 nitko nije označio. Iz treće godine studija sudjelovalo je samo šest. Ocjenu 1 nije nitko označio, dok je ocjenu 2 označilo četvero studenata. Neutralno je ostalo dvoje. Ocjene 4 i 5 nitko nije označio. (Tablica 7.3.3.)

Studijski program obuhvaća dovoljno informacija i spoznaja o profesionalnoj potpori osobama s autizmom (kolegiji, sadržaji, vježbe).										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	2	1	-	-	-	4	3	4	-	-
2. godina	2	3	6	-	-	2	8	3	-	-
3. godina	3	5	6	6	-	-	4	2	-	-
4. godina	-	5	10	3	-					
5. godina	-	4	8	5	1					

Tablica 7.3.3. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Studijski program obuhvaća dovoljno informacija i spoznaja o profesionalnoj potpori osobama s autizmom (kolegiji, sadržaji, vježbe).“ (Izvor: Lana Maraš)

Niti jedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem), a samo 2 (2%) su označili ocjenu 2, što znači da smatraju kako za rad s osobama ili djecom s autizmom nije potrebna dodatna edukacija zdravstvenih djelatnika. Njih 11 (11%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Najveći broj ispitanika njih 44 (44%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je 43 (43%) ispitanika označilo ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači da smatraju da za rad s odraslima ili s djecom s autizmom je potrebna dodatna edukacija zdravstvenih djelatnika. (Graf 7.3.9.)

Graf 7.3.9. Prikaz odgovora ispitanih o mišljenju dodatne edukacije zdravstvenih djelatnika za rad s osobama s autizmom (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2 i 5 nitko nije označio, dvoje su označili ocjenu 4 i

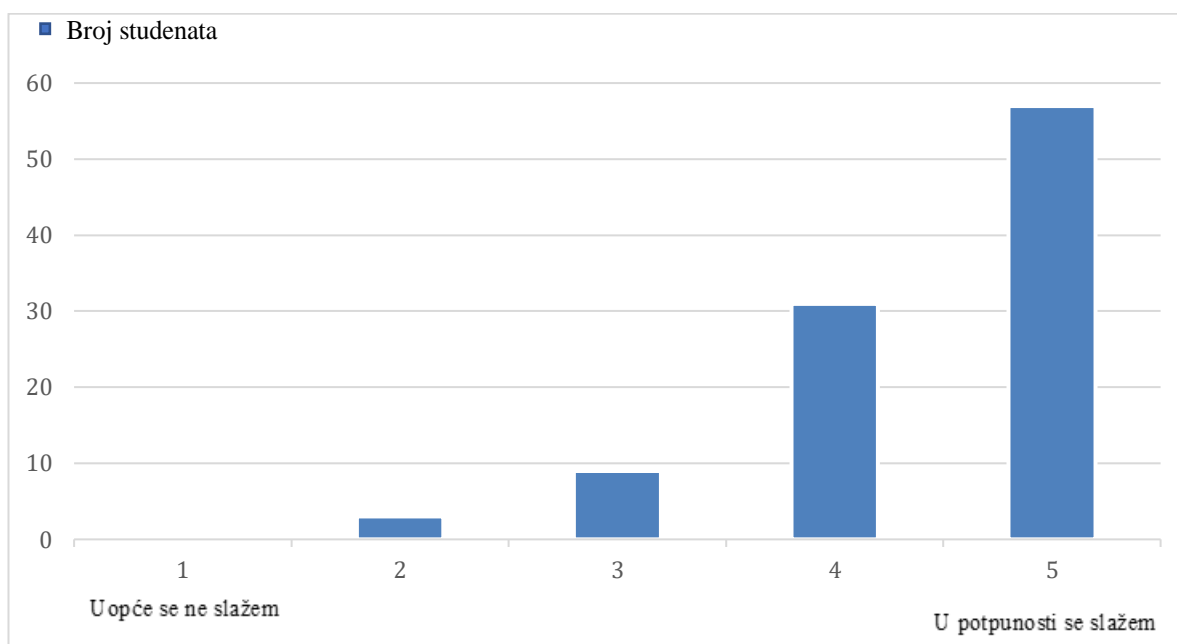
jedan ocjenu 3. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, jedan bio neutralan, označio je ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je šest studenata, dok je ocjenu 5 označilo četiri. S treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 20 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, dok je ocjenu 2 dvoje označilo, a samo jedan student je ostao neutralan. Ocjenu 4 označilo je pet studenata, no ocjenu 5 je označilo dvanaest njih. S četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, neutralno je ostalo dvoje studenata koji su označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je čak dvanaest studenata, dok ocjenu 5 označila četiri studenata. S pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, neutralno je ostalo dvoje. Ocjenu 4 označilo je deset studenata, a ocjenu 5 samo šest. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija bilo ih je jedanaest studenata, od kojih nitko nije označio ocjenu 1 i 2. Neutralno je ostalo dvoje studenata. Ocjenu 4 je označilo šestero, a 5 samo troje studenata. S druge godine sudjelovalo je trinaest studenata od kojih ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, a jedan je bio neutralan. Dok ocjenu 4 označilo je dvoje, a ocjenu 5 desetero studenata. S treće godine studija sudjelovalo ih je samo šest. Od njih ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, neutralno je ostalo dvoje, ocjenu 4 je označilo dvoje, a ocjenu 5 također samo dvoje studenata. (Tablica 7.3.4.)

Za rad s odraslima ili s djecom s autizmom potrebna je dodatna edukacija zdravstvenih djelatnika.										
Ocjene	Sestrinstvo					Fizioterapija				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	1	2	-	-	-	2	6	3
2. godina	-	-	1	6	4	-	-	1	2	10
3. godina	-	2	1	5	12	-	-	2	2	2
4. godina	-	-	2	12	4					
5. godina	-	-	2	10	6					

Tablica 7.3.4. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Za rad s odraslima ili s djecom s autizmom potrebna je dodatna edukacija zdravstvenih djelatnika.“ (Izvor: Lana Maraš)

Sljedeću tvrdnju niti jedan ispitanik nije ocijenio s brojem 1 (uopće se ne slažem), a samo 3 (3%) ispitanika označila su ocjenu 2 (ne slažem se) što znači kako smatraju da osobe s autizmom nemaju potrebu za svakodnevnom podrškom. Njih 9 (9%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Ipak je veći broj ispitanika, njih 31 (31%) označilo ocjenu 4 (slažem se) i ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označio je najveći broj, 57 (57%) ispitanika. To

znači kako smatraju da osobe s autizmom imaju potrebu za svakodnevnom podrškom. (Graf 7.3.10.)

Graf 7.3.10. Prikaz odgovora ispitanih o potrebi za svakodnevnoj podršci osobama s autizmom (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2 i 3 nitko nije označio, dvoje su označili ocjenu 5 i jedan ocjenu 4. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je 11 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, jedan je ostao neutralan, označio je ocjenu 3. Ocjenu 4 označila su četiri studenata, dok je ocjenu 5 označilo šest. S treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, dok je ocjenu 3 označilo troje, a troje je ostalo neutralno. Ocjenu 4 označilo je pet studenata, a ocjenu 5 je označilo čak dvanaest. S četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije označio nitko. Neutralno je ostalo dvoje studenata, označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je devetero studenata, dok ocjenu 5 označilo njih sedam. S pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 3 nije nitko označio. Ocjenu 2 pak je označio samo jedan student. Ocjenu 4 označilo je sedam studenata, a ocjenu 5 čak deset. U istraživanju je sudjelovalo i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih nitko nije označio ocjenu 1, a ocjenu 2 je označio samo jedan student i neutralan je ostao jedan student. Ocjenu 4 označilo je dvoje, a 5 sedmero studenata. S druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 i 3 nije označio nitko, a ocjenu 2 je označio jedan student, dok je ocjenu 4 označilo dvoje, a ocjenu 5 desetero studenata. Iz treće godine studija sudjelovalo je samo šest.

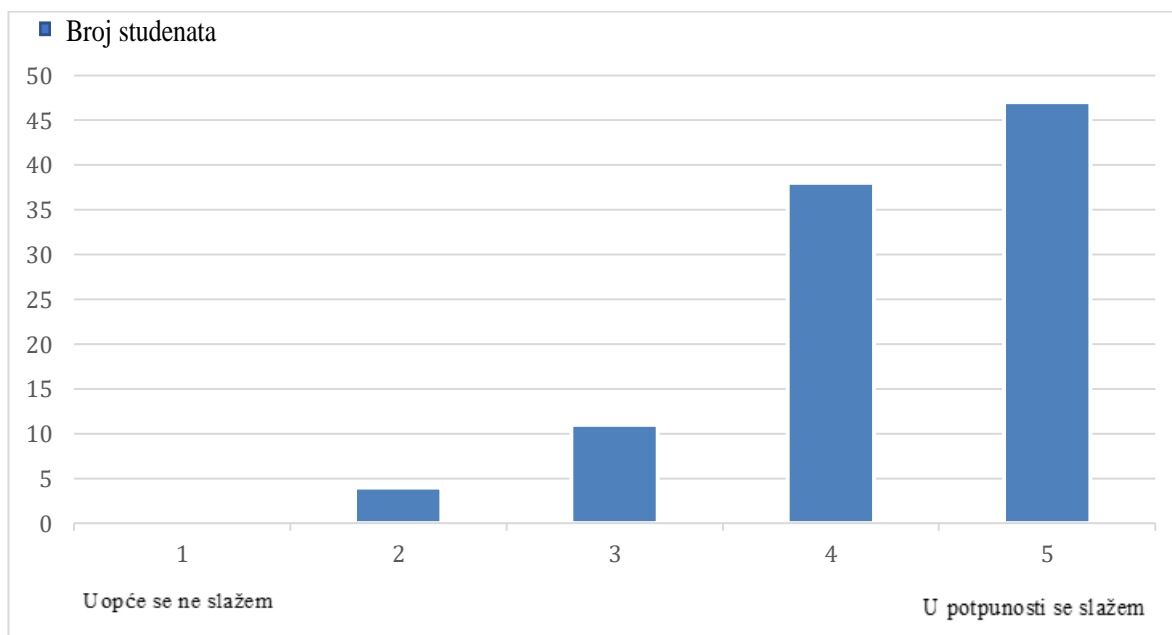
Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, neutralno je ostalo dvoje, ocjenu 4 označio je jedan student, a ocjenu 5 troje studenata. (Tablica 7.3.5.)

Osobe s autizmom imaju potrebu za svakodnevnom podrškom.										
Ocjene	Sestrinstvo					Fizioterapija				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	-	1	2	-	1	-	2	10
2. godina	-	-	1	4	6	-	1	-	2	10
3. godina	-	-	3	5	12	-	-	2	1	3
4. godina	-	-	2	9	7					
5. godina	-	1		7	10					

Tablica 7.3.5. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju:

„Osobe s autizmom imaju potrebu za svakodnevnom podrškom.“ (Autor: Lana Maraš)

Rezultati pokazuju da niti jedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem), a samo 4 (4%) ispitanika označilo je ocjenu 2 (ne slažem se) što znači da smatraju da osobe s autizmom nemaju izražene socijalizacijske teškoće. Njih 11 (11%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Veći broj ispitanika, njih 38 (38%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), a najveći broj ispitanika, njih čak 47 (47%) označilo je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači kako smatraju da osobe s autizmom imaju izražene socijalizacijske teškoće. (Graf 7.3.11.)

Graf 7.3.11. Prikaz odgovora ispitanih o socijalnim teškoćama kod osoba s autizmom (Izvor:

Lana Maraš)

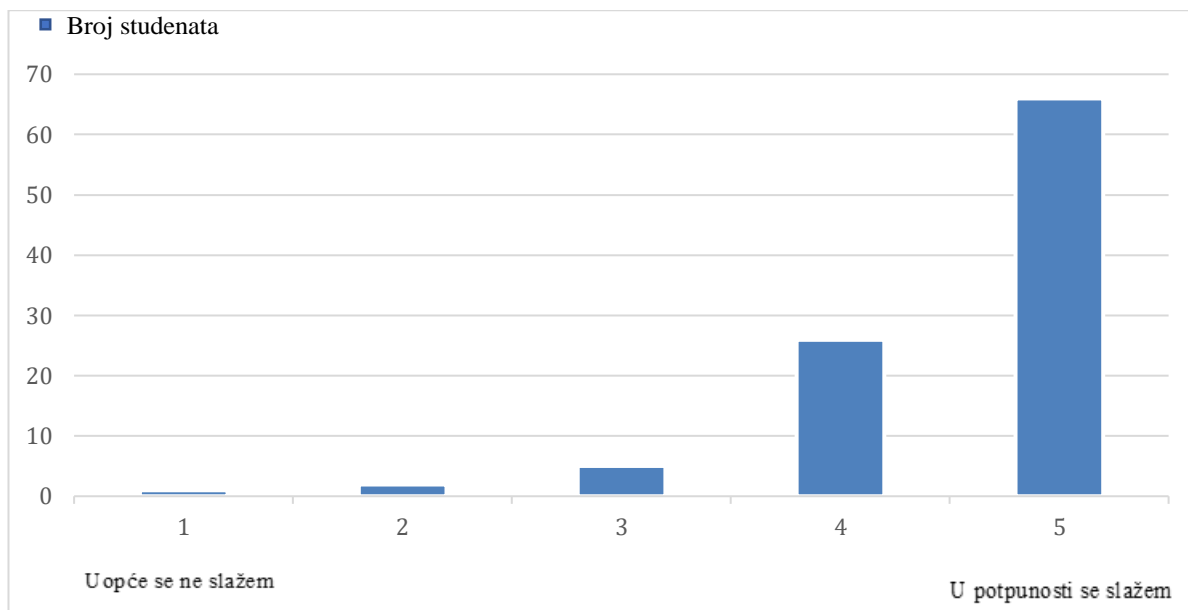
U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2 i 4 nitko nije označio, dvoje su označili ocjenu 5 i

jedan ocjenu 3. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1, 2 i 3 nije nitko označio. Ocjenu 4 označilo je šest studenata, dok je ocjenu 5 označilo petero. S treće godine prijediplomskog studija sestristva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije označio nitko, dok je ocjenu 3 troje označilo, a troje je ostalo i neutralno. Ocjenu 4 označilo je sedam studenata, no ocjenu 5 je označilo čak deset. S četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, a neutralno je ostao jedan student. Ocjenu 4 označilo je devet studenata, dok ocjenu 5 označilo osam. S pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio. Ocjenu 3 je označio samo jedan student, ocjenu 4 označilo je troje, a ocjenu 5 čak četrnaest. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih nitko nije označio ocjenu 1, a ocjenu 2 je označilo troje, neutralno je ostalo dvoje studenata. Ocjenu 4 označilo je četvero, a 5 dvoje studenata. S druge godine studija sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, a ocjenu 2 je označio jedan student, dok je neutralno ostalo troje studenata. Ocjenu 4 označilo petero, a ocjenu 5 četvero studenta. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest, ocjenu 1, 2 i 3 nije nitko označio, ocjenu 4 označilo je četiri studenta, a ocjenu 5 dva studenata. (Tablica 7.3.6.)

Osobe s autizmom imaju izražene socijalizacijske teškoće.										
Ocjene	Sestrinstvo					Fizioterapija				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	1	-	2	-	1	3	5	4
2. godina	-	-	-	6	5	-	1	3	5	4
3. godina	-	-	3	7	10	-	-	-	4	2
4. godina	-	-	1	9	8					
5. godina	-	-	1	3	14					

Tablica 7.3.6. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Osobe s autizmom imaju izražene socijalizacijske teškoće.“ (Izvor: Lana Maraš)

Samo 1 (1%) ispitanik označio je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), a 2 (2%) su označili ocjenu 2 (ne slažem se) što znači da smatraju da za rad s odraslima ili s djecom s autizmom nije potrebno imati razvijene komunikacijske vještine. Njih 5 (5%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem), 26 (26%) ispitanika označilo je ocjenu 4 (slažem se), a najveći broj 66 (66%) označilo je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači kako smatraju da je za rad s osobama ili s djecom s autizmom potrebno imati razvijene komunikacijske vještine. (Graf 7.3.12.)

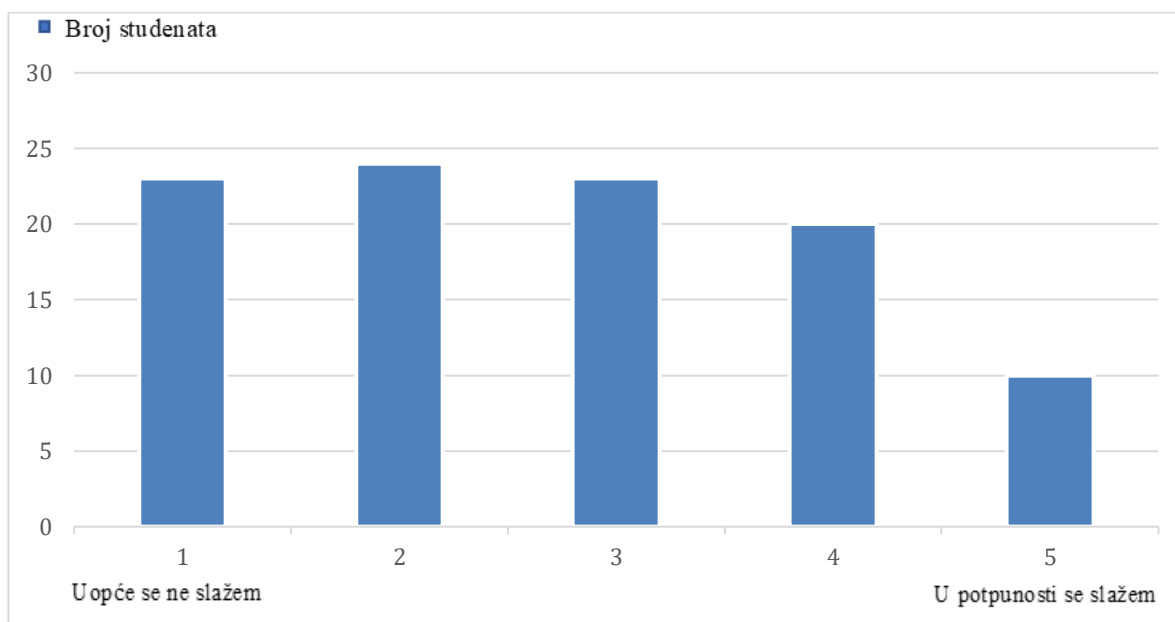
Graf 7.3.12. Prikaz odgovora ispitanih o važnosti posjedovanja komunikacijskih vještina koje su potrebne za rad s osobama s autizmom (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su tri studenta. Ocjene 1, 2 i 3 nitko nije označio, dvoje su označili ocjenu 5 i jedan ocjenu 4. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1, 2 i 3 nije nitko označio. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, dok je ocjenu 5 označilo čak njih osmero. S treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, troje ih je ostalo neutralno, označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je četvero studenata, a ocjenu 5 čak trinaest. S četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1, 2, 3 nitko nije označio, ocjenu 4 označilo je sedmero studenata, dok je ocjenu 5 označilo njih jedanaest. S pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 je označio jedan student, dok ocjenu 2 i 3 nije označio nitko. Ocjenu 4 označilo je šestero studenata, a ocjenu 5 njih jedanaest. U istraživanju je sudjelovalo i 30 studenata fizioterapije. S prve godine bilo ih je ukupno jedanaest studenta, od kojih je ocjenu 1 i 3 nitko nije označio, a ocjenu 2 samo jedan student. Ocjenu 4 je označio također samo jedan student, dok je ocjenu 5 označilo devetero. S druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nije nitko označio, dok je ocjenu 2 označio samo jedan student, neutralno je ostalo dvoje studenata. Ocjenu 4 označio je samo jedan student, a ocjenu 5 devetero. S treće godine studija sudjelovalo je ukupno šest studenata. Ocjenu 1, 2 i 3 nije nitko odabrao, ocjenu 4 označilo je troje studenata i 5 dvoje. (Tablica 7.3.7.)

Za rad s odraslima ili s djecom s autizmom potrebno imati razvijene komunikacijske vještine.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	-	1	2	-	1	2	1	9
2. godina	-	-	-	3	8	-	1	2	1	9
3. godina	-	-	3	4	13	-	-	-	3	3
4. godina	-	-	-	7	11					
5. godina	1	-	-	6	11					

Tablica 7.3.7. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Za rad s odraslima ili s djecom s autizmom potrebno imati razvijene komunikacijske vještine.“ (Izvor: Lana Maraš)

Sljedeću tvrdnju je 23 (23%) ispitanika ocjenom 1 (uopće se ne slažem), dok je ocjenom 2 (ne slažem se) ocijenilo 24 (24%) ispitanika, što znači da smatraju da s osobama s autizmom je drugačije raditi nego s osobama bez autizma. Njih 23 (23%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem), 20 (20%) ispitanika označilo je ocjenu 4 (slažem se), a samo 10 (10%) ih je označilo ocjenu 5, što znači smatraju da rad s osobama s autizmom nije drugačiji, nego rad s osobama bez autizma. (Graf 7.3.13.)

Graf 7.3.13. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Raditi s osobama s autizmom nije ništa drugačije nego raditi s osobama bez autizma.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 3 i 5 nitko nije označio, dvoje su označili ocjenu 2 i

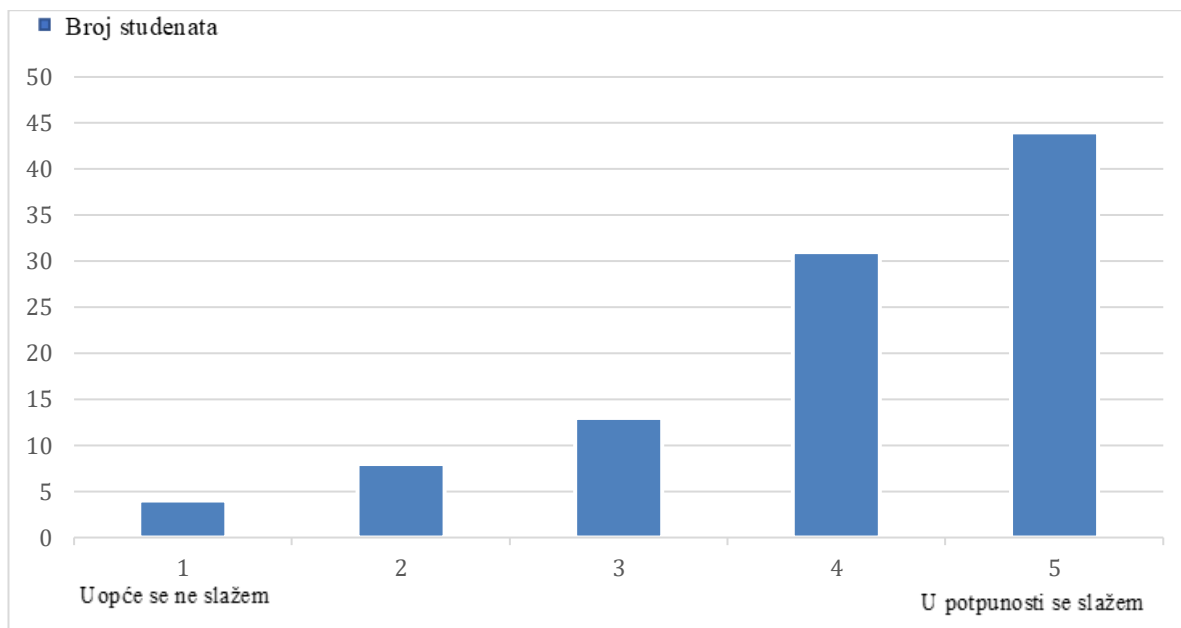

jedan ocjenu 4. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 5 nitko nije označio, ocjenu 1 označilo je troje studenata, dok je ocjenu 2 označilo njih petero, neutralno je ostalo dvoje studenata. S treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 20 studenata. Ocjenu 1 označilo je petero studenata, dok je ocjenu 2 označilo četvero, petero ih je ostalo neutralno, označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je dvoje studenata, a ocjenu 5 četiri. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, dok je ocjenu 2 označilo troje. Ocjenu 4 označilo je četvero studenata, dok je ocjenu 5 označilo njih troje. S pete godine diplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 18 studenata od kojih je ocjenu 1 je označilo četvero studenta, dok ocjenu 2 označilo petero, a neutralno je ostalo troje studenata. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, a ocjenu 5 njih također troje. U istraživanju je sudjelovalo i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija bilo je ukupno jedanaest studenta, od kojih ocjenu 3 i 5 nitko nije označio, a ocjenu 1 označilo je petero i ocjenu 4 je označilo četvero studenata. S druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 je označilo petero, dok je ocjenu 2 označilo dvoje. Neutralno je ostalo petero studenata. Ocjenu 4 označio je samo jedan student, a ocjenu 5 nije nitko označio. S treće godine studija sudjelovalo ih je samo šest. Od njih 2 i 3 nije nitko označio, ocjenu 1 je označio samo jedan student, ocjenu 4 je označilo četvero studenata i 5 također samo jedan. (Tablica 7.3.8.)

Raditi s osobama s autizmom nije ništa drugačije nego raditi s osobama bez autizma.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	2	-	1	-	5	2	-	4	-
2. godina	3	5	2	1	-	5	2	5	1	-
3. godina	5	4	5	2	4	1	-	-	4	1
4. godina	-	3	8	4	3					
5. godina	4	5	3	3	3					

Tablica 7.3.8. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Raditi s osobama s autizmom nije ništa drugačije nego raditi s osobama bez autizma.“ (Izvor: Lana Maraš)

Ocjenu 1 (uopće se ne slažem) označilo je samo 4 (4%) ispitanika, dok je ocjenu 2 (ne slažem se) označilo 8 (8%), što znači kako smatraju da odnos zdravstvenih djelatnika trebao biti različit prema svima. Njih 13 (13%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). 31 (31%) ispitanik označio je ocjenu 4 (slažem se), dok je najveći broj ispitanika njih 44 (44%) označio ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači da smatraju da bi odnos zdravstvenih djelatnika prema svima trebao biti isti. (Graf 7.3.14.)

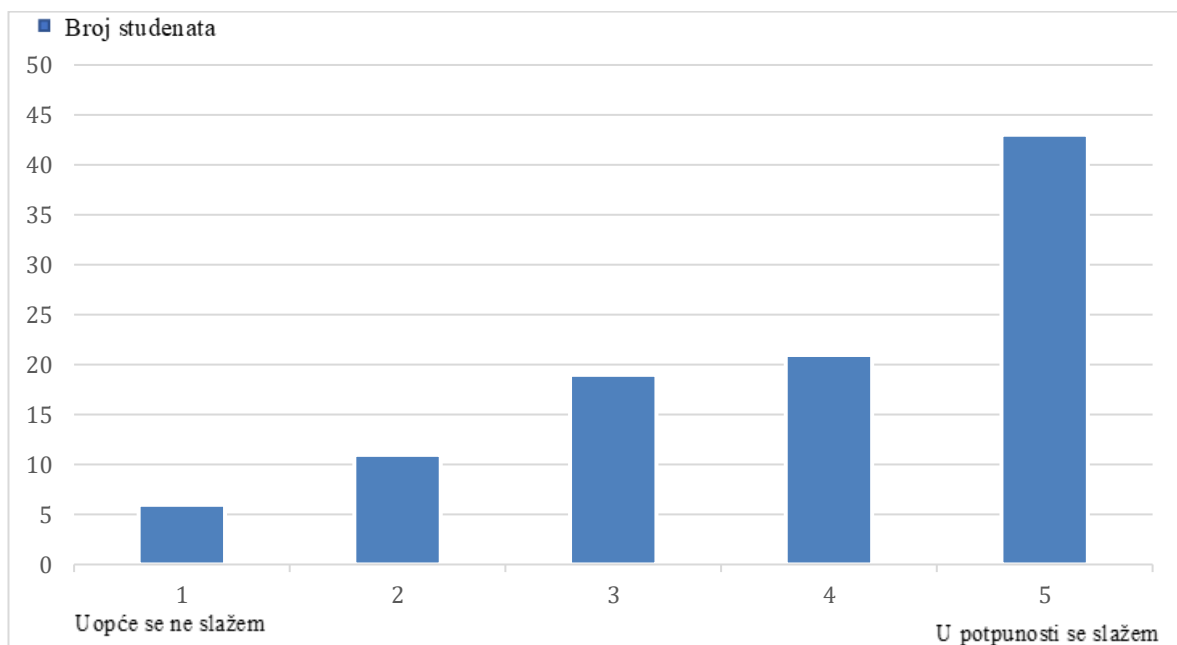
Graf 7.3.14. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Odnos zdravstvenih djelatnika bi trebao biti isti prema svima.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Za ocijene 1 i 5 nije se nitko opredijelio, jedan je označio 2, jedan 3, a jedan student ocjenu 4. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je 11 studenata. Ocjenu 1 nije nitko označio, ocjenu 2 je označilo dvoje studenata, jedan je ostao neutralan, označio je ocjenu 3. Dvoje studenata označilo ocjenu 4, dok je ocjenu 5 označilo šest studenata. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Jedan student označio je ocjenu 1, ocjenu 2 dvoje, dok je ocjenu 3 označilo šest. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, no ocjenu 5 je označilo čak osam. Iz četvrte godine diplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, dok je ocjenu 2 označio jedan student. Neutralno je ostalo dvoje studenata, označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je devetero studenata, a ocjenu 5 označilo je njih šest. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 2 i 3 nije nitko označio, ocjenu 1 samo jedan student, ocjenu 4 označilo je pet studenata, a ocjenu 5 čak dvanaest. U istraživanju sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih je samo jedan označio ocjenu 1 kao i ocjenu 2 i neutralan je ostao samo jedan student. Ocjenu 4 označilo je dvoje, a 5 šestero studenata. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 2 nije nitko označio, a ocjenu 1 je označio jedan student, dok je ocjenu 3 označilo dvoje. Ocjenu 4 je označilo četvero studenata, a ocjenu 5 šestero. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest studenata. Ocjenu 1, 3 i 5 nije nitko označio, ocjenu 2 jedan, a ocjenu 4 petero studenata. (Tablica 7.3.9.)

Odnos zdravstvenih djelatnika bi trebao biti isti prema svima.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	1	1	-	1	1	1	2	6
2. godina	-	-	1	2	6	1	-	2	4	6
3. godina	1	2	6	3	8	-	1	-	5	-
4. godina		1	2	9	6					
5. godina	1	-	-	5	12					

Tablica 7.3.9. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Odnos zdravstvenih djelatnika bi trebao biti isti prema svima.“ (Izvor: Lana Maraš)

Sljedeću tvrdnju 6 (6%) ispitanika je ocijenilo ocjenom 1 (uopće se ne slažem), dok je ocjenu 2 (ne slažem se) označilo 11(11%) ispitanika što znači kako smatraju da osoba koja radi s odraslima ili djecom s autizmom ne bi trebala biti empatična. Njih 19 (19%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Ocjenu 4 (slažem se) označio je 21 (21%) ispitanik, dok je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označilo najviše ispitanika, njih čak 43 (43%) što znači da se slažu kako bi osoba koja radi s odraslima ili s djecom s autizmom bi trebala biti empatična. (Graf 7.3.15.)

Graf 7.3.15. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Osoba koja radi s odraslima ili s djecom s autizmom trebala bi biti empatična.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2 i 4 nije nitko označio, dvoje su označili ocjenu 3 i

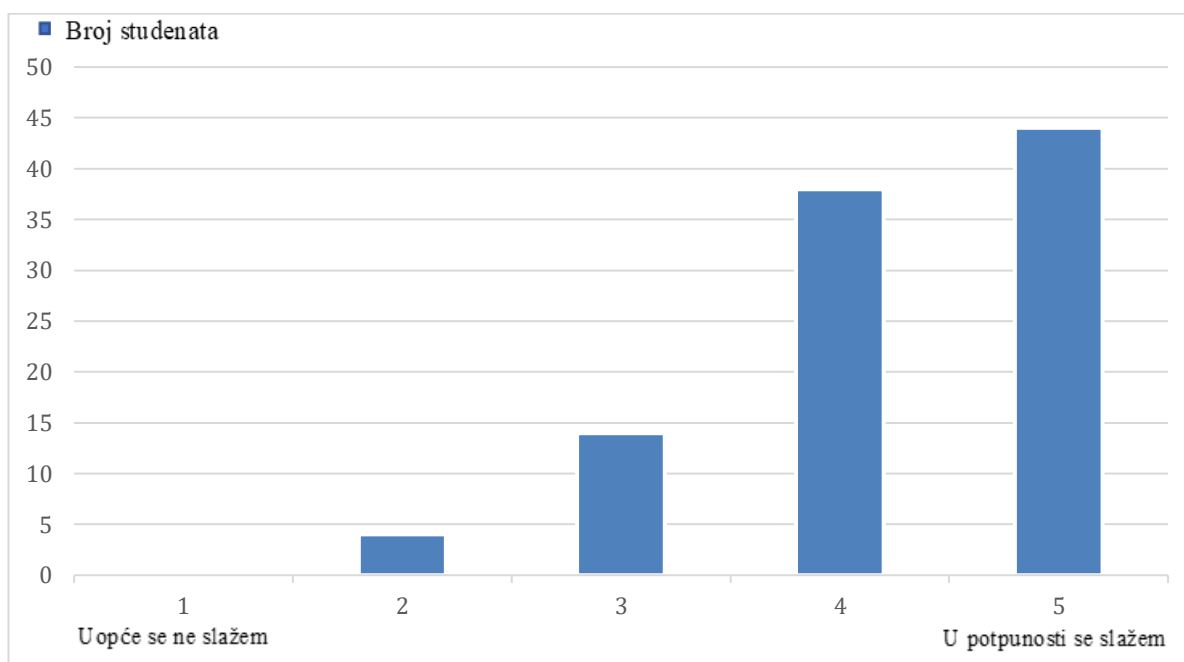
jedan 5. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 nije nitko označio, dok je ocjenu 2 označio samo jedan student. Dva su ostali neutralni, označili su ocjenu 3, ocjenu 4 označio 1 student, dok je ocjenu 5 označilo sedam. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, dok je ocjenu 3 označilo šestero. Ocjenu 4 označila su tri studenta, no ocjenu 5 označilo je njih jedanaest. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 označilo je petero studenata, a 2 je označio samo jedan, dok je neutralno ostalo dvoje studenata, označili su ocjenu 3. Ocjenu 4 označilo je petero studenata, dok ocjenu 5 označilo također njih pet. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 je označio jedan student, ocjenu 2 šestero, 3 je označilo troje studenata. Ocjenu označilo je pet studenta, a ocjenu 5 svega troje. U istraživanju je sudjelovalo i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih nitko nije označio ocjenu 1 i 2, a ocjenu 3 je označio samo jedan. Ocjenu 4 označio je također samo jedan, a 5 devetero. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, a ocjenu 2 označio je jedan student. Ocjenu 3 označilo je troje, 4 također troje, a ocjenu 5 označilo je šestero studenata. Iz treće godine studija sudjelovalo je samo šest od kojih ocjenu 1 i 3 nije nitko označio, ocjenu 2 dvoje, ocjenu 4 je označilo troje studenata, a ocjenu 5 samo jedan. (Tablica 7.3.10.)

Osoba koja radi s odraslima ili s djecom s autizmom trebala bi biti empatična.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	2	-	1	-	-	1	1	9
2. godina	-	1	2	1	7	-	1	3	3	6
3. godina	-	-	6	3	11	-	2	-	3	1
4. godina	5	1	2	5	5					
5. godina	1	6	3	5	3					

Tablica 7.3.10. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Osoba koja radi s odraslima ili s djecom s autizmom trebala bi biti empatična.“ (Izvor: Lana Maraš)

Nijedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je samo 4 (4%) ispitanika označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što znači, kako smatraju da osobe koje su prilagodljive naravi neće se snaći ništa bolje od ostalih, kad je u pitanju rad s osobama ili s djecom s autizmom. Njih 14 (14%) označilo je ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Veći broj ispitanika, 38 (38%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), a najveći broj ispitanika, njih 44 (44%) označilo je ocjenu 5 (u

potpuno se slažem s tvrdnjom) što znači da veći broj ispitanika smatra da osobe koje su inače prilagodljive naravi bolje će se snaći u radu s odraslima ili s djecom s autizmom. (Graf 7.3.16.)

Graf 7.3.16. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Osobe koje su prilagodljive naravi će se bolje snaći kod rada s osobama ili s djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

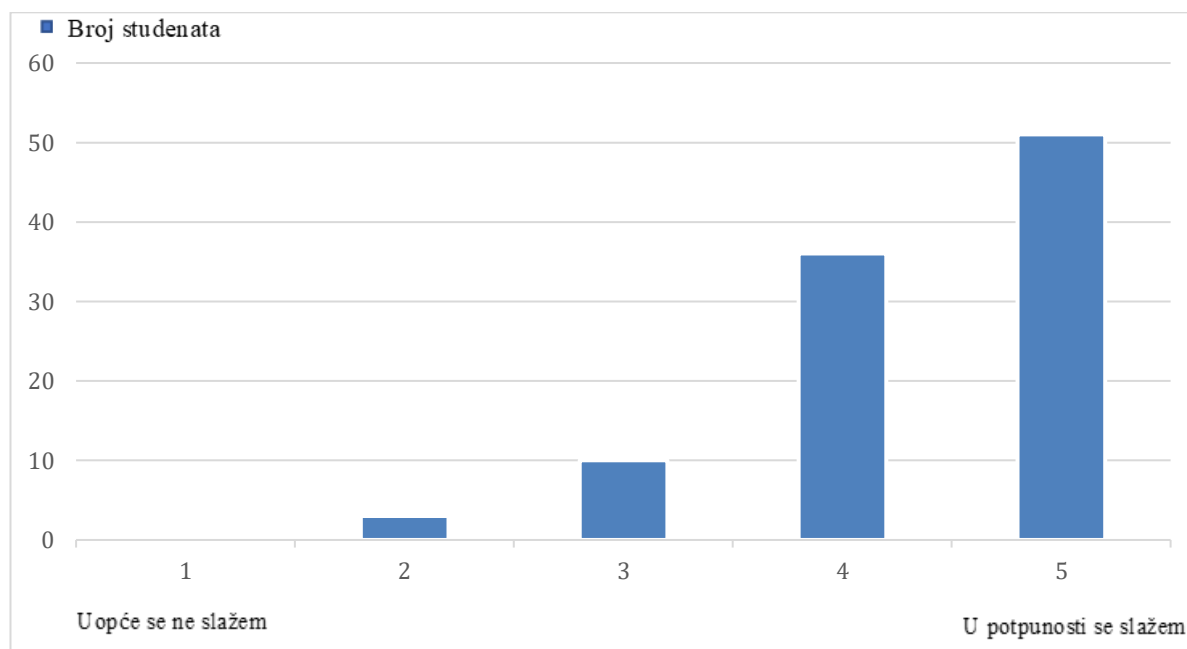
U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2 i 3 nitko nije označio, dvoje su označili ocjenu 4 i jedan ocjenu 5. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je 11 studenata. Ocjenu 1 nije nitko označio, dok je ocjenu 2 označilo dvoje studenata. Dva su ostala neutralna, označili su ocjenu 3. Ocjenu su označila 3 studenta, dok je ocjenu 5 označilo četiri. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, dok je ocjenu 3 označilo dvoje. Ocjenu 4 označilo je sedmero studenata, ali ocjenu 5 označilo je njih deset. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio. Neutralno je ostao jedan student koji je označio 3. Ocjenu 4 označilo je sedam studenata, dok ocjenu 5 označilo deset. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, 3 je označilo dvoje studenata, ocjenu 4 je označilo osam, a ocjenu 5 sedam. U istraživanju je sudjelovalo i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih nitko nije označio ocjenu 1, a ocjenu 2 je označio samo jedan student. Neutralno je ostao samo jedan student. Ocjenu 4 je označilo dvoje studenata, a 5 sedam. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, a ocjenu 3 označilo je petero studenata, ocjenu 4 označilo je šest, a ocjenu 5 je označilo dvoje studenata. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio.

Ocjenu 3 je odabrao jedan student, ocjenu 4 su dvoje odabrali, a ocjenu 5 troje studenata. (Tablica 7.3.11.)

Osobe koje su prilagodljive naravi će se bolje snaći kod rada s osobama ili s djecom s autizmom.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	-	2	1	-	1	1	2	7
2. godina	-	2	2	3	4	-	-	5	6	2
3. godina	-	1	2	7	10	-	-	1	2	3
4. godina	-	-	1	7	10					
5. godina	-	-	2	8	8					

Tablica 7.3.11. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Osobe koje su prilagodljive naravi će se bolje snaći kod rada s osobama ili s djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

Niti jedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem) dok je ocjenu 2 (ne slažem se) označilo 10 (10%) ispitanika što znači da ispitanici smatraju da u radu s osobama s autizmom nije potrebno imati puno strpljenja. 10 (10%) ispitanika je ostalo neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Veći broj ispitanika njih 36 (36%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je najveći broj ispitanika, 51 (51%) označilo ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači da smatraju da je za rad s osobama s autizmom potrebno imati jako puno strpljenja. (Graf 7.3.17.)

Graf 7.3.17. „Prikaz odgovora ispitanika na tvrdnju: „U radu s osobama s autizmom najvažnije je imati puno strpljenja.“ (Izvor: Lana Maraš)

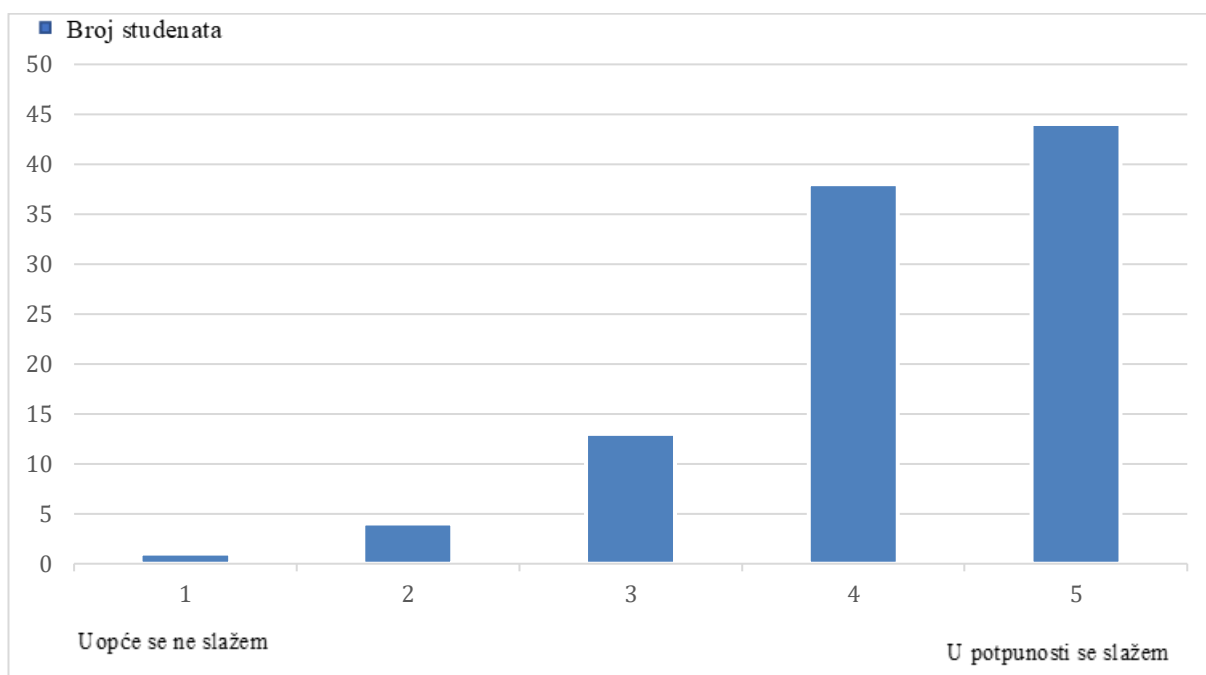
U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2, 3 i 5 nitko nije označio, troje su označili ocjenu 4. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je 11 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, dok je ocjenu 3 označilo dvoje studenata. Ocjenu 4 označilo je dvoje studenata, dok je ocjenu 5 označilo sedam. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označio samo jedan student, dok je ocjenu 3 četvero označilo. Ocjenu 4 označilo je dvoje studenata, no ocjenu 5 je označilo čak trinaest. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, neutralno je ostao jedan student. Ocjenu 4 označilo je dvanaest studenata, dok je ocjenu 5 označilo pet studenata. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, 3 je označio jedan student, 4 devet studenata, a ocjenu 5 osam. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih nitko nije označio ocjenu 1 i 2, a ocjenu 3 je označio samo jedan student. Ocjenu 4 je označilo dvoje studenata, a 5 osam studenata. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, a ocjenu 2 je označio jedan student, ocjenu 3 je također označio samo jedan. Dok je ocjenu 4 označilo je dvoje studenata, a ocjenu 5 je označilo njih devet. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1 i 3 nije nitko označio, 2 je označio jedan, ocjenu 4 je označilo četiri studenta, a ocjenu 5 samo jedan. (Tablica 7.3.12.)

U radu s osobama s autizmom najvažnije je imati puno strpljenja.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	-	3	-	-	-	1	2	8
2. godina	-	-	2	2	7	-	1	1	2	9
3. godina	-	1	4	2	13	-	1	-	4	1
4. godina	-	-	1	12	5					
5. godina	-	-	1	9	8					

Tablica 7.3.12. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „U radu s osobama s autizmom najvažnije je imati puno strpljenja.“ (Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika, 1 (1%) označio je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), 4 (4%) ispitanika označila su ocjenu 2 (ne slažem se) što znači da ovi ispitanici smatraju da njihova kreativnost ne može pridonijeti radu s osobama s autizmom. Njih 13 (13%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Veći broj ispitanika, 38 (38%) označilo je ocjenu 4 (slažem

se), a 44 (44%) ispitanika su označili ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači da smatraju da njihova kreativnost itekako može pridonijeti radu s osobama s autizmom. (Graf 7.3.18.)

Graf 7.3.18. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Moja kreativnost može pozitivno doprinijeti radu s odraslima ili s djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1 i 5 nitko nije označio, jedan student je označio ocjenu 2, jedan 3, a jedan ocjenu 4. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1, 2 i 3 nije nitko označio, dok je ocjenu 4 označilo pet studenata. Ocjenu 5 je označilo šestoro studenata. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, ocjenu 3 je označilo četvero studenata. Dok je ocjenu 4 šest studenata označilo. Ocjenu 5 označilo je deset studenata. Iz četvrtine godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 je nitko nije označio, neutralno je bio jedan, ocjenu 4 označilo je dvanaest studenata, dok je ocjenu 5 označilo pet. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 3 nitko nije označio, 2 je označio jedan, ocjenu 4 pak je označilo deset, a ocjenu 5 sedam studenata. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih nitko nije označio ocjenu 1, 2 i 4, a ocjenu 3 je označio samo jedan student. Ocjenu 5 je označilo deset studenata. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata, od toga broja, ocjenu 1 i 2 označio je po jedan student, ocjenu 3 dvoje studenata, dok je ocjenu 4 označilo šestoro studenata. Troje studenata opredijelilo se za ocjenu 5. Iz treće godine studija sudjelovalo je šest.

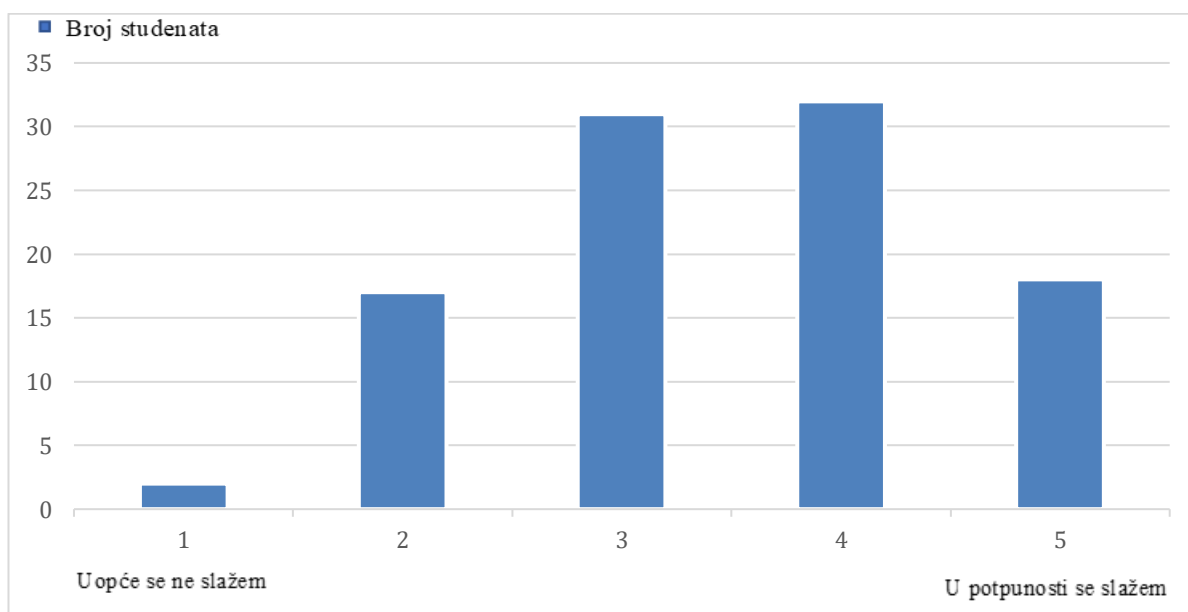

Ocjenu 1 i 4 nitko nije označio. Ocjenu 2 je označio jedan, ocjenu 3 troje, a ocjenu 5 samo dvoje studenata. (Tablica 7.3.13.)

Moja kreativnost može pozitivno doprinijeti radu s odraslima ili s djecom s autizmom.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	1	1	-	-	-	1	-	10
2. godina	-	-	-	5	6	1	1	2	6	3
3. godina	-	-	4	6	10	-	1	3	-	2
4. godina	-	-	1	12	5					
5. godina	-	1	-	10	7					

Tablica 7.3.13. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Moja kreativnost može pozitivno doprinijeti radu s odraslima ili s djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

Samo 2 (2%) ispitanika označila su ocjenu 1 (uopće se ne slažem), 17 (17%) ih je označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što znači kako smatraju da ne posjeduju psihološke sposobnosti koje su potrebne za rad s odraslima ili s djecom s autizmom. Čak 31 (31%) ispitanik je ostao neutralan, znači označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Veći broj, njih 32 (32%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), njih 18 (18%) označilo je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači kako smatraju da posjeduju psihološke sposobnosti koje su potrebne za rad s odraslima ili s djecom s autizmom. (Graf 7.3.19.)

Graf 7.3.19. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Posjedujem psihološke sposobnosti potrebne za rad s djecom ili s osobama s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestristva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1 i 5 nitko nije označio, ocjenu 2, 3 i 4 označio je po jedan student. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 nije nitko označio, dok je ocjenu 2 označio jedan student. Ocjenu 3 označilo je četvero studenata, dok je ocjenu 4 označilo dvoje, a ocjenu 5 četvero. Iz treće godine prijediplomskog studija sestristva sudjelovalo je 20 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označilo troje, dok je ocjenu 3 označilo osmero. Ocjenu 4 označilo je sedam studenata, no ocjenu 5 je označilo samo dvoje. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označio je jedan, a neutralno je ostalo četiri studenta. Ocjenu 4 označilo je osam, dok ocjenu 5 označilo pet studenata. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 označilo je dvoje studenata, a 3 je označio jedan. Ocjenu 4 pak je označilo devet studenata, a ocjenu 5 šest. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih su ocjenu 1 označila dva studenta, ocjenu 2 označilo je troje, a ocjenu 3 tri studenta. Ocjenu 4 je označilo dvoje studenata, a 5 samo jedan. Iz druge godine sudjelovalo je trinaest studenata. Ocjenu 1 i 5 nitko nije označio, a ocjenu 2 je označilo troje studenata. Ocjenu 3 je označilo osam studenata, a ocjenu 4 označilo dva studenata. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1 i 5 nije nitko označio, ocjenu 2 označila su dva studenta, a ocjenu 4 označilo je samo jedan student. (Tablica 7.3.14.)

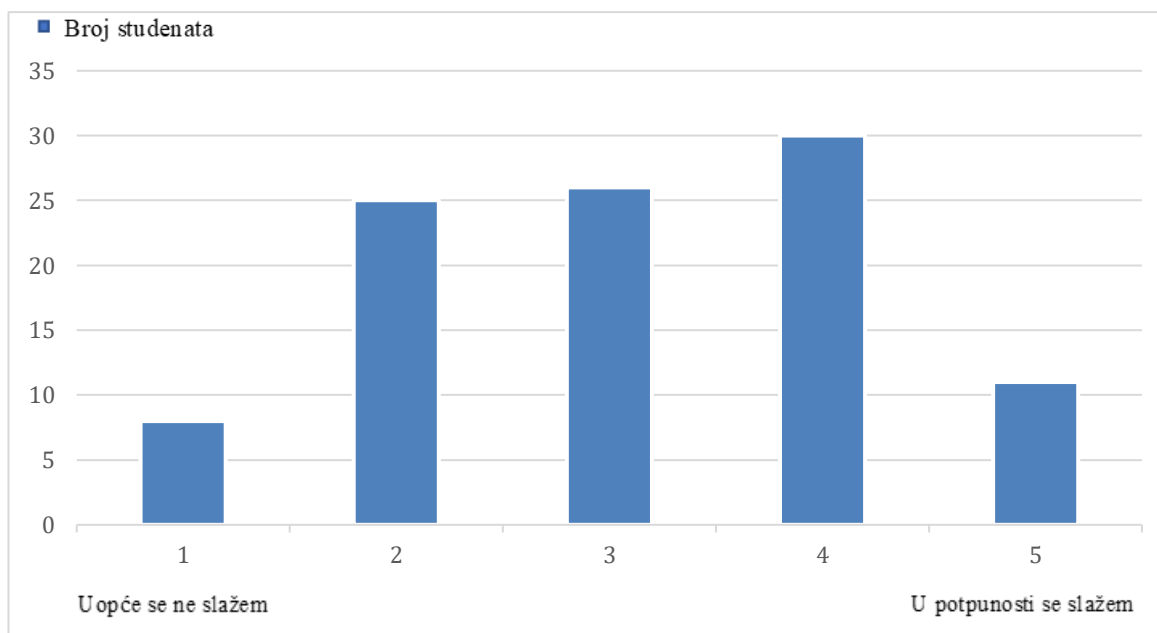
Posjedujem psihološke sposobnosti potrebne za rad s djecom ili s osobama s autizmom.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	1	1	-	2	3	3	2	1
2. godina	-	1	4	2	4	-	3	8	2	-
3. godina	-	3	8	7	2	-	2	3	1	-
4. godina	-	1	4	8	5					
5. godina	-	2	1	9	6					

Tablica 7.3.14. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Posjedujem psihološke sposobnosti potrebne za rad s djecom ili s osobama s autizmom.“

(Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika, 8 (8%) označilo je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), 25 (25%) ih je označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što znači, da se navedeni ispitanici ne smatraju dovoljno profesionalno osposobljeni za rad s osobama s autizmom. Neutralno je ostalo 26 (26%) ispitanika,

označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Najveći broj ispitanika je označilo ocjenu 4 (slažem se), njih 30 (30%). Dok je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označilo svega 11 (11%) ispitanika što znači da se oni smatraju dovoljno profesionalno osposobljenim za rad s osobama s autizmom. (Graf 7.3.20.)

Graf 7.3.20. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Smatram se dovoljno profesionalno osposobljenim za rad s osobama s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

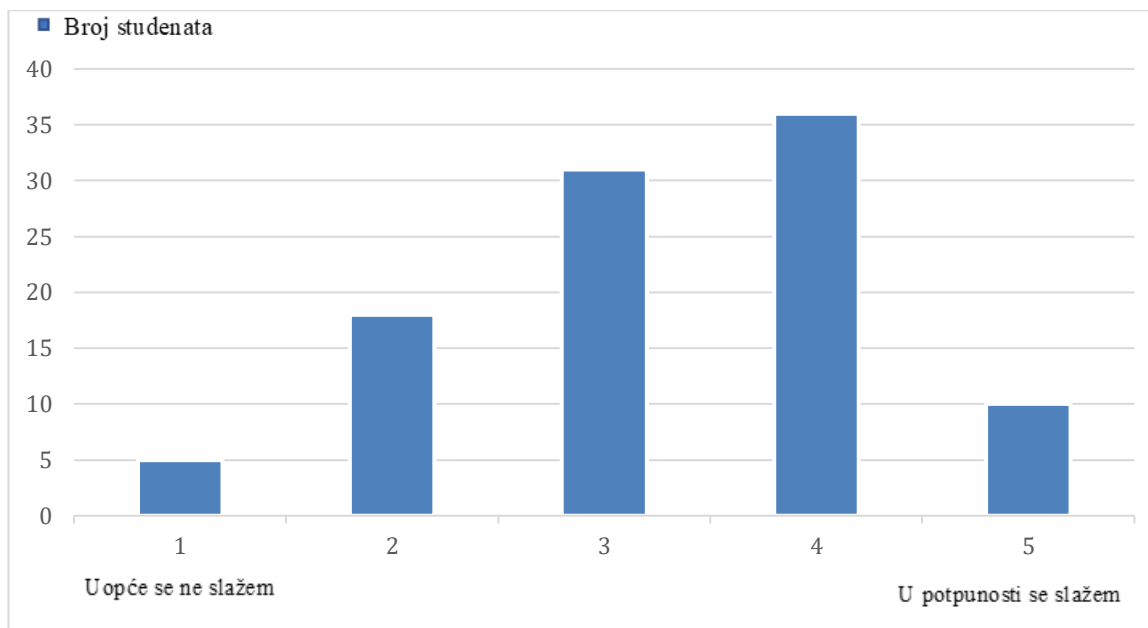
U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 3 i 5 nitko nije označio, jedan student je označio ocjenu 2, dok su preostala dva označili ocjenu 4. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je 11 studenata. Ocjenu 1 je označilo dvoje studenata, a ocjenu 2 samo jedan, dok je ocjenu 3 označilo četvero studenata. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, dok je ocjenu 5 označio samo jedan. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 označilo je dvoje studenata, ocjenu 2 označilo je šest, dok je ocjenu 3 označilo devet studenata. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, no ocjenu 5 nitko nije označio. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, a ocjenu 2 je označilo dvoje studenata, neutralno je ostalo također dvoje. Ocjenu 4 označilo je dvanaest studenata, dok ocjenu 5 označilo samo dvoje. S pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 označio je po jedan student. 3 je označilo četvero studenata, a ocjenu 4 pak je označilo šest studenta, a ocjenu 5 također šest. U istraživanju je sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih su ocjenu 1 i 2 označila po četiri studenata, a ocjenu 3 je označio samo jedan. Ocjenu 4 označilo je dvoje studenata, a 5 nije nitko označio. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata.

Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označilo osam studenata, a ocjenu 3 je označilo troje studenata, za 4 i 5 odlučio se po jedan student. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1 i 5 nije nitko označio, 2 je označilo dvoje studenta, neutralno je ostalo troje, dok je ocjenu 4 je označio samo jedan student. (Tablica 7.3.15.)

Smatram se dovoljno profesionalno osposobljenim za rad s osobama s autizmom.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	-	2	-	4	4	1	2	-
2. godina	2	1	4	3	1	-	8	3	1	1
3. godina	2	6	9	3	-	-	2	3	1	-
4. godina	-	2	2	12	2					
5. godina	1	1	4	6	6					

Tablica 7.3.15. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Smatram se dovoljno profesionalno osposobljenim za rad s osobama s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika, njih 13 (13%) označilo je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je 20 (20%) ispitanika označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što znači, da se navedeni ispitanici ne bi osjećali spremni za rad s osobama s autizmom koje pokazuju anksioznost i iznenadne ispade bijesa. Neutralno je ostalo 26 (26%) ispitanika, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Najveći dio ispitanika njih 27 (27%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označilo svega 14 (14%) ispitanika, što znači da se ovi ispitanici osjećaju spremni za rad s osobama s autizmom koje pokazuju anksioznost i iznenadne ispade bijesa, no ne u potpunosti. Ipak većina se ne slaže s tom tvrdnjom ili su ostali neutralni. (Graf 7.3.21.)

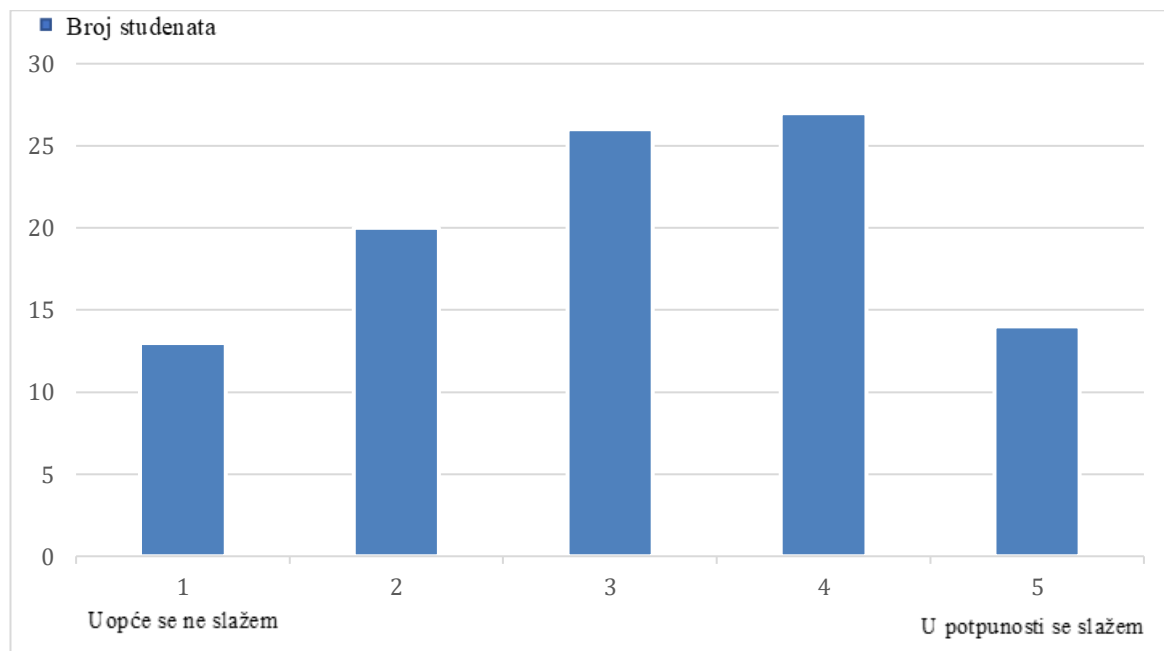
Graf 7.3.21. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremnim raditi s odraslima ili djecom s autizmom na skali od 1-5.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1 i 5 nitko nije označio, ocjene 2, 3 i 4 je označio po jedan student. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 2 nije nitko označio, a ocjenu 1 je označio jedan student, dok je ocjenu 3 označilo troje studenata. Ocjenu 4 je označilo četvero studenata, dok je ocjenu 5 označilo troje. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 označio je jedan student kao i ocjenu dva. Dok je ocjenu 3 devet označilo. Ocjenu 4 označilo je pet studenata, a 5 nitko nije označio. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, neutralno je ostalo troje studenata, ocjenu 4 označilo je trinaest studenata, dok su ocjenu 5 označilo dva studenta. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, dok je ocjenu 2 označilo dvoje studenata. 3 je označilo također dvoje. Ocjenu 4 pak je označilo devet studenata, a ocjenu 5 njih pet. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenta, ocjenu 1 označilo je dvoje studenata, dok je ocjenu 2 označilo šestero, ocjenu 3 troje, dok ocjenu 4 i 5 nitko nije označio. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 i 5 nitko nije označio, ocjenu 2 je označilo dvoje, ocjenu 3 sedam. Dok je ocjenu 4 označilo četvero studenata. Iz treće godine studija sudjelovalo je samo šest studenata. Ocjenu 4 i 5 nije nitko označio, ocjenu 1 je označio jedan, ocjenu 2 su označila, a neutralno je ostalo dvoje studenta. (Tablica 7.3.16.)

Ocijenite koliko bi se osjećali spremnim raditi s odraslima ili djecom s autizmom na skali od 1-5.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	1	1	-	2	6	3	-	-
2. godina	1	-	3	4	3	-	2	7	4	-
3. godina	1	4	9	5	-	1	3	2	-	-
4. godina	-	-	3	13	2					
5. godina	-	2	2	9	5					

Tablica 7.3.16. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremnim raditi s odraslima ili djecom s autizmom na skali od 1-5.“ (Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika, njih 13 (13%) označilo je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je 20 (20%) ispitanika označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što znači da se navedeni ispitanici ne bi osjećali spremni za rad s osobama s autizmom, koje pokazuju anksioznost i iznenadne ispade bijesa. Neutralno je ostalo 26 (26%) ispitanika, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Najveći dio ispitanika njih 27 (27%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označilo svega 14 (14%) ispitanika što znači da se ovi ispitanici osjećaju spremni za rad s osobama s autizmom, koje pokazuju anksioznost i iznenadne ispade bijesa, no ne u potpunosti. Ipak većina se ne slaže s tom tvrdnjom ili su ostali neutralni. (Graf 7.3.22.)

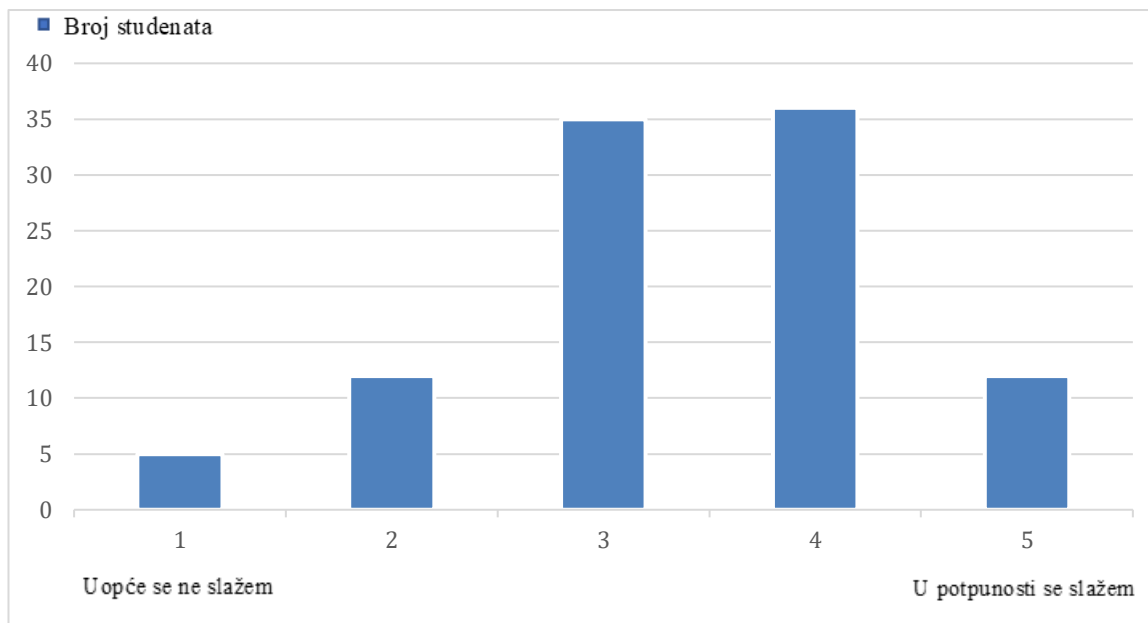
Graf 7.3.22. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremni za rad odraslima ili s djecom s autizmom koja pokazuju anksioznost te iznenadne ispade bijesa na skali od 1-5.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 4, i 5 nitko nije označio, jedan student je označio ocjenu 2, a dvoje ih je označilo ocjenu 3. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata od tog broja ocjenu 1 nije nitko označio, ocjenu 2 je označio samo jedan student, dok je ocjenu 3 označilo troje. Ocjenu 4 je označilo četvero studenata, dok je ocjenu 5 označilo troje. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 20 studenata. Ocjenu 1 je označilo četvero studenta, ocjenu 2 označio je pet, a 3 čak sedam. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, no ocjenu 5, samo jedan. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, dok je ocjenu 2 označilo dvoje, a neutralno je ostalo troje studenata. Ocjenu 4 označilo je deset studenata, dok ocjenu 5 označilo je tri. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 2 nitko nije označio, dok je ocjenu 1 označio samo jedan student, a 3 je označilo dvoje studenata. Ocjenu 4 pak je označilo sedam studenta, a ocjenu 5 je označilo šest. U istraživanju sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija sudjelovalo je jedanaest studenata, od kojih je ocjenu 1 označilo njih šest, ocjenu 2 označilo četvero, ocjenu 3 je označio samo jedan student, ocjenu 4 i 5 nije nitko označio. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 je označio jedan student, a ocjenu 2, 3 i 4 je označilo po troje studenata, a ocjenu 5 samo jedan. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 4 i 5 nije nitko označio, ocjenu 2 označilo je dvoje, a ocjenu 3 troje studenata. (Tablica 7.3.17.)

Ocijenite koliko bi se osjećali spremni za rad odraslima ili s djecom s autizmom koja pokazuju anksioznost te iznenadne ispade bijesa na skali od 1-5.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	2	-	-	6	4	1	-	-
2. godina	-	1	3	4	3	1	3	3	3	1
3. godina	4	5	7	3	1	1	2	3	-	-
4. godina	-	2	3	10	3					
5. godina	1	-	2	7	6					

Tablica 7.3.17. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremni za rad odraslima ili s djecom s autizmom koja pokazuju anksioznost te iznenadne ispade bijesa na skali od 1-5.“ (Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika njih 5 (5%) označilo je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je ocjenu 2 (ne slažem se) označilo 12 (12%) ispitanika, što znači da se ne osjećaju spremni za pružanje potrebne psihološke i emocionalne podrške osobama s autizmom koje imaju poteškoća u komunikaciji. Njih 35 (35%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Najviše ispitanika, 36 (36%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označilo samo 12 (12%) ispitanika što znači da se osjećaju spremno, ili djelomično spremno za pružanje potrebne psihološke i emocionalne podrške osobama s autizmom koje imaju poteškoća u komunikaciji. (Graf 7.3.23.)

Graf 7.3.23. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Ocijenite svoju spremnost za pružanje potrebne emocionalne i psihološke podrške odraslima ili djeci s autizmom koja imaju poteškoća u komunikaciji na skali od 1-5.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. S prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 3, i 5 nije nitko označio, jedan student označio je ocjenu 2, a dvoje ih je označilo ocjenu 4. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Od tog broja ispitanika ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, ocjenu 3 označilo petero, ocjenu 4 je označilo troje, dok je ocjenu 5 označilo također troje. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 je označio jedan, ocjenu 2 samo dvoje, dok je ocjenu 3 označilo čak jedanaest studenata. Ocjenu 4 označilo je šest studenata, no ocjenu 5 nitko nije označio. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, ocjenu 3 označilo je njih sedam, 4 je označilo devet studenata, dok je ocjenu 5 označilo dvoje studenata. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 je označio po jedan student, a 3 je označio dvoje studenata.

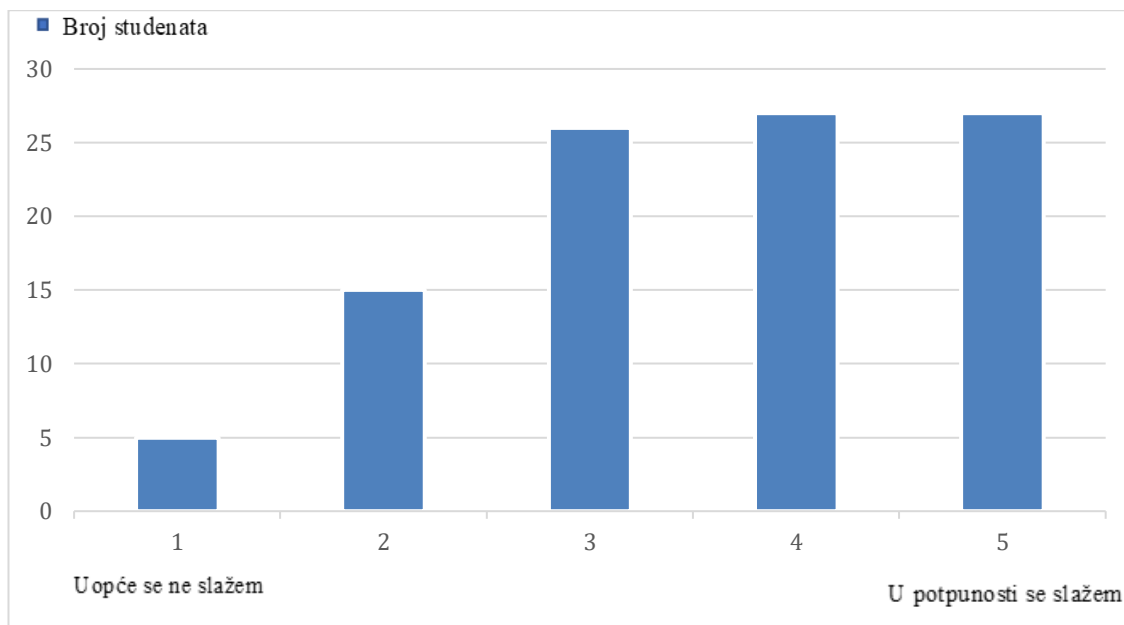

Ocjenu 4 pak je označilo deset studenata, a ocjenu 5 četiri. U istraživanju sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. S prve godine studija fizioterapije bilo je ukupno jedanaest, od kojih je ocjenu 1 označilo troje studenata, za ocjenu 2 četvero, ocjenu 3 je označilo samo dvoje studenata, a ocjenu 4 i 5 označio je po jedan student. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označilo dvoje, a neutralno je ostalo samo pet studenta. Ocjenu 4 je označilo četvero studenta, dok je ocjenu 5 je označilo samo dvoje. Iz treće godine studija sudjelovalo je samo šest. Ocjenu 1 i 4 nije nitko označio, 2 je označio jedan student, a ocjenu 3 označilo je njih četvero, dok je ocjenu 5 je također označio samo jedan student. (Tablica 7.3.18.)

Ocijenite svoju spremnost za pružanje potrebne emocionalne i psihološke podrške odraslima ili djeci s autizmom koja imaju poteškoća u komunikaciji na skali od 1-5.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	-	2	-	3	4	2	1	1
2. godina	-	-	5	3	3	-	2	5	4	2
3. godina	1	2	11	6	-	-	1	4	-	1
4. godina	-	-	7	9	2					
5. godina	1	1	2	10	4					

Tablica 7.3.18. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Ocijenite svoju spremnost za pružanje potrebne emocionalne i psihološke podrške odraslima ili djeci s autizmom koja imaju poteškoća u komunikaciji na skali od 1-5.“ (Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika njih 5 (5%) označilo je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je ocjenu 2 označilo 15 (15%) ispitanika što znači da navedeni ispitanici ne bi željeli raditi s osobama s autizmom. Njih 26 (26%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Najveći i podjednaki broj ispitanika, njih 27 (27%) označilo je ocjene 4 (slažem se) i 5 (u potpunosti se slažem) što znači da bi željeli raditi s osobama s autizmom. (Graf 7.3.24.)

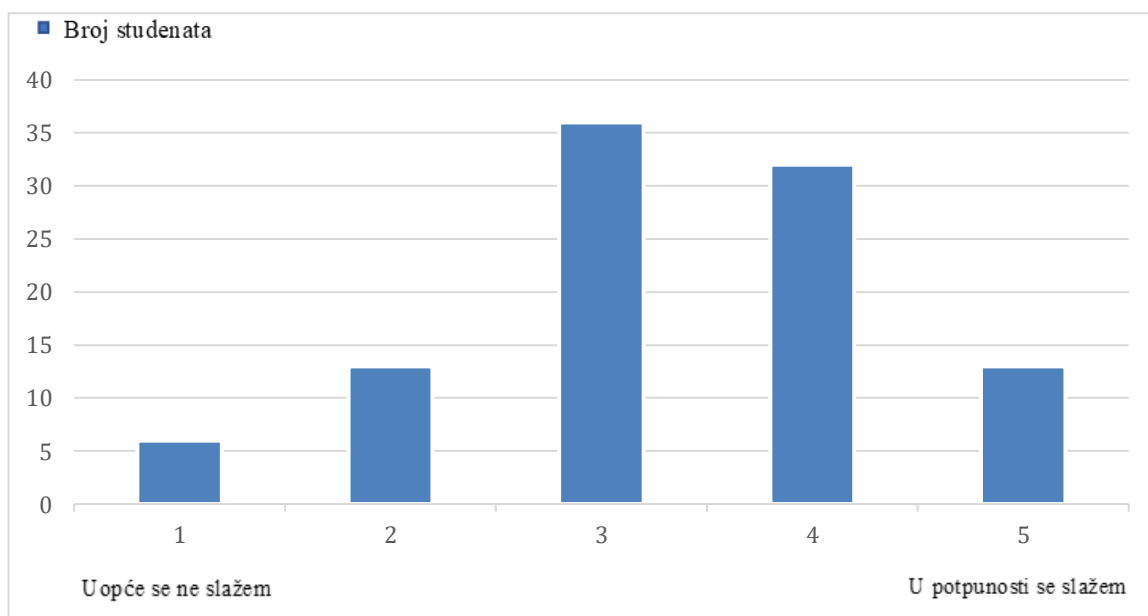
Graf 7.3.24. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Želim raditi s odraslima ili s djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1 i 5 nitko nije označio, dok je ocjene 2, 3, 4 označio po jedan student. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je 11 studenata. Od tog broja ispitanika ocjenu 1 nije nitko označio, ocjenu 2 označilo je troje studenata, neutralno je ostalo dvoje njih. Ocjenu 4 je označilo troje studenata, dok je ocjenu 5 označilo također troje. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 označilo je četvero, ocjenu 2 samo dvoje, ocjenu 3 sedam označilo, ocjenu 4 označilo je šest studenata, a ocjenu 5 samo jedan student. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, dok je ocjenu 3 označilo četvero. Ocjenu 4 odabralo je osam studenata, a ocjenu 5 njih šest. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, 3 je označilo troje, ocjenu 4 pak je označilo četiri studenta, a ocjenu 5 je označilo čak jedanaest. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija sudjelovalo je ukupno jedanaest studenta, od kojih je ocjenu 1 označio samo jedan, dok je ocjenu 2 označilo dvoje studenata. Ocjenu 3 označila su samo četiri studenta, 4 je označilo troje studenata i 5 je označio jedan student. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 dvoje studenata, a neutralno su ostala četiri studenta. Ocjenu 4 označilo je četvero studenata, dok je ocjenu 5 označilo samo troje. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1 nije nitko označio, ocjenu 2 je označilo pet studenata, neutralno je ostao samo jedan student, a ocjenu 4 i 5 nitko nije označio. (Tablica 7.3.19)

Želim raditi s odraslima ili s djecom s autizmom.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	1	1	-	1	2	4	3	1
2. godina	-	3	2	3	3	-	2	4	4	3
3. godina	4	2	7	6	1	-	5	1	-	-
4. godina	-	-	4	8	6					
5. godina	-	-	3	4	11					

Tablica 7.3.19. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Želim raditi s odraslima ili s djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika 6 (6%) označilo je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je ocjenu 2 (ne slažem se) označilo 13 (13%) ispitanika što znači da ispitanici smatraju da se ne bi mogli nositi s emocionalnim izazovima koji bi se mogli susresti u radu s osobama s autizmom. Najviše ispitanika, čak njih 36 (36%) je ostalo neutralno, to jest označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Njih 32 (32%) označila su ocjenu 4 (slažem se), dok je samo 13 (13%) označilo ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači da navedeni ispitanici smatraju da bi se mogli nositi s izazovima koje donosi rad s osobama s autizmom. Ipak mali broj smatra da bi se u potpunosti mogao nositi s emocionalnim izazovima u radu. (Graf 7.3.25.)

Graf 7.3.25. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Mogu se nositi s emocionalnim izazovima koji se mogu pojaviti u radu s odraslima ili djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2, 4 i 5 nije nitko označio, a troje ih je označilo ocjenu

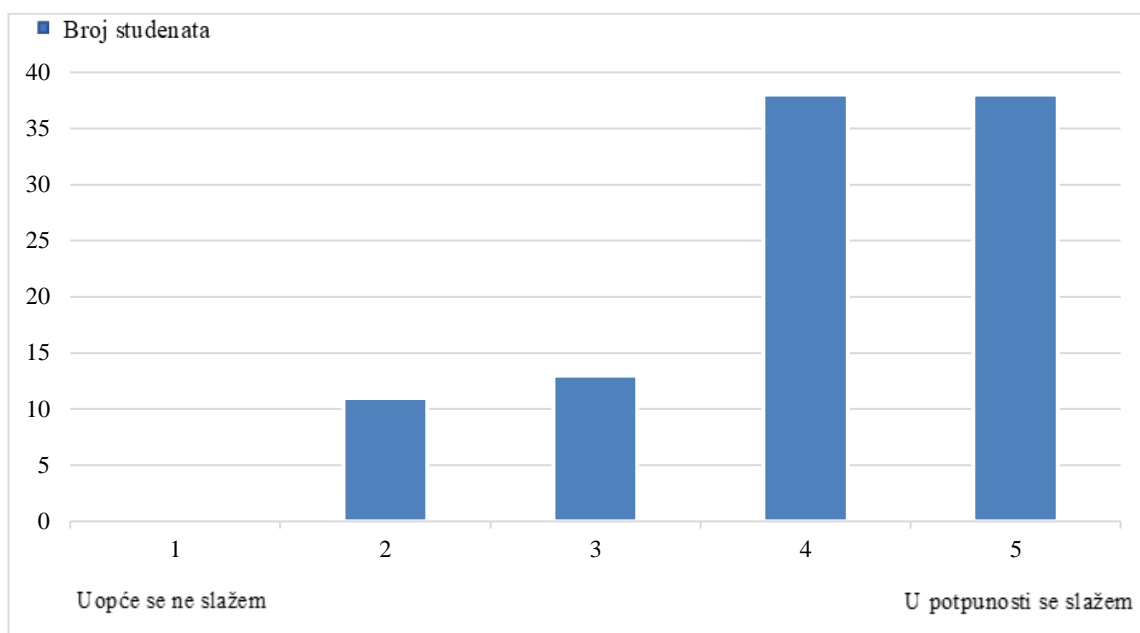
3. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 i 2 je označio po jedan student, dok je ocjenu 3 označilo dvoje studenata. Ocjenu 4 je označilo petero studenta, a ocjenu 5 označilo je dvoje. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 20 studenata. Ocjenu 1 je označilo četiri, a ocjenu 2 šest studenata, dok je ocjenu 3 pet označilo. Ocjenu 4 označila su četiri studenata, no ocjenu 5 samo jedan. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ovako su se izjasnili: ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, ocjenu 3 označila su četiri, ocjenu 4 označilo je trinaest studenata, dok ocjenu 5 označio samo jedan. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nije nitko označio, ocjenu 2 je označilo dvoje, 3 je označilo pet studenata. Ocjenu 4 pak je označilo sedam studenata, a ocjenu 5 su označila četiri studenta. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih je ocjenu 1 označio jedan student, dok je ocjenu 2 označilo dvoje. Ocjenu 3 je označio pet studenata, ocjenu 4 je označio samo jedan student, a 5 njih dvoje. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označio samo jedan, a neutralno je ostalo sedam studenata. Ocjenu 4 je označilo dvoje studenata, dok je ocjenu 5 označilo njih troje. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1, 4 i 5 nije nitko označio, ocjenu 2 je označio jedan student, a ocjenu 3 je označilo pet studenata. (Tablica 7.3.20.)

Mogu se nositi s emocionalnim izazovima koji se mogu pojaviti u radu s odraslima ili djecom s autizmom.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	3	-	-	1	2	5	1	2
2. godina	1	1	2	5	2	-	1	7	2	3
3. godina	4	6	5	4	1	-	1	5	-	-
4. godina	-	-	4	13	1					
5. godina	-	2	5	7	4					

Tablica 7.3.20. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Mogu se nositi s emocionalnim izazovima koji se mogu pojaviti u radu s odraslima ili djecom s autizmom.“ (Izvor: Lana Maraš)

Nijedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je 11(11%) njih označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što znači kako smatraju da im rad s osobama s autizmom ne bi bio izazovan. Neutralno je ostalo 13 (13%) ispitanika, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se slažem). Podjednak, ujedno i najveći broj ispitanika, 38 (38%) je označilo ocjenu 4 (slažem se) i

5 (u potpunosti se slažem) što znači da ovi ispitanici smatraju da bi rad s osobama s autizmom mogao biti veoma izazovan. (Graf 7.3.26.)

Graf 7.3.26. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Rad s odraslima ili djecom s autizmom mogao bi mi biti izazovan.“ (Izvor: Lana Maraš)

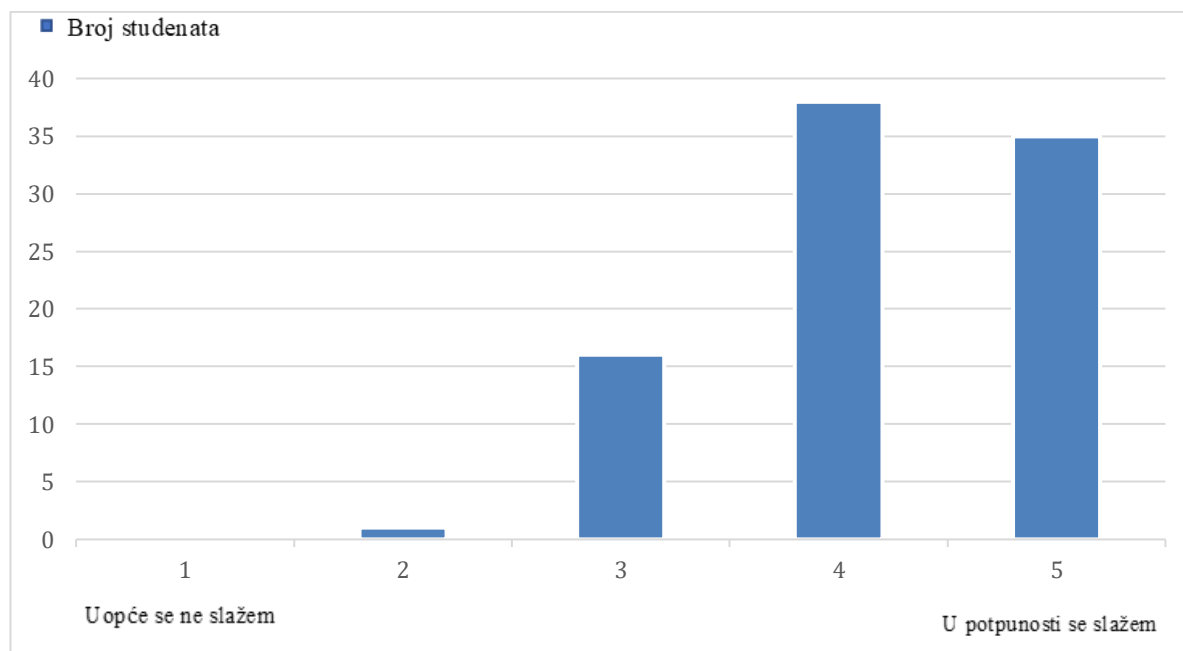
U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 2, i 5 nitko nije označio, jedan student je označio ocjenu 3, a dvoje ih je označilo ocjenu 4. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1, 2 i 3 nije nitko označio, dok je ocjenu 4 označilo sedam studenata. Ocjenu 5 je označilo četiri studenta. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio. Dok je ocjenu 3 dvoje označilo. Ocjenu 4 označilo je četiri studenata, no ocjenu 5 je označilo čak četrnaest studenata. Iz četvrtne godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, a ocjenu 2 je označilo dvoje. Dok je ocjenu 3 označilo pet. Ocjenu 4 označilo je devet studenata, dok ocjenu 5 označilo dvoje studenata. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označilo njih pet. 3 je označio dvoje studenta. Ocjenu 4 pak je označilo sedam studenata, a ocjenu 5 je označilo četiri. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih ocjenu 1 i 2 nitko nije označio. Ocjenu 3 je označio samo jedan student. Ocjenu 4 je označilo dvoje i 5 je označilo čak osmero studenata. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio. Ocjenu 3 je označilo dvoje studenta. Ocjenu 4 je označilo šest studenata, dok je ocjenu 5 je označilo pet. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1 i 3 nije nitko

označio. Ocjenu 2 je označilo četvero studenta. Ocjenu 4 i 5 je označio po jedan student. (Tablica 7.3.21.)

Rad s odraslima ili djecom s autizmom mogao bi mi biti izazovan.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	1	2	-	-	-	1	2	8
2. godina	-	-		7	4	-	-	2	6	5
3. godina	-	-	2	4	14	-	4	-	1	1
4. godina	-	2	5	9	2					
5. godina	--	5	2	7	4					

Tablica 7.3.21. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Rad s odraslima ili djecom s autizmom mogao bi mi biti izazovan.“ (Izvor: Lana Maraš)

Nijedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je samo 1 (1%) označio ocjenu 2 (ne slažem se) što bi značilo kako smatraju da im rad s osobama s autizmom ne bi imao pozitivan utjecaj na profesionalni razvoj. Njih 16 (16%) ostalo je neutralno, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Veći broj ispitanika, njih 38 (38%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), a 35 (35%) ispitanika označilo je ocjenu 5 (U potpunosti se slažem) što znači da većina njih smatra da bi im rad s osobama s autizmom donio mnoge dobrobiti za profesionalni razvoj. (Graf 7.3.27.)

Graf 7.3.27. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Rad s odraslima ili s djecom s autizmom mogao bi imati pozitivan utjecaj na moj profesionalni razvoj.“ (Izvor: Lana Maraš)

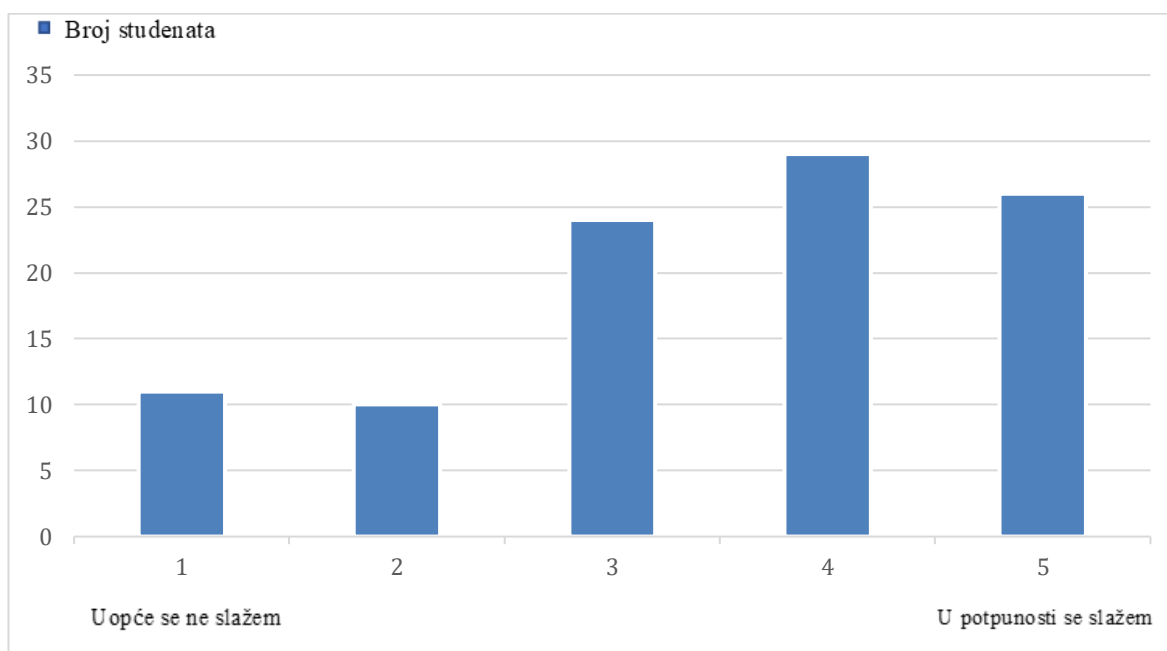
U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su tri studenta. Ocjene 1, 2, i 3 nitko nije označio, jedan student je označio ocjenu 4, a dvoje ih je označilo ocjenu 5. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, dok je ocjenu 3 označilo dvoje studenata. Ocjenu 4 označilo je sedam studenata, dok su se za ocjenu 5 odlučila dva. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, ocjenu 3 označilo je pet, ocjenu 4 označilo je sedam studenata, a ocjenu 5 je označilo čak osam. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, dok je ocjenu 3 označio je jedan, ocjenu 4 jedanaest, a ocjenu 5 označilo je šest studenata. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1, 2 i 3 nitko nije označio, 4 je označilo šest studenata, ocjenu 5 pak je označilo njih jedanaest. U istraživanju je sudjelovalo i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija sudjelovalo je jedanaest studenta, od kojih ocjenu 1 nije nitko označio, dok je ocjenu 2 i 3 označio po jedan student. Ocjenu 4 je označio samo dvoje studenata. Ocjenu 5 je označilo sedam studenata. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 i 2 nitko nije označio, ocjenu 3 je označilo pet studenata, ocjenu 4 je odabrao jedan student, dok je ocjenu 5 označilo sedam. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je samo šest. Ocjenu 1 i 2 nije nitko označio, ocjenu 3 su označila dva studenta, a ocjenu 4 je označila tri, a ocjenu 5 je označio samo jedan student. (Tablica 7.3.22.)

Rad s odraslima ili s djecom s autizmom mogao bi imati pozitivan utjecaj na moj profesionalni razvoj.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	-	1	2	-	1	1	2	7
2. godina	-	-	2	7	2	-	-	5	1	7
3. godina	-	-	5	7	8	-	-	2	3	1
4. godina	-	-	1	11	6					
5. godina	-	-	-	6	12					

Tablica 7.3.22. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Rad s odraslima ili s djecom s autizmom mogao bi imati pozitivan utjecaj na moj profesionalni razvoj.“ (Izvor: Lana Maraš)

Rezultati su pokazali da je 11 (11%) ispitanika označilo ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je 10 (10%) ispitanika označilo ocjenu 2 (ne slažem se) što znači da se ne slažu baš s tvrdnjom da bi se osjećali uzbuđeno i motivirano, kada bi im bilo dodijeljeno raditi s osobama s autizmom. Neutralno je ostalo 24 (24%) ispitanika, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem).

Najveći broj ispitanika, njih 29 (29%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je ocjenu 5 označilo 26 (26%) ispitanika što znači da bi se oni osjećali uzbuđeno i motivirano za rad. (Graf 7.3.28.)

Graf 7.3.28. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se uzbuđeno i motivirano.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija bila su samo tri studenta. Ocjenu 1 i 5 nitko nije označio, a ocjene 2, 3 i 4 označio je po jedan student. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 i 2 je označio po jedan, dok je ocjenu 3 označilo četvero studenata. Ocjenu 4 je označilo troje studenata, dok je ocjenu 5 označio samo jedan. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 označilo je četvero, 2 također četvero, dok je ocjenu 3 označilo njih šest. Ocjenu 4 označilo je petero studenata, no ocjenu 5 je označio samo jedan. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata od kojih 1 i 2 nitko nije označio, dok je ocjenu 3 označilo troje. Ocjenu 4 označilo je sedam studenata, a ocjenu 5 osam studenata. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1, 2 i 3 je označio po jedan student, ocjenu 4 pak je označilo šest, a 5 je označilo njih devet. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih je ocjenu 1 označilo troje studenata, dok je ocjenu 2 označio samo jedan. Ocjenu 3 označilo je samo dvoje studenata, ocjenu 4 jedan, a ocjenu 5 njih četvero. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata, ocjenu 2 nitko nije označio, ocjenu 1 je označio jedan student, a neutralno je ostalo četiri studenta. Ocjenu 4 je označilo šest studenata, dok je ocjenu 5 označilo samo dvoje. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest, od njih ocjenu 5 i 4 nije nitko

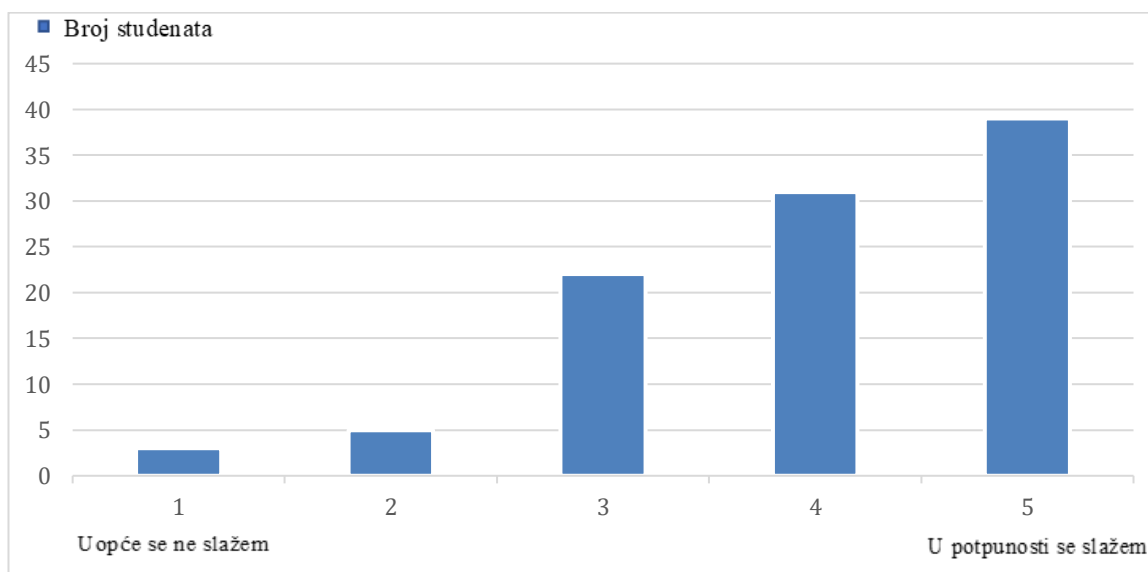

označio, ocjenu 1 je označio jedan student, ocjenu 2 je označilo je dvoje, a ocjenu 3 troje. (Tablica 7.3.23.)

Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se uzbuđeno i motivirano.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	1	1	-	3	1	2	1	4
2. godina	1	1	4	3	2	1	-	4	6	2
3. godina	4	4	6	5	1	1	2	3		
4. godina	-	-	3	7	8					
5. godina	1	1	1	6	9					

Tablica 7.3.23. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se uzbuđeno i motivirano.“ (Izvor: Lana Maraš)

Najmanji broj ispitanika, 3 (3%) označili su ocjenu 1 (uopće se ne slažem), dok je ocjenu 2 (ne slažem se) označilo 5 (5%) ispitanika, što znači da se ovi ispitanici ne bi osjećali zabrinuto i da bi voljno prihvatiti izazov, kada bi im bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom. Neutralno je ostalo 22 (22%) ispitanika, označili su ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem). Veći broj ispitanika, njih 31 (31%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je najveći broj ispitanika njih 39 (39%) označilo ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači da bi se osjećali zabrinuto, ali bi bili voljni prihvatiti izazov i raditi s osobama s autizmom. (Graf 7.3.29.)

Graf 7.3.29. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se zabrinuto, ali voljan/a prihvatiti izazov.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestristva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su tri studenta. Ocjene 1, 2, i 5 nitko nije označio, jedan je označio ocjenu 3, a dvoje ocjenu 4. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 nije nitko označio, ocjenu 2 jedan student, dok je ocjenu 3 označilo troje studenata. Ocjenu 4 je označilo šest studenata, dok je ocjenu 5 označio jedan. Iz treće godine prijediplomskog studija sestristva sudjelovalo je ukupno 20 studenata. Ocjenu 1 i 2 je označio po jedan, ocjenu 3, 4 i 5 označilo je po šestero studenata. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 jedan, a neutralno je ostalo troje. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, a ocjenu 5 čak jedanaest studenata. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 i 3 nitko nije označio, a ocjenu 2 jedan student. Ocjenu 4 označilo je pet studenta, a ocjenu 5 je označilo čak dvanaest studenata. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih je ocjenu 1 označilo dvoje studenata, ocjenu 2 nitko nije označio, a 3 je označio samo dvoje studenata. Ocjenu 4 označilo je troje, a 5 četvero studenata. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 nitko nije označio, ocjenu 2 je označio jedan student, a neutralno je ostalo troje. Ocjenu 4 je označilo četvero studenta, dok je ocjenu 5 označilo njih pet. Iz treće godine studija sudjelovalo ih je ukupno šest. Ocjenu 1, 2 i 5 nije nitko označio, ocjenu 3 označilo je četvero studenata, a ocjenu 4 samo dvoje. (Tablica 7.3.24.)

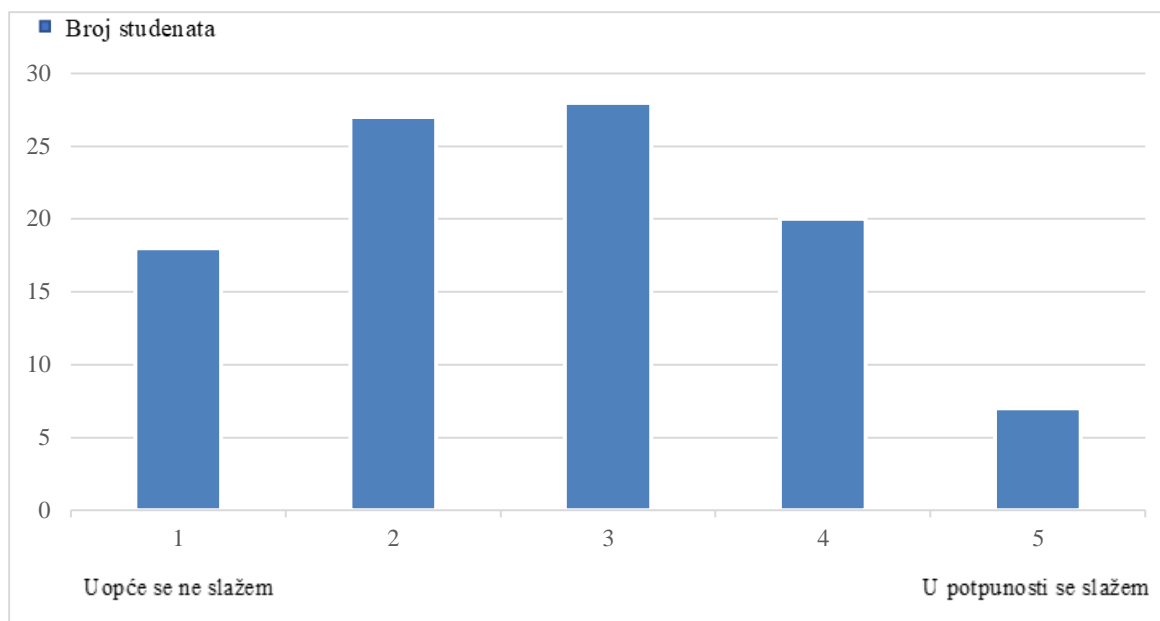
Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se zabrinuto, ali voljan/a prihvatiti izazov.										
Ocjene	Sestrinstvo					Fizioterapija				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	-	1	2	-	2	-	2	3	4
2. godina	-	1	3	6	1	-	1	3	4	5
3. godina	1	1	6	6	6	-	--	4	2	
4. godina	-	1	3	3	11					
5. godina	-	1	-	5	12					

Tablica 7.3.24. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju:

„Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se zabrinuto, ali voljan/a prihvatiti izazov.“ (Izvor: Lana Maraš)

Ispitanici su ocijenili na skali od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (U potpunosti se slažem) koliko se slažu s tvrdnjom: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se jako zabrinuto i nespremno za rad.“ Najviše ispitanih 28 (28%) označilo je ocjenu

3 (Niti se slažem niti se ne slažem), 27 (27%) ispitanika označilo je ocjenu 2 (Ne slažem se), 20 (20%) ih je označilo ocjenu 4 (slažem se), 18 (18%) ispitanika označilo je ocjenu 1 (uopće se ne slažem), te je najmanji broj ispitanika odnosno njih 7 (7%) označilo ocjenu 5 (U potpunosti se slažem). (Graf 7.3.30.)

Graf 7.3.30. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se jako zabrinutu i nespremno za rad.“ (Izvor: Lana Maraš)

U istraživanju je sudjelovalo 70 studenata sestrinstva. Iz prve godine prijediplomskog studija sudjelovala su samo tri studenta. Ocjene 1, 3, i 5 nitko nije označio, jedan student je označio ocjenu 2, a dvoje ih je označilo ocjenu 4. Iz druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 11 studenata. Ocjenu 1 je označilo četiri, a 2 samo jedan student, dok su ocjenu 3 označila tri studenta. Ocjenu 4 označio je samo jedan, dok su ocjenu 5 označila dva. Iz treće godine prijediplomskog studija sestrinstva sudjelovalo je 20 studenata, od kojih je ocjenu 1 označilo dvoje, ocjenu 2 petero studenta, ocjenu 3 čak šestero studenata. Ocjenu 4 označilo je šest studenata, no ocjenu 5 je označio samo jedan. Iz četvrte godine diplomskog studija sudjelovalo je ukupno 18 studenata. Ocjenu 1 označilo je dvoje, 2 petero, dok je ocjenu 3 označilo sedmero. Ocjenu 4 označilo je troje studenata, dok ocjenu 5 označio samo jedan. Iz pete godine diplomskog studija sudjelovalo je 18 studenata. Ocjenu 1 je označilo pet, ocjenu 2 osam, a ocjenu 3 označilo je pet studenta. Ocjenu 4 i 5 nitko nije označio. Sudjelovalo je i 30 studenata fizioterapije. Iz prve godine studija fizioterapije sudjelovalo je ukupno jedanaest studenata, od kojih je ocjenu 1 označilo dvoje, ocjenu 2 označilo četvero, a ocjenu 3 je označio samo dvoje. Ocjenu 4 jedan, a ocjenu 5 dva studenata. Iz druge godine sudjelovalo je 13 studenata. Ocjenu 1 je označilo dvoje studenata, a

ocjenu 2 također dvoje. Neutralno su ostala četiri studenta. Ocjenu 4 je označilo troje studenata, dok ocjenu 5 nije nitko označio. Iz treće godine studija sudjelovalo je ukupno šest. Od kojih ocjenu 2 i 3 nije nitko označio, ocjenu 1 je označio jedan student, a ocjenu 4 je označilo četiri. Ocjenu 5 je također označio samo jedan. (Tablica 7.3.25.)

Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se jako zabrinuto i nespremno za rad.										
	Sestrinstvo					Fizioterapija				
Ocjene	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. godina	-	1	-	2	-	2	4	2	1	2
2. godina	4	1	3	1	2	2	2	4	3	-
3. godina	2	5	6	6	1	1	-		4	1
4. godina	2	5	7	3	1					
5. godina	5	8	5	-	-					

Tablica 7.3.25. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se jako zabrinuto i nespremno za rad.“ (Izvor: Lana Maraš)

7.4. Rasprava

Cilj provedenog istraživanja bio je istražiti mišljenja studenata sestrištva i fizioterapije o radu s djecom i odraslima s autizmom te utvrditi razlike u mišljenjima. Također, ispituje se samoprocjena osobnih vještina i spremnost na izazove koje donosi rad s osobama s autizmom.

U ovom istraživanju sudjelovalo je ukupno 100 ispitanika, studenata sa Sveučilišta Sjever u Varaždinu. Sudjelovalo je više ispitanika ženskog, 79 i samo 21 ispitanik muškog spola. Većina ispitanika čak 80% bilo je u dobi od 18-25 godina. Ispitanici su bili studenti studijskog smjera sestrištva i fizioterapije. Sudjelovalo je više studenata sestrištva, 70%, a 30% studenata fizioterapije. Prema srednjoškolskom obrazovanju studenata, većina je bila medicinskog usmjerenja, sestrištvo i fizioterapija, zatim gimnazijskog usmjerenja i nekoliko strukovnog usmjerenja.

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 14 (14%) ispitanika na prvoj godini prijediplomskog studija, od kojih je 11 (11%) ispitanika bilo sa smjera fizioterapije i 3 (3%) studenata sa smjera sestrištva. S druge godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 24 (24%) studenata, od kojih je 11 sa studijskog smjera sestrištva i 13 (13%) sa studijskog smjera fizioterapije. S treće godine prijediplomskog studija sudjelovalo je ukupno 26 (26%) ispitanika, od kojih je 20 (20%) studenata sestrištva i 6 (6%) fizioterapije. S četvrte godine diplomskog studija sestrištva sudjelovalo je 18 (18%) ispitanika. S pete godine diplomskog studija sudjelovalo je također 18 (18%) studenata.

Na samom početku istraživanja cilj je bio saznati koliko je ispitanika imalo iskustvo susreta ili osobnog poznanstva s osobom s autizmom. Rezultati su pokazali da čak 80 (80%) ispitanika nije imalo iskustvo susreta s osobom s autizmom, dok je 11 (11%) njih imalo susret s djetetom, 5 (5%) s odraslom osobom, a samo 4 (4%) studenata imalo je iskustvo susreta s više osoba s autizmom. Rezultati istraživanja pokazali su da je od ukupnog broja ispitanika 15 (15%) studenata imalo iskustvo osobnog poznanstva osobe s autizmom, dok 85 (85%) tvrdi da nije imalo osobno poznanstvo. Ovi rezultati su bili i očekivani, s obzirom da u Republici Hrvatskoj ima malo osoba s autizmom.

Istraživanje pod nazivom: „Iskustva i stavovi studenata studija sestrištva o autizmu“, izrađeno u svrhu izrade završnog rada, pokazalo je iste rezultate. Gotovo četvrtina ispitanika (73%) ne poznaje osobu s autizmom. U ovom istraživanju je potvrđeno da većina osoba, koje imaju iskustvo osobnog poznanstva osobe s autizmom, u cijelosti su uključene u sestrišnu skrb. [16] Istraživanje je osmišljeno tako da su ispitanici na sljedeće tvrdnje odgovorili ocjenom od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Time je postavljena tvrdnja o sadržaju studijskih programa, informacija i spoznaja o profesionalnoj potpori osoba s autizmom. Odgovori su pokazali, da je 13

(13%) studenata označilo ocjenu 1 (uopće se ne slažem), 33 (33%) studenata označilo je ocjenu 2 (ne slažem se), što jasno ukazuje kako ispitanici smatraju da njihov studijski program ne obuhvaća dovoljno informacija i spoznaja o profesionalnoj potpore osobama s autizmom. Najviše studenata, 39 (39%) označilo je ocjenu 3 (niti se slažem niti se ne slažem), dok je ocjenu 4 (slažem se) označilo njih 14 (14%). Najmanji broj studenata, samo 1(1%) je označio ocjenu 5 (u potpunosti se slažem). Iz rezultata jasno se može zaključiti da studijski programi nisu obogaćeni sadržajem i informacijama koje bi mogle doprinijeti kvaliteti profesionalne potpore osobama s autizmom. Među smjerovima postoji razlika, studij sestrinstva sadrži više informacija i sadržaja od studija fizioterapije. Više godine studija sestrinstva pokazuju da postoji i više informacija i sadržaja o osobama s autizmom, što je bilo i očekivano. Američka pedijatričarka po imenu Kalpana Shah, u časopisu, koje je posvećeno istraživanju autizma, „The International Journal of Research and Practice,“ iz 2001. godine objavila je istraživanje pod nazivom: „Što studenti medicine znaju o autizmu?“ Istraživanje je provedeno na uzorku od 250 studenata medicine, različitih godina školovanja. Uspoređujući studente prve i četvrte godine studija, rezultati su pokazali da studenti četvrte godine studija mnogo bolje prepoznaju temeljne simptome i dijagnostičke kriterije autizma. Upravo ovo nam je dalo još jedan dokaz da više godine studija pružaju i više znanja. [16] Postavljena je i tvrdnja o dodatnoj edukaciji zdravstvenih djelatnika koji rade s osobama s autizmom. Niti jedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem), a samo njih 2 (2%) označili su ocjenu 2, što znači kako smatraju da za rad s osobama ili djecom s autizmom, nije potrebna dodatna edukacija zdravstvenih djelatnika. Najveći broj ispitanika, njih 44 (44%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), a njih 43 (43%) ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači, kako smatraju da je za rad s odraslima ili djecom s autizmom itekako potrebna dodatna edukacija zdravstvenih djelatnika. Pomoću ove tvrdnje, postignuti su pozitivni rezultati. Većina ispitanika, njih 87% smatralo je da bi zdravstveni djelatnici trebali proći kroz neki oblik dodatne edukacije. Kad je u pitanju rad s osobama s autizmom, ne postoji veća razlika između studijskih smjerova i godina. Autizam je individualan kod svake osobe i pravi je izazov za zdravstvene djelatnike. Stoga je veoma važna dodatna edukacija jer će pomoći zdravstvenim djelatnicima, pa tako i medicinskim sestrama da što kvalitetnije pružaju podršku i skrb. Kada je u pitanju potreba za svakodnevnom podrškom osobama s autizmom većina ispitanika, 31 (31%) označilo je ocjenu 4 (slažem se) i ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označio je najveći broj ispitanika 57 (57%), što znači kako smatraju da osobe s autizmom imaju potrebu za svakodnevnom podrškom. Dobiveni rezultati su vrlo pozitivni jer pokazuju kako velik broj studenata zdravstvenih usmjerenja smatra da je pružanje podrške vrlo bitno i to svakodnevno. Ovdje se ne primjećuje jasna razlika između studija sestrinstva i fizioterapije. Primijećena je minimalna razlika između godina studija. Kod ispitanika nižih godina, nađen je vrlo malen broj svega 2 (2%) sa studija fizioterapije i 1 (1%) ispitanik sa

studija sestrinstva, koji smatra da osobe s autizmom nemaju potrebu za svakodnevnom podrškom. Postavljena je i tvrdnja o socijalizacijskim teškoćama kod osoba s autizmom. Niti jedan ispitanik nije označio ocjenu 1 (uopće se ne slažem), a samo 4 (4%) označilo je ocjenu 2 (ne slažem se), što znači kako smatraju da osobe s autizmom nemaju izražene socijalizacijske teškoće. Veći broj ispitanika, njih 38 (38%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), a najveći broj ispitanika, 47 (47%) označilo je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) što znači kako smatraju da osobe s autizmom imaju izražene socijalizacijske teškoće. Razlika između studija sestrinstva i fizioterapije gotovo i ne postoji, no i ovdje je primijećena minimalna razlika između godina studija. Mali broj studenata na 1. i 2. godini prijediplomskog studija fizioterapije smatrao je kako osobe s autizmom nemaju nikakve socijalizacijske teškoće. Dobiveni podaci dokazali su da ispitanici imaju znanja o osobama s autizmom, što možemo smatrati itekako pozitivnim. Sljedeća tvrdnja odnosila se na važnost razvijenih komunikacijskih vještina za rad s osobama s autizmom. Najveći broj studenata, 66 (66%) smatrao je kako je za rad s osobama s autizmom potrebno imati razvijene komunikacijske vještine. One su nam jako važne zato što bitno utječu na kvalitetu pružanja zdravstvene skrbi, a pomažu i nama kao zdravstvenim djelatnicima u uspostavljanju odnosa povjerenja. Kod istraživanja pod nazivom: „Iskustva i stavovi studenata studija sestrinstva o autizmu“, postavljeno je pitanje o prepoznavanju obilježja ponašanja, komunikacije i socijalnih interakcija osoba s autizmom. Svaki drugi ispitanik je dobro odgovorio na postavljeno pitanje. S obzirom da su ispitanici bili također studenti studija sestrinstva, i u ovom istraživanju je potvrđeno znanje. [16] Također, istraživanje pod nazivom: „Utjecaj muzikoterapije na socijalnu komunikaciju u osoba s poremećajem iz spektra autizma“ dokazalo je da se pomoću muzikoterapije mogu steći pozitivni rezultati kod različitih aspekta socijalne komunikacije, kao što su: združena pažnja, kontakt očima, koncentracija, verbalna i neverbalna komunikacija, socijalne vještine. [17] Sljedeća tvrdnja bila je: „Raditi s osobama s autizmom nije ništa drugačije nego raditi s osobama bez autizma.“. Najveći broj ispitanika, njih 44 (44%) označilo je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem), dok je najmanji broj ispitanika njih 4 (4%) označilo ocjenu 1 (uopće se ne slažem). Ovi rezultati su dosta iznenađujući, upravo zbog toga što se kod rada s osobama i djecom s autizmom spominju i brojni izazovi. Kod ispitanika studenata studija sestrinstva uočeno je da ne postoji značajna razlika između godina studija, no ipak više ispitanika u prijediplomskom studiju smatralo je da je rad s osobama i djecom s autizmom kao i rad s ostalima. Kod studija fizioterapije pak su dokazani malo drugačiji rezultati. Više studenata iz 1. i 2. godine prijediplomskog studija smatralo je da je rad s odraslima ili djecom ipak drugačiji nego rad s ostalima. Na tvrdnju: „Odnos zdravstvenih djelatnika trebao bi biti isti prema svima“ većina ispitanika, čak 75 (75%) označilo je ocjenu 4 ili 5 što označava da su se ispitanici u potpunosti ili djelomično složili s tvrdnjom. Razlike između studijskih smjerova i godina gotovo i nema, no uočena je minimalna razlika kod studenata 3. godine prijediplomskog

studija sestrinstva, gdje je ipak veći broj studenata smatrao kako bi odnos zdravstvenih djelatnika trebao biti različit prema svima. Kao i na svakom radnom mjestu medicinskih sestara i tehničara pa tako i kod rada s osobama s autizmom, rad se temelji na individualnom pristupu, kojim se postiže veća kvaliteta rada i veće zadovoljstvo. Kako bi se omogućio individualni pristup radu medicinska sestra mora imati potrebno znanje i vještine, kao i motivaciju i kreativnost potrebnu za rad. Kada je u pitanju empatija, 64 (64%) ispitanika smatralo je da bi osoba koja radi s odraslima ili djecom s autizmom trebala biti empatična, dok je samo 17 (17%) ispitanika smatralo da osoba ne bi trebala biti empatična. Iako je 17% malen broj ipak je negativno iznenađujući rezultat. Neke veće razlike kod studijskih smjerova ne postoje, no uočena je manja razlika između prijediplomskog i diplomskog studija sestrinstva. Naime, 4. i 5. godina diplomskog studija sestrinstva imaju više ispitanika koji su smatrali da osobe koje rade s osobama s autizmom ne bi trebale biti empatične. Empatija je veoma kompleksna sposobnost koja omogućuje pojedincima da razumiju i osjete emocionalna stanja drugih osoba, što rezultira suosjećajnim ponašanjem. Sve zdravstvene profesije, naročito sestrinstvo mora razvijati empatiju, iskrenost, poštovanje prema drugima ljudima, razumijevanje i uvažavanje. Empatija olakšava razvoj povjerenja i omogućava pronalaženje zajedničkog jezika i razumijevanja. Brojna istraživanja pokazala su da empatija medicinskih sestara i tehničara ima i doprinos o tijeku i ishodu bolesti. Ona potiče rast samopoštovanja pacijenata, osjećaju se cijenjenima i uvažanima. U istraživanju pod nazivom: „Empatija medicinskih sestara“, autorica: Ana Bitunjac, Karolina Vižintin, Željka Cindrić, Zavod za hitnu medicinu Zadarske županije, dobiveni su slični rezultati. Istraživanje je pokazalo značajno visoku razinu empatije, no postoji još mnogo prostora za napredovanje. [18] Kada je u pitanju prilagodljiva narav većina ispitanih čak njih 88 (88%) u potpunosti ili djelomično složilo se s tvrdnjom da će se osobe s prilagodljivom naravi bolje snaći od ostalih, kad je u pitanju rad s odraslima ili djecom s autizmom. Razlika između studijskih smjerova i godina studija ne postoji. Strpljenje medicinske sestre igra ključnu ulogu u pružanju visokokvalitetne zdravstvene njege. Njihova sposobnost da sačekaju, saslušaju i pruže pažljivu njegu pacijentima, ostavlja veliki utjecaj na oporavak i emocionalno stanje pacijenata. Kroz strpljivo praćenje simptoma, brigu o potrebama i pružanje podrške, medicinske sestre pomažu pacijentima da se osjećaju shvaćeno i važno. Osim toga, strpljenje im omogućava da efikasno surađuju s timom zdravstvenih stručnjaka i da se prilagode neočekivanim situacijama. Čak 87 (87%) ispitanika se u potpunosti ili djelomično složilo s tvrdnjom da je u radu s osobama s autizmom potrebno imati puno strpljenja. Među studijskim smjerova postoji minimalna razlika. Studenti sestrinstva više su težili k tome da je strpljenje vrlo bitno. Primijećena je i mala razlika između godina studija, pa su tako studenti viših godina smatrali da je strpljenje u radu s osobama s autizmom bitno. Ovi rezultati bili su i očekivani, s obzirom na viši stupanj znanja. Sljedeća tvrdnja odnosila se na doprinos kreativnosti u radu s

osobama s autizmom. Njih 82 (82%) se u potpunosti ili djelomično složilo se s tvrdnjom da njihova kreativnost može pridonijeti radu s osobama s autizmom. Kreativnost medicinske sestre omogućava prilagođenu njegu kroz senzorne igre i terapijske aktivnosti. Osim toga, kreativne strategije pomažu u rješavanju izazova u komunikaciji i podršci razvoju vještina za svakodnevne aktivnosti, pružajući individualan i holistički pristup njezi. Kreativnost može također biti korisna za smanjenje anksioznosti kod osoba s autizmom. Dobiveni rezultati su vrlo pozitivni, a razlike između studijskih smjerova i godina gotova da i nema. Kod sljedeće tvrdnje od ispitanika se tražilo da sami procjene smatraju li da posjeduju psihološke sposobnosti koje su potrebne u radu s odraslima ili djecom s autizmom. Dosta ispitanika, 63 (63%) smatralo je da u potpunosti ili djelomično posjeduju psihološke sposobnosti, potrebne za rad s osobama s autizmom. Velik broj ispitanika njih 31 (31%) ostao je neutralan, što nam je pokazalo njihovu nesigurnost. Između studijskih smjerova postoji manja razlika, ipak više studenata sestrištva smatralo je kako posjeduju veće psihološke sposobnosti za rad. Između godina studija također je uočena razlika. Studenti na prijediplomskom studiju isticali su veću nesigurnost od studenata na diplomskom studiju. Kod studija fizioterapije postoji razlika između studenata 1. godine prijediplomskog studija i 3. godine studija. Više studenata na 3. godini smatralo je da posjeduje psihološke sposobnosti potrebne za rad. Stoga možemo zaključiti da što je viši stupanj edukacije postoji i viši stupanj sigurnosti i posjedovanja psiholoških sposobnosti. Sljedeća tvrdnja odnosila se na profesionalno osposobljenje za rad s osobama s autizmom. Uočen je značajan pad, samo 41 (41%) ispitanik smatrao se dovoljno profesionalno osposobljenim, u potpunosti ili barem djelomično. Neutralno je ostalo 26 (26%) ispitanika što je ukazalo porast nesigurnosti. Između studijskih smjerova ne postoji značajnija razlika, no razlika između godina studija sada je već jasna. Studenti na prijediplomskom studiju sestrištva osjećali su se puno manje profesionalno osposobljeni od studenata na diplomskom studiju. Postoji i razlika između 1. i 3. godine studija fizioterapije. Osobe s autizmom često se suočavaju s anksioznošću i ispadima bijesa. Anksioznost može biti posljedica teškoća u komunikaciji, promjenama u rutini ili preosjetljivosti na senzorne podražaje. Ispadi bijesa često proizlaze iz frustracija zbog nesposobnosti izražavanja potreba ili zbog nerazumijevanja okoline. Zbog toga je važno da im medicinska sestra može pružiti podršku raznim tehnikama umirivanja i komunikacijskim strategijama, kako bi se smanjila anksioznost i minimalizirali ispadi bijesa. Ispitanici su ocjenom od 1 do 5 ocijenili koliko bi se osjećali spremni za rad s osobama s autizmom koje pokazuju anksioznost i iznenadne ispade bijesa. Njih 41 (41%) osjećalo se u potpunosti ili djelomično spremnim. Ponovo je značajan broj ispitanika koji su ostali neutralni, njih 26 (26%). Između smjerova nije postojala značajna razlika, no ponovo su se primijećena razilaženja između viših i nižih godina studija. To jasno ukazuje kako veći stupanj edukacije ima daleko veći utjecaj na spremnost i sigurnost zdravstvenih djelatnika. Kod

samoprocjene ispitanika za spremnost za pružanje potrebne psihološke i emocionalne podrške osobama s autizmom koje imaju poteškoća u komunikaciji. Njih 35 (35%) ispitanika ostalo je neutralno. Povećan je i broj neutralnih ispitanika, što ističe i veću razinu nesigurnosti, kada je u pitanju komunikacija s osobama s autizmom. Najviše ispitanika, 36 (36%) označilo je ocjenu 4 (slažem se), dok je ocjenu 5 (u potpunosti se slažem) označilo samo 12 (12%). Značajne razlike nema, no ponovo je uočena minimalna razlika između godina studija. Studenti viših godina osjećaju se spremniji za pružanje potrebne psihološke i emocionalne podrške osobama koje imaju poteškoća u komunikaciji. Komunikacija je od velikog značaja kod osoba s autizmom jer im pruža mogućnost da se izraze, razumiju i uspostave vezu sa svijetom oko sebe. Zbog poteškoća u komunikaciji često se mogu osjećati frustrirano i izolirano od svijeta pa im je potrebna i velika podrška. Rezultati istraživanja su pokazali da čak više od polovice, 56 (56%) ispitanika navelo je kako bi željelo raditi s odraslima ili djecom s autizmom, a 26 (26%) ih je ostalo neutralno. Jasna je razlika između prijediplomskog i diplomskog studija sestrištva. Kod viših godina studija uočena je puno veća želja za radom s osobama s autizmom. Rad s njima je izazovan, donosi ispunjenje kroz male uspjehe, duboke veze kao i priliku za osobni rast. Svjedočenje napretku i podrška u ostvarivanju ciljeva čine ovaj posao izuzetno zadovoljavajućim. Isto tako rad s osobama s autizmom donosi i emocionalne izazove koji zahtijevaju strpljenje i razumijevanje. Osjetljivost na stres, komunikacijske prepreke i izazovi u izgradnji odnosa zahtijevaju posebne vještine. suočavanje s agresijom ili osjećaj nemoći može biti veoma teško iskustvo, ali svaki napredak donosi zadovoljstvo. Emocionalna veza koja se gradi s osobom s autizmom često donosi duboko ispunjenje i doprinosi osobnom rastu medicinske sestre. Većina ispitanika, 45 (45%) smatrala je da bi se mogli nositi s izazovima koje donosi rad s osobama s autizmom, no ipak mali broj smatrao je da bi se u potpunosti mogao nositi s emocionalnim izazovima u radu. Neutralno je ostalo čak 36 (36%) ispitanika, što ukazuje kako nisu sigurni da li bi to mogli, dok 19 (19%) njih je navelo da se ne bi mogli nositi s emocionalnim izazovima u radu s osobama s autizmom. Ovdje su odgovori bili vrlo raznovrsni i nije uočena razlika između studijskih smjerova. No kod studija sestrištva ponovo se ističe manja razlika između prijediplomskog i diplomskog studija. Više studenata na diplomskom studiju navelo je kako bi se mogli nositi s emocionalnim izazovima koje donosi rad s osobama s autizmom. Velik broj, 76 (76%) ispitanika smatrao je da bi rad s osobama s autizmom mogao biti vrlo izazovan. Između studijskih smjerova nema razlike, no zanimljiv je podatak da više studenata viših godina studija smatrao je kako je rad s osobama s autizmom manje izazovan. Čak 83 (83%) ispitanika smatrao je da bi im rad s osobama s autizmom u potpunosti ili djelomično, donio mnoge dobrobiti za profesionalni razvoj. Ovakve rezultate možemo smatrati pozitivnima jer je dobiven uvid kako su studenti oba studijska smjera naveli da rad s osobama s autizmom donosi pozitivan utjecaj na profesionalni razvoj medicinskih sestara i fizioterapeuta.

Ovo iskustvo razvija empatiju prema različitim potrebama pacijenata i kroz pažljivo slušanje i izražavanje unaprjeđuje komunikacijske vještine. Strpljenje i prilagodljivost, stečeni kroz rad s osobama s autizmom, primjenjuju se u različitim situacijama. Svaki uspjeh i pozitivan trenutak doprinose osjećaju ispunjenja i pružaju zdravstvenim djelatnicima dublje razumijevanje osoba i njihovih individualnih potreba.

Za kraj istraživanja postavljene su tri tvrdnje koje opisuju kako bi se osjećali kada bi im bilo dodijeljeno raditi s osobama s autizmom. Njih 55 (55%) navelo je kako bi se osjećali u potpunosti ili djelomično motivirano i uzbuđeno. Kod studijskog smjera sestrinstva uočen je veći broj ispitanika na diplomskom studiju koji bi se osjećali uzbuđeno i motivirano za rad, a kod studija fizioterapije uočen je veći broj kod 1. i 2. godine, nego kod 3.. Ipak značajno više, 70 (70%) ispitanika navelo je da bi se osjećali zabrinuti, ali voljni prihvatiti izazov, kada bi im bilo dodijeljeno raditi s osobama s autizmom. Nema značajnijih razlika između studijskih smjerova i godina, osim što je kod ovog pitanja na diplomskom studiju sestrinstva povećan broj ispitanika koji se slažu s tvrdnjom kako bi se osjećali zabrinuto ali voljno prihvatiti izazov. Ove rezultate također možemo povezati s višim stupnjem edukacije, jer se pretpostavlja da su studenti na diplomskom studiju educirani i o izazovima koje donosi rad s osobama s autizmom. Upravo to je razlog zbog kojeg bi se osjećali zabrinuto, no ipak ne toliko nesigurno da ne prihvate izazov. U istraživanju, 27 (27%) ispitanika navelo je da se u potpunosti ili djelomično slažu s tvrdnjom da kada bi im bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili djecom s autizmom, osjećali bi se jako zabrinuto i nespremno za rad. Veći broj ispitanika njih 28 (28%) ostao je neutralan. Zanimljiv je podatak da se čak 45 (45%) ispitanika ne bi osjećali zabrinuto i potpuno nespremno za rad. Tu sigurnost za rad pruža im njihovo znanje o autizmu. Ponovo je primijećena razlika između diplomskog i prijediplomskog studija sestrinstva. Studenti na diplomskom studiju osjećali bi se spremniji za rad i manje zabrinuti od studenata na prijediplomskom studiju. Na studiju fizioterapije nije zamijećena veća razlika. Rad s osobama s autizmom donosi strah i brigu zbog velike odgovornosti i brojnih izazova. Znanje i podrška zdravstvenih djelatnika, smanjuje ove emocije i pomaže u stjecanju novih vještina i iskustava.

8. Zaključak

U provedenom istraživanju analizirana su mišljenja studenata sestrištva i fizioterapije o radu s osobama s autizmom. Ono je obuhvatilo 100 ispitanika sa Sveučilišta Sjever u Varaždinu. Ispitanici su ocijenili različite aspekte vezane uz sam rad s osobama s autizmom, uključujući iskustvo, spremnost, komunikacijske vještine i potrebu za dodatnom edukacijom. Rezultati su pokazali kako većina studenata nema iskustva s osobama s autizmom te da nikad nije bila u doticaju s njima. Većina studenata smatra da studijski programi nedostatno obuhvaćaju informacije o radu s njima. S druge strane, većina studenata prepoznaje važnost dodatne edukacije za rad s osobama s autizmom, što se vidljivo iz dobivenih rezultata. Što je viša godina studija to studenti imaju više znanja. Također, većina ispitanika smatra da su empatija, strpljenje, kreativnost i psihološke sposobnosti bitni za uspješan rad s osobama s autizmom. Kod značajnog broja studenata postoji želja za rad s osobama s autizmom, ali i izražena nesigurnost i potreba za podrškom u suočavanju s emocionalnim izazovima koje on donosi. Iako su rezultati pokazali da postoji potreba za dodatnom edukacijom i podrškom, isto tako je jasno da većina ispitanika prepoznaje važnost i ispunjenje koje donosi rad s osobama s autizmom.

Uloga medicinske sestre i zdravstvenih djelatnika u radu s osobama s autizmom, predstavlja iskustvo koje istovremeno obogaćuje i pacijente i zdravstvene djelatnike te im omogućava profesionalni razvoj. Njihova sposobnost da uspostave odnos povjerenja s osobama s autizmom obogaćuje njihov svakodnevni životi. Ova veza omogućava medicinskim sestrama pružaju neophodnu medicinsku skrb, već su i velika podrška pacijentima na putu k poboljšanju kvalitete njihovog života. Empatičan pristup medicinske omogućuje bolju razmjenu informacija i razumijevanje potreba pacijenata, te stvara osjećaj sigurnosti i pripadnosti. Osobe s autizmom često doživljavaju izazove u komunikaciji i socijalnom interakcijama, ali prisustvo pažljive i empatične medicinske sestre i ostalih zdravstvenih djelatnika, može stvoriti odnos povjerenja. Jednako značajna je i kontinuirana edukacija medicinske sestre jer pridonosi njenom profesionalnom razvoju. Posvećenost učenju omogućava im da budu informirane o najnovijim postignućima u terapijskim metodama i pruže pacijentima najefikasniju i najkvalitetniju njegu. Izgrađujući svoje vještine za rad s osobama s autizmom, medicinske sestre istovremeno razvijaju i nove vještine koje su važne u širem zdravstvenom kontekstu.

9. Literatura

- [1] <https://www.autizam-suzah.hr/autizam/#1562243969428-b3732609-e3e9>, dostupno 25.07.2023.
- [2] M. Ljubičić, S. Šare i M. Markulin: Temeljne informacije o zdravstvenoj njezi osoba s autizmom, *Sestrinski glasnik*, br. 2, 2015., str. 148.-150.
- [3] Z. Bujas-Petković: Autistični poremećaj: dijagnoza i tretman, Školska knjiga, Zagreb, 1995.
- [4] T. Milanković: Učinkoviti pristupi i terapije u tretmanu autističnih poremećaja, *Varaždinski učitelj*, br. 11, 2023., str. 51.-55.
- [5] S. Nikolić: Autistično dijete, Prosvjeta, Zagreb, 1992.
- [6] Z. Petković-Bujas: Autizam i autizmu slična stanja (pervazivni razvojni poremećaji), *Paediatrica Croatica*, 2000.
- [7] <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/8855-autism>, dostupno 12.07.2023.
- [8] K. Blažević, J. Škrinjar, J. Cvetko, L. Ružić: Posebnosti odabira tjelesne aktivnosti i posebnosti prehrane kod djece s autizmom, *Hrvatski športsko medicinski vjesnik*, br. 2, 2006., str. 70.-82.
- [9] <http://www.istrazime.com/klinicka-psihologija/simptomi-autizma-i-drugih-pervazivnih-poremecaja/>, dostupno 12.07.2023.
- [10] M. Veselinović, I. Belegiški, N. Brkić-Jovanović, R. Škrbarić, B. Perić-Prkosovački: Prepoznavanje osnovnih emocija kod dece i mladih osoba sa poremećajem iz spektra autizma, *Krugovi djetinjstva-časopis za multidisciplinarna istraživanja djetinjstva*, br. 1, 2022., str. 7.-14.
- [11] M. Ljubičić: Zdravstvena njega osoba s invaliditetom, Sveučilište u Zadru, Zadar, 2014.
- [12] M. Christopoulou, K. Drosos, K. Petinou: Recent Advances of Telepractice for Autism Spectrum Disorders in Speech and Language Pathology, *Neuropsychiatr Dis Treat*, br. 18, 2022., str. 2379.-2389.
- [13] <https://www.cdc.gov/ncbddd/autism/screening.html>, dostupno 9.07.2023.
- [14] V. Đuranović: Holistički pristup u prepoznavanju, dijagnostici i terapijskim postupcima poremećaja iz spektra autizma, *Paediatrica Croatica*, br. 1, 2022., str. 14.-15.
- [15] <http://www.istrazime.com/klinicka-psihologija/dijagnostika-i-tretman-autizma-i-ostalih-pervazivnih-poremecaja/>, dostupno 11.07.2023.
- [16] M. Sučić: Iskustva i stavovi studenata studija sestinstva o autizmu, Završni rad, Sveučilište Sjever, Koprivnica, 2016.
- [17] G. Bujanović, R. Martinec: Utjecaj muzikoterapije na socijalnu komunikaciju u osoba s poremećajem iz spektra autizma, *Medica Jadertina*, br. 3-4, 2019., str. 205.-215.
- [18] A. Bitunjac, K. Vižintin, Ž. Cindrić: Empatija medicinskih sestara, *Sestrinski glasnik*, br. 3, 2022., str. 155-159

10. Popis tablica

Tablica 7.3.1. Prikaz dobivenih rezultata podijeljenih prema studiju na pitanje: „Imate li iskustvo osobnog poznanstva s osobom s autizmom?“

Tablica 7.3.2. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na pitanje: „Imate li iskustvo susreta s osobom s autizmom?“

Tablica 7.3.3. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Studijski program obuhvaća dovoljno informacija i spoznaja o profesionalnoj potpori osobama s autizmom (kolegiji, sadržaji, vježbe).“

Tablica 7.3.4. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Za rad s odraslima ili s djecom s autizmom potrebna je dodatna edukacija zdravstvenih djelatnika.“

Tablica 7.3.5. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Osobe s autizmom imaju potrebu za svakodnevnom podrškom.“

Tablica 7.3.6. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Osobe s autizmom imaju izražene socijalizacijske teškoće.“

Tablica 7.3.7. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Za rad s odraslima ili s djecom s autizmom potrebno imati razvijene komunikacijske vještine“

Tablica 7.3.8. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Raditi s osobama s autizmom nije ništa drugačije nego raditi s osobama bez autizma.“

Tablica 7.3.9. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Odnos zdravstvenih djelatnika bi trebao biti isti prema svima.“

Tablica 7.3.10. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Osoba koja radi s odraslima ili s djecom s autizmom trebala bi biti empatična.“

Tablica 7.3.11. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Osobe koje su prilagodljive naravi će se bolje snaći kod rada s osobama ili s djecom s autizmom.“

Tablica 7.3.12. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „U radu s osobama s autizmom najvažnije je imati puno strpljenja.“

Tablica 7.3.13. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Moja kreativnost može pozitivno doprinijeti radu s odraslima ili s djecom s autizmom.“

Tablica 7.3.14. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Posjedujem psihološke sposobnosti potrebne za rad s djecom ili s osobama s autizmom.“

Tablica 7.3.15. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Smatram se dovoljno profesionalno osposobljenim za rad s osobama s autizmom.“

Tablica 7.3.16. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremnim raditi s odraslima ili djecom s autizmom na skali od 1-5.“

Tablica 7.3.17. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremni za rad odraslima ili s djecom s autizmom koja pokazuju anksioznost te iznenadne ispade bijesa na skali od 1-5.“

Tablica 7.3.18. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Ocijenite svoju spremnost za pružanje potrebne emocionalne i psihološke podrške odraslima ili djeci s autizmom koja imaju poteškoća u komunikaciji na skali od 1-5.“

Tablica 7.3.19. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Želim raditi s odraslima ili s djecom s autizmom.“

Tablica 7.3.20. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Mogu se nositi s emocionalnim izazovima koji se mogu pojaviti u radu s odraslima ili djecom s autizmom.“

Tablica 7.3.21. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Rad s odraslima ili djecom s autizmom mogao bi mi biti izazovan.“

Tablica 7.3.22. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Rad s odraslima ili s djecom s autizmom mogao bi imati pozitivan utjecaj na moj profesionalni razvoj.“

Tablica 7.3.23. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se uzbuđeno i motivirano.“

Tablica 7.3.24. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se zabrinuto, ali voljan/a prihvatiti izazov.“

Tablica 7.3.25. Prikaz dobivenih rezultata, podijeljenih prema studijskom smjeru, na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se jako zabrinuto i nespremno za rad.“

11. Popis grafova

Graf 7.3.1. Prikaz spola ispitanika

Graf 7.3.2. Prikaz dobi ispitanika

Graf 7.3.3. Prikaz srednjoškolskog obrazovanja ispitanika

Graf 7.3.4. Prikaz studijskog programa koji pohađaju ispitanici

Graf 7.3.5. Prikaz godine studija ispitanika

Graf 7.3.6. Prikaz odgovora ispitanih na pitanje: „Imate li iskustvo osobnog poznanstva osobe s autizmom?“

Graf 7.3.7. Prikaz odgovora ispitanih na pitanje: „Imate li iskustvo susreta s osobom s autizmom?“

Graf 7.3.8. Prikaz odgovora ispitanih o sadržaju studijskog programa, informacija i spoznaja o profesionalnoj potpori osoba s autizmom

Graf 7.3.9. Prikaz odgovora ispitanih o mišljenju dodatne edukacije zdravstvenih djelatnika za rad s osobama s autizmom

Graf 7.3.10. Prikaz odgovora ispitanih o potrebi za svakodnevnoj podršci osobama s autizmom

Graf 7.3.11. Prikaz odgovora ispitanih o socijalnim teškoćama kod osoba s autizmom

Graf 7.3.12. Prikaz odgovora ispitanih o važnosti posjedovanja komunikacijskih vještina koje su potrebne za rad s osobama s autizmom

Graf 7.3.13. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Raditi s osobama s autizmom nije ništa drugačije nego raditi s osobama bez autizma.“

Graf 7.3.14. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Odnos zdravstvenih djelatnika bi trebao biti isti prema svima.“

Graf 7.3.15. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Osoba koja radi s odraslima ili s djecom s autizmom trebala bi biti empatična.“

Graf 7.3.16. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Osobe koje su prilagodljive naravi će se bolje snaći kod rada s osobama ili s djecom s autizmom.“

Graf 7.3.17. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „U radu s osobama s autizmom najvažnije je imati puno strpljenja.“

Graf 7.3.18. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Moja kreativnost može pozitivno doprinijeti radu s odraslima ili s djecom s autizmom.“

Graf 7.3.19. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Posjedujem psihološke sposobnosti potrebne za rad s djecom ili s osobama s autizmom.“

Graf 7.3.20. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Smatram se dovoljno profesionalno osposobljenim za rad s osobama s autizmom.“

Graf 7.3.21. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremnim raditi s odraslima ili djecom s autizmom na skali od 1-5.“

Graf 7.3.22. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Ocijenite koliko bi se osjećali spremni za rad odraslima ili s djecom s autizmom koja pokazuju anksioznost te iznenadne ispade bijesa na skali od 1-5.“

Graf 7.3.23. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Ocijenite svoju spremnost za pružanje potrebne emocionalne i psihološke podrške odraslima ili djeci s autizmom koja imaju poteškoća u komunikaciji na skali od 1-5.“

Graf 7.3.24. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Želim raditi s odraslima ili s djecom s autizmom.“

Graf 7.3.25. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Mogu se nositi s emocionalnim izazovima koji se mogu pojaviti u radu s odraslima ili djecom s autizmom.“

Graf 7.3.26. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Rad s odraslima ili djecom s autizmom mogao bi mi biti izazovan.“

Graf 7.3.27. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Rad s odraslima ili s djecom s autizmom mogao bi imati pozitivan utjecaj na moj profesionalni razvoj.“

Graf 7.3.28. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se uzbuđeno i motivirano.“

Graf 7.3.29. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se zabrinuto, ali voljan/a prihvatiti izazov.“

Graf 7.3.30. Prikaz odgovora ispitanih na tvrdnju: „Kada bi mi bilo dodijeljeno raditi s odraslima ili s djecom s autizmom osjećao/la bi se jako zabrinuto i nespremno za rad.“

12. Popis slika

Slika 1: Kineziterapija	10
Slika 2: Komunikacija	14

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Lana Maras (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog/seminarskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom

Mieljena *studena i faktoranje a rade s celama s* (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Lana Maras
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Lana Maras (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom

Mieljena *studena i faktoranje a rade s celama s* (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Lana Maras
(vlastoručni potpis)
(vlastoručni potpis)